

A természet hangján, minden zöldfülű gyerekeknek

395 Ft, € 2,69; XXV. évf. 2010/1. szám

A VÁLTOZATOSSÁG KEDVÉÉRT
2010 a Biodiverzitás Éve

25 éves a
SÜNI

A természet
hangján,
minden zöldfűlű
gyereknek

Fogadjunk!

Minden reggel úgy kezdődik, hogy fogadkozom. Rendkívül magas színvonalú, leleményes és ötletes fogadkozó vagyok. Fogadkozásaimmal egy vastkosabb lexikont meg lehet tölteni, betűrendbe szedve. Legfőbb téma természetesen, hogy miként leszek jobb, egészségesebb, barátságosabb aznap, azon a héten, abban a hónapban, évben. Így, januárban különösen nagy alkotókészséggel fogadkozom. Elhatározom például, hogy rendkívül pontos leszek (gyenge pontom), naptár nélkül, kívülről fújom majd a napomat, mindenkivel szemben nyájasan és szeretetreméltó módon viselkedem, nem veszekszem a macskámmal, ha hajnalban a hátamon ugrál, sőt, úgy általában nem veszekszem vele, természetesen tartom, hogy a kicsi kutyám reggel ki akar menni sétálni, és tudomásul veszem, hogy a gekkók is éhesek, és tücsköt kell nekik hoznom. Nos, ki fogjátok találni, hogy mindig valami lecsúszik a sorból. Valamit úgysem sikerül, hiába a nagy szív meg a jó szándék. Ugye, Ti is valahogy így vagytok vele? A leckékkel, a pontossággal, a segítséssel, a rendrakással, az önzetlenséggel és a... Megsúgom nektek, ez így teljesen normális. De amíg a fogadkozásaitokat komolyan gondoljátok (tenni a barátságokért, a tudásért, a környezetért, minket körülölelő természetért), addig egyre jobbak és jobbak akartok, sőt, tudtok is lenni – és ez nagyszerű dolog. Ha pedig valamit ma nem sikerül megtenni a listából, üsse kavics! Holnap is lesz nap, és újrakezdehetjük. Január van, új év kezdődik. Fogadjunk, hogy jól fog sikerülni nekünk!

Mirtse Zsuzsa

Tartalom

A változatosság kedvéért	1. oldal
Majmok a hóban	6. oldal
Naplóm a halásztanyán	8. oldal
Elephant Safari Park, Bali	12. oldal
Zsák, zsák, teli zsák	16. oldal
Élj úgy, mint az erdő	20. oldal
Állatkerti hírek	32. oldal
Fügét mutatunk	40. oldal
10 dolog, amit ne tegyél a görényeddel	46. oldal

Címlapon: Válogatás a Süni legjobb felvételeiből

Poszteren: Sokféleség aszalt gyümölcsökből (Kovács Gyula felvétele)

Mi köze a biodiverzitásnak az uzsonnádhoz?

Tudod-e?

A biodiverzitás kifejezést először Raymond F. Dasmann ökológus használta, 1968-ban megjelent könyvében. Általánosan ismertté a fogalom csak a 80-as években vált.

Az, hogy sokféle állat, növény, gomba él a Földön, magától értetődőnek látszik, de az a változatosság, amelyet ma láthatunk, közel négy milliárd éves fejlődés eredménye. Talán meglepően hangzik, de ennek az időnek a legnagyobb ré-

A VÁLTOZATOSSÁG kedvéért

Szereted az almát? Bizonyára szereted – hát lehet azt nem szeretni? De ha mindig csak almát kellene enned, bizonyára beleunnál egy idő után – borzasztó lenne! Milyen szerencse, hogy létezik körte is, meg szilva, barack, szőlő... És persze almából sem csak egyféle van: mindegyiknek más a színe, a formája, és az íze is. Ez a biodiverzitás: az élővilág sokfélesége.

szében, nagyjából 600 millió évvel ezelőttig csak baktériumok és egyéb egyszerű, egysejtű szervezetek lakták ezt a bolygót, s csak ezután került sor a többsejtű, egyre bonyolultabb felépítésű élőlények kialakulására.

Hol volt, hol nem volt?

Hogy miért gyorsult fel ennyire ez a folyamat? A válasz egyszerű: minél bonyolultabb egy szerkezet, annál több helyen lehet megváltoztatni, tehát annál több a lehetőségek új fajok kialakulására. A cél

a környezethez való minél tökéletesebb alkalmazkodás, és a helyzetállás a fennmaradásért folytatott versenyben. Egy-egy nagy éghajlatváltozás, környezeti katasztrófa persze alaposan megzavarta az addig jól működő rendszert: a Föld

Foto: Kovács Gyula, Mirtse Áron

Tudod-e?

A legnagyobb sokféleséget a trópusi esőerdőkben és a meleg vizű korallzátonyokon találjuk, míg a sarkvidékek, a sivatagok vagy a barlangok környezeti viszonyaival jóval kevesebb élőlény tud megbirkózni.

története során többször is előfordult, hogy az adott korban létező élőlények túlnyomó többsége kihalt, köztük olyan sikeres, több tízmillió éven át uralkodó csoportok is, mint a dinoszauruszok.

Jó helyről egy tapodtat sem

Az élővilág sokfélesége a Föld egyes részein, bár mindenütt bámulatos, mégsem egyforma mértékű. Minél nagyobb mennyiségben és minél kényelmesebben férhetők hozzá az élet fenntartásához szükséges források – mint például a tápanyagok, a víz vagy a meleg –, annál többen versenyeznek értük, ami újabb és újabb ötletes megoldásuk létrejöttét vonja maga után: ha egy élőlénynek sikerül kiaknáznia egy olyan erőforrást, amelyhez korábban senki nem fért hozzá, akkor jó esélyei vannak arra, hogy biztos megélhetésre találva új fajjá alakuljon. Egy-egy újfajta táplálékforrás felbukkanása mindig lendületet ad a fejlődésnek: a virágos növények megjelenése például a nektárfogyasztó élőlények sokaságának kialakulását eredményezte.

Csak makk van?

Miért jó dolog a biodiverzitás? Lássunk egy példát! A mérsékelt égövi erdőkben bőven termő tölgymakkra sokféle állat pályázik: az ormányosbogár lárvája belülről rágja, a mókus, a pele vagy a szajkó a fáról szüreteli, míg a vaddisznó az avarból túrja ki, ha már lehullott. Akár azt is gondolhatnánk, hogy egy olyan erdő, amely kizárólag tölgyfából áll, ezeknek az élőlényeknek a számára maga a kánaán. Igen ám, de mi történik, ha egy adott évben éppen gyengének bizonyul a makktermés? Természetes, egyes erdőkben az állatok más táplálékforrás után néznek, és átvészelik a szűkös időszakot. A csupán egyféle növényből álló, úgynevezett monokultúra nem kínál változatos táplálékot, sőt, rejtekhelyet sem, így a növényvilág sokféleségének megszűnése az állatvilágét is maga után vonja.

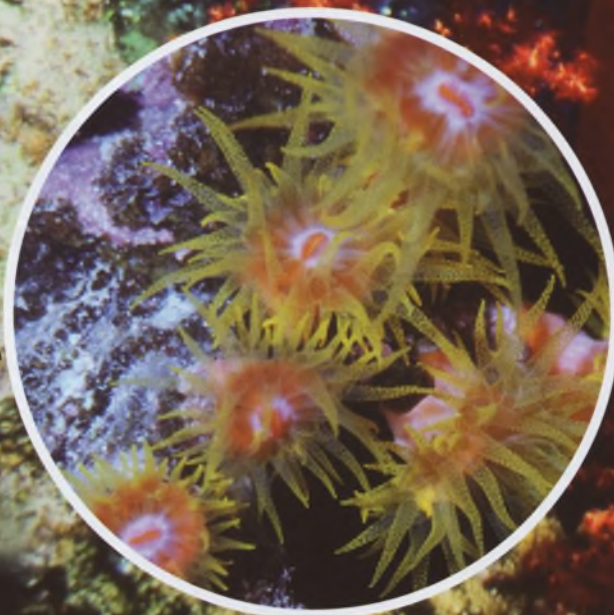
Ha egy bolygó megbetegszik

A tudósok azt szokták mondani, hogy minden élő rendszer egészségének, életképességének fokmérője a biológiai sok-

Tudod-e?

Az élőlények fejlődésének (evolúció) két legfontosabb mozgatórugója a genetikai változás (mutáció) és a természetes kiválasztódás (szelekció). Ha egy élőlény véletlenszerűen megváltozik, a környezeti viszonyok döntenek el, hogy alkalmas-e a továbbzapodásra, vagy sikertelen kísérletnek bizonyul...

Czéher György, Kovács Erika és Vojnits András felvételei

Tudod-e?

A biodiverzitás nem csupán a fajok sokféleségét jelenti: beletartozik a genetikai változatosság, mivel ez ad lehetőséget az élőlényeknek az alkalmazkodásra, valamint az élőhelyek sokfélesége is, hiszen minden élő rendszert más és más fajok alkotnak.

Fiar Sándor és Halmos Erzsébet felvételei

féleség. Az ember megjelenése és terjeszkedése azonban mindig kárára válik a biodiverzitásnak. A számunkra hasznos fajokat azért pusztítjuk, mert hasznosak, a számunkra károsakat azért, mert károsak, ráadásul óriási területeken irtjuk ki az eredeti növényzetet, hogy a helyüket haszonnövényeink vagy haszonállataink foglalhassák el.

Csak hogy az egyhangú ültetvényekből éppen az hiányzik, aminek elérésére a Föld évmilliárdokon át törekedett: a sokféleség. Ráadásul ahol például nagy területen nem termelnek mást, csak kukoricát, ott a kukorica kártevője is mértéktelenül elszaporodik, ami ellen aztán az ember mérgekkel védekezik, és ez újabb csapás az élővilágra...

Veszélyben a Föld?

Ma már mindenki tudja, hogy az élővilág sokfélesége veszélyben van, mégpedig elsősorban az ember miatt. Naponta halnak ki újabb és újabb fajok, a veszélyeztetett állatok és növények listája egyre hosszabb. A 2010. évet az Egyesült Nemzetek Szervezete a Biológiai Sokféleség Évének nyilvánította. Az eddigiekből világosan látható az is, hogy a biodiverzitás megőrzésére nem a Föld megmentése miatt van szükség. Ez a bolygó

túlélte már néhány katasztrófát, több nagy kihalást, és mindig kiveverte a veszteséget: néhány tízmillió év alatt újratermelte a sokféleséget. Neki van ideje ezt kivárni, csak nekünk nincs. Ami veszélyben van, az tehát nem a Föld, hanem az életnek, a sokféleségnek az a formája, ahogyan mi megismertük és megszoktuk, ahogy nekünk otthonos, barátságos helyet jelent.

Tudod-e?

Egyes nézetek szerint az éghajlatváltozás és a fajok eltűnése természetes jelenség, ami igaz ugyan, csak hogy ez nem jogosítja fel az embert arra, hogy a technika fejlődésével egyre gátlástalanabban szennyezze és rombolja a környezetét!

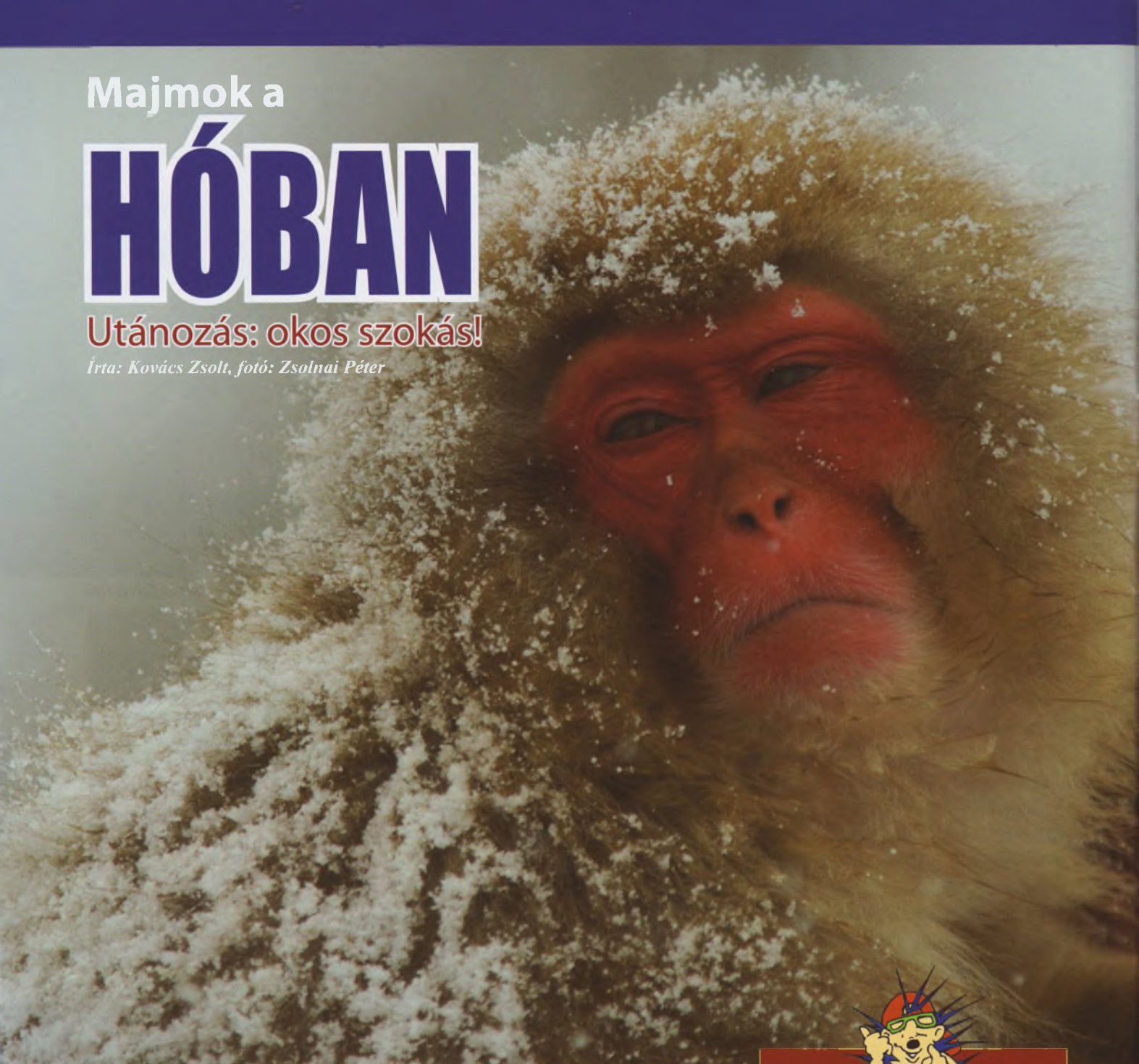

Majmok a

HÓBAN

Utánozás: okos szokás!

Írta: Kovács Zsolt, fotó: Zsolnai Péter

Szegény majmok nem fáznak? Ahelyett, hogy Afrikában, a banánérlelő melegben süttetnék a hasukat, belepi őket a hó! Borzalom – vagy mégsem?

Jó néhány majomfaj él olyan körülmények között, ahol nemhogy banán nincs, de olykor még egyéb táplálék is alig akad, sőt, még hideg is van. Ezek egyike a vörösarcú makákó, amely a távoli Japán lakója. Olyannyira alkalmazkodóképes, hogy szinte minden élőhelyet meghódított: előfordul a tengerpartokon, fás és nyílt területeken, sőt, még a hegységekben is. Nagyon nagy, olykor több száz fős hordákban él.

A japán makákó a legészakibb területeken előforduló főemlős – na persze az embert leszámítva.

Japán vagy vörösarcú makákó

Macaca fuscata

Tápláléka: gyümölcs, levelek, fűfélék, rügyek, gerinctelenek, tojás, gomba

Szaporodása: a nőtény mintegy 173 napig tartó vemhesség után általában egy kölyköt hoz világra.

Élettartama: állatkertben több mint 30 év

Magyarországon a Szegedi, a Veszprémi és a Jászberényi Állatkertben látható

A találékony „Majompipőke”

Az elmúlt (mármint a huszadik) század derekán egy fiatal nőstény japán makákó, akit a majomcsapat viselkedését figyelő kutatók Imo-nak neveztek el, rájött, hogy ha a parton talált gabonaszemeket a sóderrel együtt a tengerbe szórja, a kavicsok lesüllyednek a víz alá, az élelem viszont a felszínen marad, így könnyen szét tudja választani egymástól. Példáját a többiek is majmolták, de érdekes módon csak a fiatalabbak. A tudást átadták a kicsinyeiknek is, és ma már az egész csapat alkalmazza a módszert, holott azok a példányok, akik elsőként megtanulták, már rég nem élnek. Különleges példája ez az állatvilágban a tudás nemzedékről nemzedékre történő átadásának, amit akár kultúrának is nevezhetünk.

Élőhelyén januárban mínusz 15 fokra süllyedhet a hőmérséklet. Nemcsak a hideg, de a hó is megnehezíti az életét. Bundája tömött és hőszigetelt, ezért nem olvad el rajta a hó. E faj fiataljainál megfigyelték, hogy hógolyókat gyúrnak, pusztán játék-ból. Ha módjuk van rá, a vörösarcú makákók felkeresik a termálvizet, és azokban melegednek.

Az etológusok szerint e fajnak sajátos „kultúrája” van: sok mindent az egyes egyedek saját maguk „találnak ki”, s ezt a többiek leutánozzák. Az így tanult viselkedésformákat pedig átadják a következő generációnak. Bár Japánban szeretik a majmokat, élőhelyük eltűnése miatt számuk egyre fogy, ma körülbelül negyvenezren lehetnek.

NAPLÓM A HALÁSZTANYÁN

Tudom, megtanultatok látni, szimatolni, fülelni egy olyan közegben, ahol a történeket tudni kell kívánni, a lassan pergő eseményeket nyitott szívvel és lélekkel befogadni. Mindehhez idő kell! Lemaradunk némely televíziós sorozatról, kevesebbet időzünk a számítógépes játékok között – ám ami élményt ebben a környezetben, a természet jótékony „játékbarlangjában” gyűjthetünk, felejtetetlen marad a számunkra, és ez felbecsülhetetlen nyereség!

A következő számokban naplót írok majd Nektek – manapság úgy mondanák, hogy blogot. Ezen a szón most egy kicsit mosolygok: szóval, igyekszem majd megörökíteni azokat a pillanatok, hangulatokat, történeket, amelyek itt, a tóparton körülvesznek és „szórakoztatnak” – remélve, hogy sikerül odavarázsolnom a Süni lapjainak síkjába mindezt a csodát! Kedvet adni sétákhoz, kirándulásokhoz, melyeknek célja a természet. Annak csendje, titkai, színei, illatai, drámái és kacagásai – összefoglalva: a pozitív élmények keresése!

2009. október 24.

Béka velem!

Hűvös az este. Kiszimatolok a tornácra. Odakünn már koromsötét. Fölkattintom a külső lámpát; érzem, valaki figyel rám. Lenézek, és a lábamnál észreveszem: ott pislog egy levelibéka. Lehajlok érte, a tenyerembe veszem. Könyönyű volt megfognom: lelassult a hidegben. Egész hűvös a kis teste. Fogom a markomban, így átmelegszik. Egyszer csak ugrik egy nagyot, bele a sötétbe, át a tornácparkányon, az orgonabokrok közé.

Gondolkodóba esem: jobban kellett volna vigyáznom rá! Talán nem véletlenül „kopogtatott” be hozzám! Most mitévő legyek? Akkumulátoros zseblámpámért nyúlok. Ha még egyszer rátalálok a sötétben, az égi jel lesz! Pásztázom a fűvet: reménytelen... Egy tavi békát találok az egyik

A Süni tavalyi számaiban végigutaztuk a tóparti évszakokat. Sétáltunk és nyomokat kerestünk a jégen, a hóban. Szimatoltuk a tavasz illatát, horgásztunk, hallgattuk a fülemülét, kakukkot, sárgarigót. Figyeltük a seregélycsapatokat a színpompás lombok között, majd újra éreztük a deres fűszálak roppanását a csizmánk alatt, készülve a következő Karácsonyra – amely már el is múlt...

bokor tövében. Továbbhaladok a tó felé. Most egy lebetonozott rész következik. Nem hiszek a lámpámnak: a betonplacc közepén ő ücsörög, vacogva.

Újra megfogom. Kis akvárium kerül elő, rá üveglap-tető. Berendezem ágakkal, levelek-

kel. A konyhaasztalra teszem. Figyelem a bűbajos kis békát.

Ma már vele vacsorázom. Költözködés közepette vagyok, holnap motorozni viszem: ő is jön velem az új lakásba. Reggel irány Irmapuszta!

2009. október 31.

Leveli Livia

Kislányomnak bemutattam a levelibékámat. El is neveztük! Mától a neve: Leveli Livia.

A királylány

A békám neve Livia.

Szóval: Leveli Livia.

Megszokta már az új helyét, Fakérgén pislog és henyél.

Fogom neki a pókokat, Ő bólogat: csak jó sokat! Lehet ebéd, sőt reggeli, Vacsorára is kedveli.

Nő is szépen békám hasa, Gazdája meg akrobata! Gyorsabb vagyok minden légnél, Rovart látván létra kéznél.

Hopp, mászom is, és elkapom, Feszés az edzőprogramom. Sajnos nincs már mit megfogni, Megpróbálok megcsókolni!

Most koncentrálok reája, Pillák nőnek szemhéjára! Sz az üveglapot emeli: Ő volt a békám. Leveli.

2009. október 25-26.

Légyvadászok

Duruzsol a Honda Zoomer, előttem ül egy kisbéka. Persze akváriumostul, egy nagy sportszatyorban. Oszlopfős, timpanonos kúriaépületben van az új szolgálati lakásom, oda tartunk. Beinvítálok. Kalandos a sors: itt is a konyhaasztalra költöztetem. Jön ám a nagy kérdés: mivel etessem? Ódon az épület, hatalmas, zegzugos falak. Biztosan élnek itt pókok és rovarok...

Életmódot váltok: zsebeimben üres gyufaskatulyákkal járok-kelek,

melyekbe zsákmányaimat gyűjtöm. Legyeket, pókokat, molypilléket, melyeket egyre ügyesebben kapok el. Ha kell, létrára is mászom értük. Közben azon mosolygok, hogy ha most engem valaki figyel... Vajon mit gondol rólam, amint a falakat fürkészem? De sebj, egy a lényeg: a kis védencem ne fázzon, ne éhezzen! Ő pedig hálás, már egészen szelíd: kedvenc fakérgén várja a reggelit, ebédet, vacsorát.

Szeretem figyelgetni. Türelmes és jó vadász. Ragadós nyelvéről nincs ám menekvés! Van, hogy bevarja, míg elésétál az áldozat, és előfordul, hogy átugrik érte a szemközti üvegre. Betettem neki a terráriumba egy lapos üvegtálcába (petri-csészébe) vizet. Ma reggel onnan pislogott rám: biztosan ülőfürdőt vet

2009. december 6.

Egerek a vödörben

Újra a tóparti halásztanyán: készülök a télre. Rendrakás, pakolás az udvaron, a faház előterében. Utóbbi helyen különös szag. Apró, fekete ürülékek a fehér műanyag kerti asztalon. Egerek. Vizeletükkel jelölik lakóhelyük tereptárgyait, mely jellegzetes szagot áraszt, és egyértelműen elárulja jelenlétüket. Lassan rend lesz, már háromszor fordultam a szemeteskonténerig, ám ők sehol.

A sarokban áll egy nagyobbacska műanyag vödör, benne egy kisebb. Kiemelem a fényre. Kiveszem a kis vödört, és láss csodát: alatta a másik félig van kukoricadarával. Egy horgász hagyhatta itt. A kukoricaörlemény közepén pedig finom papírfecnikből és műanyagszálakból puha egérfészek, benne két kisegér! Kollégium a menza tetején – ideális hely! Visszateszem a kisvödört, és az egész „épületegyüttest” visszaemelem az eredeti helyére.

Letakarom egy rossz pulóverrel is: hadd készüljenek ők is a télre!

2009. december 12.

Kiket rejteget a régi farakás?

Cserépkályhám Irmapusztán, a halásztanyán most egy öntöttvas kandalló gondoskodik a melegekről. Nagy az étvágya! Ma tűzifát fűrészelek. Még a komondorok kertjének kerítésépítéséből maradt jó pár akác-széldecska, melyek egymásra rakva állnak évek óta a nádtejtő eresze alatt. Gondoltam, kiváló falatokat vágok majd belőlük éhes vaskályhámnak.

Szépen haladok, fűrészem jól dolgozik. Eljutok az alsóbb deszkákig, melyeket már levelek takarnak. Ahogy felemelem az egyiket, egy marék bodobácsra leszek figyelmes alatta. Itt akartak áttelelni. Természetesen azonnal kitaláljátok, ki jutott eszembe: hát persze, hogy Livia! Befőttesüveg máris kéznél; szerencsére a rovarok nem szaladtak el a

szélrózsza minden irányába, így szépen begyűjtöm valamennyit. Később találok még pókokat, ászkákat és ezerlábúakat. Az üveg tetejére egy szöggel és kalapáccsal lyukakat ütök, és az „élelemraktárat” a tornácpárkányra rakom, majd folytatom a favágást...

2009. december 13.

Mirelit rovarok

Reggel ijedten ébredtem: eszembe jutott a befőttesüveg. Kint felejtettem, és az éjszaka fagyott! Hőfe-

hér dér borította a tájat, ahogy kinéztem az ablakon. Na, most mi lesz? Békám nem eszik, csak élő eleséget! Ám az üvegben semmi mozgás. A búvóhelyül berakott falevelek között mozdulatlan rovarok hevernek...

Szidom magam, ám az üveget beteszem a konyhaasztalra. Begyűjtök a kályhába, felteszem a teavizet, megborotválkozom, aztán leülök teázni. Tekintetem a befőttesüvegre téved, melyben csoda történt: megelevenedtek a „kövé vált” rovarok! A kályha tündérének varázspálcája a melegben felélesztette feledékenységem tetszhalott áldozatait.

2009. december 14.

Majd ha fagy!

A tó vize ma már csak négy fokra. Érdekes folyadék a víz: sűrűsége (fajsúlya) négy Celsius fokon a legnagyobb. Most van a „vízfordulás”; ez azt jelenti, hogy a folyamatosan hűlő felszíni rétegek már nem keverednek az alsó víztömeggel. És ha a vízfelszín hőmérséklete eléri a nulla fokot, megjelenik a

jég! Ezért ma partra is húztam a csónakomat.

2009. december 19.

Csinglingling jégcsengő

A tópart madarait november óta etetem. Konyhaablakom előtt, a bodzabokor ágain faggyúgolyók lógnak, míg a tóparton, a szomorúfűzfán nagy műanyagflakon libeg, benne pedig szotyola a menü. Leggyakoribb kosztosaim a széncinegék és a mezei verebek. Ma furcsán viselkedtek! Ilyen falánknak még soha nem láttam őket. Háromszor kellett feltöltenem a műanyagflakont, a mezei verebek pedig még a faggyúgombócokat is meglepték, pedig ez rájuk

nem igazán jellemző! A hihetetlen étvágy oka a Kossuth rádió híreiből egyértelműen kiderül: rendkívül hideg napok következnek! Ma lesz a leghidegebb éjszaka!

Komondoraim dupla adag kutyatápot kaptak, és meleg vizet az itatóvödrukbe. Utóbbit nem díjazták különösebben: igazi örökutyák, havat nyalnak. A vacsorából maradt, fokhagymás zsíron

párolt pontyszeletekre viszont nem mondtak nemet – sőt, csóváltak igent! Be is falták, mire ezt leírtam. Még mindig itt kapaszkodnak a tornácpárkányon, hátsó lábaik reszketnek. Hát, ha ennyire szeretnek, kapnak még pár szem tőpörttyűt. Örömmükben körbeugrálnak, szőrük pedig zörög: csilingelnek, mint nagy, gyapjas csengettyűk! A hó,

ami napközben szalagos szörköntösükre olvadt, mostanra kőkeményre fagyott: az összekoccanó „jégpázmák” adják ezt a bohókás hangot. Előkarácsonyi e hangulat, pedig ők aztán nem angyalok! Remélem, ma hagynak aludni, és a vidrákra kevésbé ugatnak...

Vendégségben az ormányosok között

Írta és fényképezte: Konkoly-Thege György

Bali, Indonézia elsőszámú turistacélpontja rengeteg látnivalót kínál az utazónak. Gyönyörű városok, kedves emberek, csodálatos tengerpartok, zöldellő rizsföldek, izgalmas állatvilág – ez mind Bali. Tavalyi utamon egy eddig nem látott parkot fedeztem fel, ahol kedvenc állataimat, az elefántokat látogathattam meg.

Elefántokat sokat láttam már Ázsiában. Sri Lankán, Kandy mellett található a Pinnavale, ahol az árva elefántok menhelye van. Láttam már elefántokat munka közben, áldásosztó elefántokat dél-indiai templomokban és Kuala Lumpur belvárosában. Utaztam is többször elefántháton: például Nepálban a Chitwan Nemzeti Parkban, és Indiában is elefánthá-

- Türelem, még
nem te jössz!

ton mentem fel egy-
szer a Jaipur mel-
letti Amber
erődbe. Elefánt-
szafariparkban
viszont még nem
voltam, és ezért
is nagyon vártam
a tervezett kirándu-
lást. A cél Bali 2000-
ben megnyílt új látvá-
nyossága, az Elephant
Safari Park.

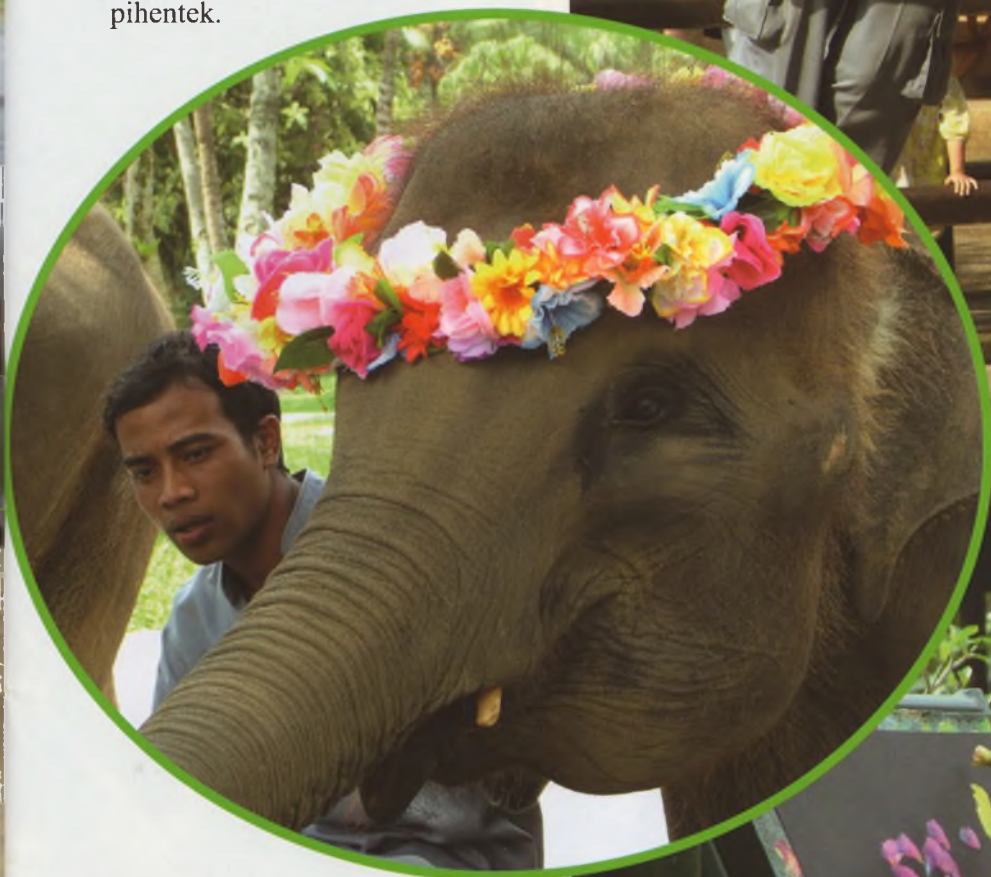

- Jaj, de
elfáradtam...

Nem volt közel
a park a tengerparti
szállásunkhoz
– a helyi, nem túl
jó útviszonyok
és a nagyon nagy
forgalom miatt az
út több mint egy
óra volt. De milyen
gyönyörű út! Pálma-
fák, rizsföldek, gondo-
zott falvak, szertartásra
induló, elegáns balinéz asszo-

nyok, fejükön az isteneknek vitt ajándékokkal, gyerekek, kutyák, majmok...

A Park tagja a világ állatkertjeit tömörítő szervezetnek, és elnyerte a „Világ legjobb elefántparkja” címet. A több hektáron elterülő parkot természetesen elefántháton is körbe lehet járni, sőt, egy mesterséges tavon is átkelnek az állatok a hátukon ülő turistákkal (ottlétemkor a tóban sajnos épp nem volt víz). Én nem mentem el elefántolni, inkább a nemrég született kiselefántokat csodáltam, ahogy birkóztak, sétáltak, pihentek.

Természetesen megnéztem az ormánnal festő és az idomított elefántokat is, de mikor vége volt a programnak, rögtön visszatértem a kicsikhez. Láttam már korábban is pici elefántokat, de a látványukkal most se tudtam betelni! Nincs is bájosabb jószág talán, mint egy csetlő-botló, „ap-rócska”, alig egy-két mázsás kiselefánt...

ZSÁK, ZSÁK, TELI ZSÁK

Aszcidiák, avagy zsákállatok

A természettudósok hosszú időn át nem találták azt az élőlénycsoportot, amely Darwin evolúciós elmélete alapján összekapcsolja az alsóbbrendű állatokat a magasabbrendűekkel, azaz a gerincesekkel...

Dudoros zsákállat

(*Phallusia mamillata*)

A magányos zsákállatok közé tartozik. Kövekre, kagylókra, általában valami szilárd aljzatra telepszik, ahol folyamatos a víz áramlása. A felszíni rétegektől a 200 méteres mélységig terjed az élőhelye. Mérete eléri a 20 cm-t. A Földközi-tengeren és melléktengereiben (Adria, Jón- és Égei-tenger), valamint az Atlanti-óceán keleti partvidékén él. Gyakori, közönséges faj.

deti szakaszában szintén gerinc-húrjuk van, amely aztán esetükben csontos gerincoszloppá fejlődik. Kovalevszkij felfedezése végül rendet teremtett a rendszertanban. A zsákállatok (Ascidacea) az őket megillető helyre kerültek: átmenetet képeznek az alsóbbrendű és a magasabbrendű élőlények között.

Kéregalkotó zsákállat-telep (*Didemnidae sp.*)

Vékony bevonatot, kérget alkotó zsákállat. A telep egyedei egymástól egyenlő távolságra helyezkednek el. A formájuk és a színük igen változó. A Földközi-tengerben és melléktengereiben (Adria, Jón- és Égei-tenger) 24, nehezen azonosítható faja él. Sziklákon, köveken és algákon telepednek meg. A sekély víztől a nagyobb mélységig megtalálható, gyakori zsákállat.

1867-ben egy orosz tudós, Kovalevszkij tette azt a felfedezést, hogy a zsákállatok lárvállapotukban szembeötlő hasonlóságot mutatnak a gerincesek fejlődésével. Ekkor ugyanis a testükben szilárd tengely található, a gerinchúr (*chorda dorsalis*).

Aranysárga zsákállat (*Polycarpa aurata*)

A magányos zsákállatok (Monascidia) közé tartozik. Elterjedési területe az indonéz szigetvilág: Szumátra, Bali, a Kis-Szunda-szigetek, Borneó, Celebesz, a Maluku-szigetek és Új-Guinea. Gyakori, közönséges faj. Mérete eléri a 15 cm-t. Alapszíne mindig sárga, amelyet többnyire vékony, halványkék erezet hálóz be. A képen látható példány előtt egy kisebb méretű rokon, királykék zsákállat (*Rhopalaea crassa*) telepedett le, amely a társas zsákállatok közé tartozik.

Te is voltál ebihal...

A rokonsági kapcsolatok kutatásánál jelentős bizonyíték az embriónális alak, mert az állatok ekkor megismétlik azokat a fejlődési szakaszokat, amelyeken őseik az evolúció során keresztülmentek. A gerinceseknek fejlődésük kez-

Tudod-e?

A gerinchúr latin elnevezésében *chorda* szó ugyanaz, mint amit a zenében is használunk (lásd: gitárhúr, „akkord”)

Az aszcidiák lárvá állapotukban kis ebihalhoz hasonlítanak. Hólyagszerű törzsük és mozgékony farkuk van. A fark tengelyét a gerinchúr alkotja. Ügyesen úsznak. Néhány napi úszó életmód után

azonban a lárva az „orrát” valamilyen szilárd alapra, például sziklára ragasztja, letelepedik. Ekkor elveszíti a farokrészt és a gerinc-húrt, és átalakul helyhez kötött életmódú zsákállattá.

Eleven teáskanna

Az aszcidiák teste általában valóban zsák vagy tömlő alakú. Felül és oldalt egy-egy nyílás található rajtuk: a felső a bevezető, az alsó a

Áttetsző zsákállat

(*Clavelnidae* sp.)

Ez a faj is a társas zsákállatok közé tartozik. Hazája a nyugati Atlanti-óceán trópusi területe: a Karib-tenger és a Mexikói-öböl. Gyakori faj, amelynek egyedei egymás közelségében telepednek le, innen ered a „társas” elnevezés. Egy-egy társaság 20-30 egyedből is állhat. Előszeretettel telepednek szarukorallok ágaira, mint az a képen is látható. Így az áramlatnak kitett helyen bőséges táplálékot talál. Az állat fehéres színű teste üvegszerűen áttetsző, a nevét innen kapta. Az egyedek mérete 2,5-3 cm.

kivezető nyílás. Ezekén át áramlik a víz a kopoltyúüregbe. A kopoltyúüreg rostaszerű, ragadós falú részén, amelyet kopoltyúbélnék nevezünk, megtapad a plankton-szervezetekből álló táplálék, melyet aztán csillók szállítanak tovább az állat gyomrába. A zsákállat testének nagy részét a kopoltyúüreg foglalja el. A szív, a gyomor és az ivarszervek a zsák alján, összezsúfolva találhatók.

Csak tengervízben élnek

A zsákállatok valamennyi tenger lakják, a trópusoktól a sarki vizekig, a tengerszinttől a több ezer

Üvegascidia vagy áttetsző bunkós zsákállat

(*Clavelina dellavallei*, *C. lepadiformis*)

A társas zsákállatok családjába tartozik. Elterjedési területe a Földközi-tenger nyugati partvidéke. Közös, gyakori faj. Általában 5-20 egyed alkot egy társaságot, de találtak már 300 egyedből állót is. Az egyedek mérete 3-4 cm. Az állat teste üvegszerűen átlátszó, így a lárvakori gerinchúr maradványa jól megfigyelhető. Megtelepedéshez a szilárd aljzatot kedvelik, de előfordul, hogy szarukorallokkra vagy algákra telepednek.

Telepes ascidia (*Botryllus schlosseri*)

Ennek a telepes zsákállatnak nincs magyar neve. A telep kéregszerű bevonatot alkot köveken, cölöpökön, más zsákállatokon, sőt, még a hajók alján is. A kéreg néhány millimétertől a több cm vastagságig terjedhet. Alakra és színre is igen változatos: létezik zöld, sárga, barna, sőt, vörössel kevert fekete színű is. Előfordul a Kattegatban (Dánia), a Földközi-tengerben, az Adriában és a Fekete-tengerben. Közös és igen gyakori faj. Élőhelye a néhány méteres mélységtől 650 méterig terjed.

méteres mélységig. Édesvízben egyetlen fajuk sem él, kizárólag tengerlakók. Fajaik száma mintegy 2000, ebből az Adriában, a Jón- és az Égei-tengerben 60 fordul elő. Kovalevszkij felfedezését követően a zoológusok még sokáig vitatkoztak a zsákállatok rendszertani hovatartozásáról. Ma már tudjuk, hogy az aszcidiák ősei a tüskésbőrűekkel (vagyis a tengerisünökkel, tengericsillagokkal, -uborkákkal és -liliomokkal) tartják a rokonságot, késői „unokatestvéreik” pedig már a gerincesek ősi formái.

Izzótestű vagy vörös zsákállat

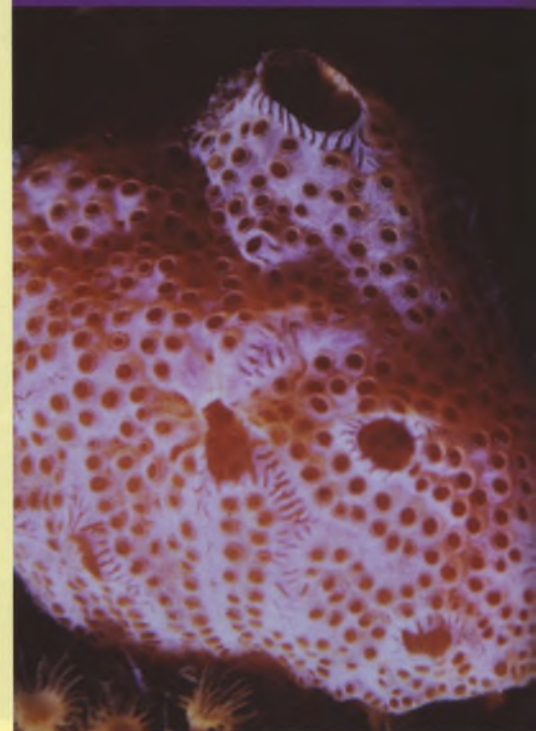
(*Halocynthia papillosa*)

A magányos zsákállatok közé tartozik, bár kedvező helyen többedmagával, egymás mellé telepedve is látható. Árnyékkedvelő, ezért barlangok bejáratában, üregekben, aláhajló sziklafalak árnyékában és a tengerifű (*Posidonia*) közt él. A sekély víztől a nagyobb mélységeig előfordul az Adriában, és Jón- és Égei-tengerben, valamint az atlanti partvidéken, Portugáliáig. Mérete általában 10-15 cm, de találtak már 20 cm-es példányt is. Gyakori faj.

(*Botrylloides leachi*)

Ennek a zsákállatnak magyar neve nincs, ezért a rendszertani besorolásban használatos nevet alkalmazzuk. A telep nagy, és kéregszerű bevonatot alkot az aljzaton, vagy gumó formájú, mérete elérheti a 30x40 cm alapterületet és a 10-12 cm magasságot. Mindig szilárd aljzatra épül. Az aszcidia színe változatos, piros vagy sárga. (A piros változat az Adrián, a sárga az Égei-tengeren készült.) Igen közönséges, gyakori faj.

Tanuljunk angolul!

Angolul márpedig tudni kell, ebben egyre inkább egyetérthetünk, hiszen az életben óriási előnnyel indul az, aki beszéli ezt a nyelvet. A tanulás pedig csupa játék és szórakozás, ha kedves állatfigurák segítenek benne...

Könyvajánló

Az Eastone Books kiadványait megvásárolhatod a nagyobb könyvesboltokban, webáruházakban. Tekints bele a térbeli varázskönyvekbe a www.eastonebooks.com weboldalon!

Háromdimenziós útmutatók

A Föld valamennyi életközössége közül a legnagyobb fajgazdagságot a trópusi esőerdőkben és a korallzátonyokon találjuk. Mindkét helyre tehetsz egy képzeletbeli látogatást az Eastone Books térbeli útikalauzai segítségével. Az **Óceánok** című kötet a tenger, az **Esőerdők** pedig a dzsungel különböző szintjeit mutatja be. Cápák, tengericsillagok és csikóhalak várnak az egyikben, krokodilok, papagájok és lajhárok a másikon: csak ki kell nyitnod a könyvet, és máris kezdődhet az expedíció!

Felderítők

Létezik-e izgalmasabb dolog, mint bepillantást nyerni egy olyan világba, amely már nem létezik? Az egyiptomi fáraók és a dinoszauruszok egyaránt uralkodók voltak a maguk idejében és a maguk nemében, és az is közös bennük, hogy letűnt világukat ma már csak régészeti leletekből ismerhetjük. Legyél te is a múlt kutatója, járd végig a lelőhelyeket, keltsd életre az évezredek vagy évmilliók óta pihenő embereket és állatokat! Ha pedig megfejted a titkos kamra ajtajának titkát, még további meglepetésekben lesz részed!

Gyere hozzánk vendégségbe!

Ez a kupon egy 18 éven aluli gyermek ingyenes belépésére jogosít a Kecskeméti Vadaskertbe, egy alkalommal. Érvényes: 2010. március 31-ig.

6000 Kecskemét Műkert 1. Nyitva: 9-16 óráig
www.zookeckemet.hu

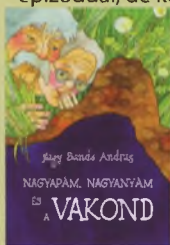
Ringató

Hányszor, de hányszor olvassuk föl és mondjuk, idézzük József Attila örökbecsű Altatóját! Nagy Bandó fogta magát, és

írt kéttucat altatót, majd melléjük válogatta mindazon verseit, melyek esti altatásnál, csöndesen, éjjeli lámpa fényénél olvashatók az öt év alatti gyermekeknek. A különlegesen szép borítót Medveczky Ágnes alkotta.

Nagyapám, nagyanyám és a vakond

Ezt a kis részekből összeállt mesét egy 7-8 éves, városban élő unoka meséli el a falun élő nagyszüleiéről. A történet fő motívuma a kilitástalan küzdelem a kertet föltúró vakondokkal, sok derűvel és mulatságos epizóddal, de közben tapasztalhatja meg az olvasó, hogy milyen nagy hangsúlyt kap a nagyszülők gyermekkorára, a múltidézés, mindaz, amit a mai gyerekek már nem is láthatnak és nem is tapasztalhatnak meg. Ez nem a „hol volt, hol nem volt”, inkább az „így volt és úgy volt” mesevilága.

Ami a bögyünkben van

A 2009-es könyvhét legnagyobb sikerű kötet volt ez a 142 madár verses önvallomását tartalmazó kötet, Nagy Bandó András saját rajzaival. Eredetileg gyerekeknek íródott, megjelenésekor derült ki, hogy a felnőttek kedvencévé is lett ez a sok derűvel és bájjal megírt verseskötet, első darabja egy induló sorozatnak. A kutyák verseskötetét követi idén tavasszal, az **Egyik kutya, másik is**, rögtön utána jelenik meg a **Hetvenhét macskajaj** című kötet.

Majomház

A logIQs grafiQs körök feladatainak megoldását a fejlesztésben, és a tehetség gondozásban használjuk. Nemcsak a térlátást, térbeli gondolkodást fejlesztik, de a logikus gondolkodásra, a matematikai gondolkodásra, a memóriára, a koncentrációképességre a problémamegoldásra és a döntéshozatalra is jó hatással vannak. Továbbiakat a „LogIQs GrafiQs” körökről, illetve táborokról a www.logikus.5mp.eu honlapról tudhatsz meg!

A majomház majmai nem mindig majmolják egymást; például a majompapa és a majomnagypapa nem szoktak részt venni a közös játékokban. *Majom Andor* csak egyedül szokott játszani, ha teheti, leginkább hintázik. A nagypapa úgy szokott elhelyezkedni, hogy mindenkit jól lásson. A két legidősebb majom *Majom Andor* és *Majom Lajos*. *Majom Dani*, *Majom Pali*, *Majom Jóska* és *Majom Barna* fivérek. A majomcsalád tagjai még *Majom Mari* és *Majom Kató*, ők gyakran civakodnak egy rossz esernyőn. Mari az összes között a legfiatalabb. A majommama nem szokta kézen fogni csemetéit, de a legfiatalabb gézengúz, *Majom Dani* karját el nem engedné. *Majom Jóska* korban a középső a testvérek között; kicsit fél a lányoktól, és meg nem fogná őket, még a testvérét sem. A legnagyobb fiú *Majom Pali*, aki mindig vigyáz arra, hogy ne ő legyen legközelebb a földhöz.

Kérdések:

Ki hintázik az autóabroncsban?; Ki fogja két lábbal az esernyőt?; Ki ül a faágon?; Ki van a legközelebb a földhöz?; Kinek a kezében van banán?; Hány öccse van Majom Marinak?; Hány bátyja van Majom Daninak?; A legkisebbtől a legnagyobbig sorold fel a testvéreket!

Készítette: Báli Péter

Előző számunk Macicímborák című rejtvényének megfejtése:

Indiai ajakos medve	Maláji medve	Barna medve	Pápaszemes medve	Örvös medve
méz	málna	kalács	perec	áfonya
Brumi	Dörmi	Morgi	Cammogi	Pohos

Tegyél egy látogatást a Kecskeméti Vadaskertben!

Az állatkert egyik legfontosabb feladatának tekinti a meglévő természeti értékek megóvását, gyarapítását. Több mint félszáz állatfaja közt a Föld minden kontinense képviselteti magát.

További információk: 76/320-121
info@zookecskemet.hu

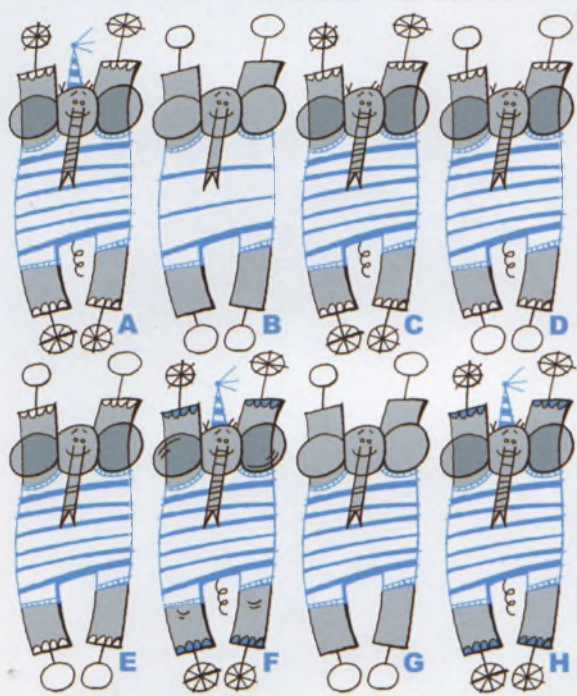

Kvíziló

1.

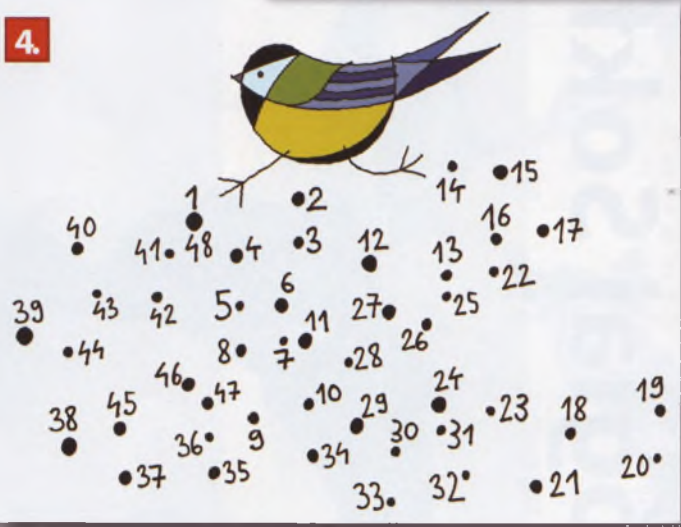
2.

3.

4.

5.

1. A két verébcsoport között 13 különbséget találsz!
2. Állítsd a rajzokat elkészülésük sorrendjébe!
3. Helyezd el a négy alapműveleti jel mindegyikét úgy, hogy a végeredmény 4 legyen!
4. Kösd össze a pontokat 1-48-ig! Hogy hívják a cinegét?
5. Keresd meg a labirintuson átvezető helyes utat!

A Biológiai Sokféleség Éve

S
Ü
N
I

január

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

február

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28

március

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

április

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

május

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

június

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

július

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

augusztus

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

szeptember

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

október

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

november

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

december

H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

25 ÉVES A

Írta: Mirtse Zsuzsa – Mirtse Áron

„A sünt mindenki ismeri, hiszen állandó szereplője meséknek, gyerekverseknek, rajz- és bábfilmeknek, de élőben sem nehéz találkozni vele. Vadonéló állat ugyan, a természet része, de nem kerüli az embert. Megtelepszik akár a városokban is, ahol elegendő kert, parkot, zöldfelületet talál: ugyanazt, amire a gyerekeknek is szükségük van. Az a város, ahol a süni nem él meg, embernek sem kellemes hely – a süni tehát számunkra az élhető környezet jelképe.”

1991
Még a régi külső

Valamikor réges-régen, Meseországban innen és az égigérő hegyeken is innen, ebben a különös országban, ahol olyan sok tehetséges ember nevelkedett már fel, megszületett egy újság, amely azoknak a gyerekeknek szólt, akik szerettek volna jó kis világot maguk körül. Természetet nagy zsákkal, egészséges levegőt, iható vizet, erdőt, fákat – így jött létre a Süni magazin.

2000
Újjászületés

Mindez kerekén 25 éve történt: a Süni 1985-ben jelent meg először. Akkor még kicsi volt: nagyjából akkora, mint egy iskolai füzet, de nagyon sok mindent lehetett találni benne, volt például csillagászati és számítástechnikai rovat, valamint képregény is – később azonban egyre inkább az élő természet került a középpontba. Nagyon hamar népszerű lett a gyerekek körében: rövidesen Süni-klubok is szerveződtek szerte az országban, beindultak a Süni-táborok, vetélkedők is, a lapot kezdettől kiadó Göncöl Alapítvány mellé pedig felsorakozott a Budapesti Állatkert és a Süni Egyesület...

1995
Süni a Természetben

A 25 éve elvetett magok mára beértek. A gyerekek, akik akkor kicsik voltak, ma már komoly, felnőtt emberek. Apukák, anyukák, akik talán éppen a Te szüleid. Talán éppen ők vették meg neked először ezt a lapot, mert azóta is fontosnak tartják mindazt, amiről a Süni szólt.

Sok mindent megélt már a Süni, voltak nagyon nehéz évei, de amíg akad egy kis zöld folt a szürke köregetegben és a gyerekek szívében, addig a legzordabb tél után is eljön a tavasz. Ünnepejük most együtt ezt a negyedszázados lapot – és aztán, ha Ti is felnőttek, adjatok tovább a gyerekeiteknek! Hogy újabb 25 év múlva is legyen mit védenünk, féltenuk ezen a csodálatos, kék bolygón – és legyenek újabb „zöldfülűek” is, akik meghallják a természet hangját...

2002
Nagyot nőttünk!

2003
Újrapapíron a Süni

2006
Prima Primissima díjra jelölve!

A Kookoo faliórák kizárólagos forgalmazója
a Békássy és Békássy Bt.
1025 Budapest, Kapy utca 41/a tel: (06-1) 275-9548;
mobil: (06-30) 919-3244; e-mail: kookoo@kookoo.hu

JÁTSSZUNK EGYÜTT a Süni születésnapja alkalmából!

Írjatok szülinapi köszöntőverset, legföljebb 30 sor terjedelemben, és küldjétek el szerkesztőségünkbe! A legjobb alkotások szerzőit gyönyörű, madaras faliórával jutalmazzuk!

Ha a következő kérdésekre helyesen válaszolsz, megnyerheted az itt látható játékalatokat valamelyikét. Ha most nem volt szerencséd, megvásárolhatod őket a Budapesti Állatkert ajándékboltjában!

1. Mit jelent a „biodiverzitás” szó?
2. Hol található a világ legjobb elefántparkja?
3. Hány fokos hőmérsékleten a legnagyobb a víz sűrűsége?
4. Melyik a világ legszakibb elterjedésű majomfaja?
5. Mivel táplálkoznak a zsákállatok?

NYERJ ÁLLATOT MAGADNAK!

1.
2.
3.
4.
5.

NEKED VAN MÁR GORILLÁD?

1. Mivel táplálkozik a gorilla?
.....
2. Mekkora az újszülött nílusi krokodil?
.....
3. Milyen színű a szíriai barnamedve bundája?
.....

RAJZOLD LE!

Mit teszel Te magad a környezeted védelméért?
(A rajzot kérjük mellékelni!)
az Albatrosz Gyermekkönyv-Nagykereskedés
ajándékát nyerheted

-
-
-

Beküldési határidő: 2010. március 1.

MEGRENDELŐSZELVÉNY

TAKARÍTSON MEG 16%-OT, VAGY AKÁR 20%-OT!

Ha ezen szelvényen igényli a **Vadon** magazint, vagy a **Süni** magazint, akkor 16%-kal, esetleg **20%-kal olcsóbban** juthat lapjaihoz, mintha az újságárosoknál vásárolná meg. Adatait titkosan kezeljük.

A lapo(ka)t kedvezményezettje címére is átírányíthatja.

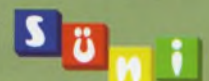
Lepje meg családtagjait, barátait a **Vadon** és a **Süni** magazin nyújtotta kalandokkal!

Kérem, küldjék a **Süni** magazint egy éven át példányban
(díj: 2010 Ft/év példányonként, kedvezmény 16%)

Kérem, küldjék a **Vadon** magazint egy éven át példányban
(díj: 2010 Ft/év példányonként, kedvezmény 16%)

Kérem, küldjék a **Süni** és a **Vadon** magazint egy éven át példányban
(díj: 3810 Ft/év példányonként, kedvezmény 20%)

(Az adatokat a szelvény túlsó oldalán kell kitölteni)

NYEREMÉNYJÁTÉK-SZELVÉNY

NYERJ ÁLLATOT MAGADNAK!

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Kedvenc állatom:

ÁLLATKERTI NEVELŐSZÜLŐ LEHETSZ

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Hol vásároltam a Sünit?

előfiztettem

újságárusnál

egyéb helyen

TE MIT TESZEL A TERMÉSZETÉRT?

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Melyik cikk tetszett a legjobban?

Beküldési határidő: 2010. március 1.

Neked van már gorillád?

Ha nincs, most nyerhetsz egyet!

Ha jól válaszolsz az alábbi kérdésekre, kis szerencsével nevelőszülője lehetsz a képeken látható állatok egyikének. Ha ugyan nem viheted, de a Budapest Állatkertben meglátogathatod. Kapsz névre szóló, díszes oklevelet, elrajzolt lapot az állat adataival, meghívást évente kétszer az Állatkerti Nevelőszülők Találkozójára, valamint állatkerti nevelőszülő-kártyát, mely 1096 kedvezményt biztosít az Állatkerti Ajándékboltban.

NYÁRÜNDA

ÜCSI

DEFOE

1. Mivel táplálkozik a gorilla?

2. Mekkora az újszülött nilusi krokodil?

3. Milyen színű a szíriai barnamedve bundája?

Ha most nem volt szerencséd, akkor is örökbefogadhatod az Állatkert bármelyik állatát. Az örökbefogadás ajándéknak is kiváló: így bármilyen alkalomra megípheted barátaidat, rokonaidat egy valódi oroszlánál vagy elefánttal, de akár lajhárral, pávával, csacsival vagy majommal is (a nevelőszülő és fogadott „gyereke” közti bármilyen hasonlóság csakis a véletlen műve lehet)! Iskolák, óvodák, osztályok, klubok is örökbefogadhatóak. Minden támogatónk neve egy éven keresztül olvasható az Állatkertben elhelyezett tablón és az Alapítvány honlapján. Az örökbefogadásról bővebb információkat a www.allatkertialapitvany.hu címen olvashattok, vagy érdeklődjétek a 363-3701-es telefonszámon.

(NY)EREDMÉNYHIRDETÉS

2009/5.

1. A hangutánzás világbajnokának a jákó vagy szürke papagáj számít.
2. A rómaiak elektromos rájákat használtak elektroterápiára.
3. A kutya őse a farkas.
4. A Balatont kutató tudományos intézet Tihanyban található.
5. A rigóphár nevű orchidea másik neve Boldogasszony papucs.

1. A mudi eredeti feladata a nyáj terelése.
2. Az ázsiai elefánt nőténye nem visel agyart (illetve csak egészen kicsit).
3. Orángutánok Borneo és Szumátra őserdeiben élnek.

2009/6.

1. A rénszarvasnak a nőténye is visel agancsot.
2. A Hermelines hölgy című festmény modellje fehér vadászgöngyörre lehetett.
3. A rudabányai emberszabású ősmajom kb. tízmillió évvel ezelőtt élt.
4. A vanília az az orchidea, amit étkezési célra használunk.
5. Szent László királyról kapta magyar nevét a Nummulites nevű ősi egyszéjtű kőülete.

4. A jegesmedve hazája az északi sarkvidék.
5. A szurikáta Afrikából származik.
6. A him mandrill arca élénkebb színű, mint a nőtényé

Világgá megyek:

A helyes válaszok betűjeléből összeolvasható név: BABSZEM JANKÓ

A Fauna Fajátékbolt Európa-fáján látható madarak:

barna rétihéja, szarka, tengelic, süvöltő, kék cinege, vörösbegy, zöld küllő

„Rázós kérdések”

A rejtvény utolsó kérdésébe a sietség miatt sajnálatos hiba csúszott: Voltban a feszültséget mérjük, nem az áramerősséget. A hibát olvasóink vették észre, de szerencsére „vették a lapot”, így a megfejtés sikerült. Köszönjük a figyelmeztetést, és a hibáért elnézést kérünk!

Rázós kérdések című rejtvényünk helyes(bitett) megfejtése tehát:

1. A békacombban az elektromosságot Galvani fedezte fel.
2. Az elektromos angolna hazája az Amazonas és Orinoco folyó Dél-Amerikában.
3. A háztartási villanyáram feszültsége (és nem áramerőssége) 220 Volt.

Befizető neve (intézmény esetén a kapcsolattartó neve is):

Levélcíme:

Telefonszáma:

Kedvenc név (ha nem azonos a befizetővel):

Lakcíme:

Dátum: Aláírás:

Köszönjük, hogy előfizetésével munkánkat támogatja!

Előfizetési kérdéseire szívesen válaszolunk a (36-1) 266-5449 telefonszámon.

Kérjük a kupont olvashatóan kitöltve küldje vissza a Süni és Vadon magazinok szerkesztőségének címére: 1242 Budapest, Pf. 455.

E-mail: szerk@vadon.hu

A magazinokat csak a pártoló tagsági díj beérkezése után tudjuk biztosítani.

A díjak csak belföldi kézbesítésre érvényesek.

Új esztendő kezdődött, és bár a 2009. év utolsó két száma technikai okok miatt késve jelent meg, így postaládánk is soványabb volt a szokásosnál, de örömmel láttuk, hogy legelkeszebb olvasóink hűségesekek maradtak hozzánk!

„Egyszer megnéztük a számítógépen, hogy olvad az Északi-sark. Én attól kezdve vigyáztam a környezetre. És attól kezdve mindig gyalog járunk iskolába” – írja Budakeszről **Samu Bori**, aki azt is elmesélte, hogy egyszer éjszaka felébredtette egy süni, aki a kertben szuszogott.

Bognár Gabriella az utakon elütött állatokért emel szót. „Egy macska élete is sokat ér!” – írta rajzára az érdi kislány, és hadd tegyük hozzá, hogy sajnos a sünök is gyakran fejezik be életüket az utakon...

Kruchió Viktória, Békéscsabai olvasónk a szemét és a hulladék helyes kezelésére hívta fel a figyelmet. Rajzán a szelektív hulladékgyűjtő mellől nem hiányzik az üvegviszaváltó sem – bizony, jó lenne, ha erről nem feledkeznének meg a forgalmazók sem!

Kedves Réka! Ezúttal is nagyon tetszik a rajzod (a borítékra rajzolt fekete harkállyal együtt), és mint mindig, most is nagy szeretettel fogadtuk!

„Mi minden télen teszünk ki magokat a madaraknak. Ez a kép is őket ábrázolja, amint falatoznak: verebek, cinegék, fakopáncsok, zöld küllök és egy csuszka. Remélem,

Nyíri Dávid Ceglédről küldte el rajzát, melyen pirossal áthúzva láthatók a helytelen dolgok, s velük szembeállítva a helyesek. Annyit azért hozzá kell tenni, hogy a számítógép vagy az üdítő ital önmagában nem elítélendő, de tudni kell mértéket tartani!

A Süni 2009/5-6 számának szerencsés nyertesei:

Az Állatkerti Ajándékolt ajándékát nyerte:

Balaton Marcell (Kalocsa), **Borsi Kende** (Majosháza), **Eöry András** (Pilismarót), **Gendúr Liliána** (Aszód), **Henkrich Miksa** (Solymár), **Horváth Zsófia** (Dévaványa), **Hruska Ilka** (Nagyszékely), **Klausz Gréta Martina** (Pápa), **Kovács Barnabás** (Szokolya), **Magi Boglárka** (Hajdúnánás), **Mészáros Péter** (Budapest), **Molnár Fanni** (Budapest), **Nyíri Dávid** (Cegléd), **Rácz Timea** (Csór), **Rózsahegy János** (Érd), **Sándor Alexandra** (Budapest), **Stockhaus Tamás** (Salgótarján), **Szing Máttyás** (Budapest), **Udvari Milán** (Bicske), **Zentai Dóra** (Debrecen)

A Fauna Fajátékolt európai madaras fáját nyerte:

Horváth Réka (Bárdudvarnok), **Szabó András** (Terény)

Állatkerti nevelőszülő lett:

Boródi Melinda (Kiskunhalas), **Gendúr Liliána** (Aszód), **Horváth Zsófia** (Dévaványa), **Molnár Fanni** (Budapest), **Samu Bori** (Budakeszi), **Tatai Mihály** (Szekszárd)

Az Albatrosz Gyermekkönyv-Nagykereskedés könyveit nyerte:

Bognár Gabriella (Érd), **Horváth Réka** (Bárdudvarnok), **Kruchió Viktória** (Békéscsaba), **Nyíri Dávid** (Cegléd), **Samu Bori** (Budakeszi)

A Katica Játékolt ajándékát nyerte:

Békefi Géza István (Székesfehérvár), **Hegedős Mihály** (Budapest)

Családi belépőjegyet nyert az MMKM Elektrotechnikai Múzeumába:

Rózsahegy János (Érd), **Vadler Emma** (Budapest)

Fajjátékok

Meseboltja

Van egy kicsi bolt a városban, amely olyan, mintha Meseországba tévedne a vándor. Mindenféle csodák lakják a falát. Jó ott lenni közöttük, mert mindegyik kicsi falényről valami az eszünkbe juthat. Látunk fasünit, fafenyőt, lombos fát – emlékszel, milyen jó volt ősszel az erdőben sétálni?

Amikor a fából készült fán üldögélő famadarat látod, vajon gondolsz-e arra, hogy mi lesz télen azokkal a kismadarakkal, akik élelem nélkül maradnak? Persze, hiszen nyilván Te is eteted őket, de ha még nem, majd erről a madaras fáról eszedbe jut, hogy jövőre sem lesz késő elkezdni. Sosem késő elkezdni! Tudod, de hiszen Te tudod a legjobban, hogy ezek a játékok – mások. Olyan... olyan természetesek. És nagyon, nagyon sokáig el tudnak kíséreni az utadon. Ha felnősz majd egyszer, és Te is égig érsz majd, mint a mesékben a fák, odaadhatod a gyerekednek, és amikor együtt veszitek majd kézbe e kicsi facsodákat, eszedbe jut majd a gyerekkorod.

Játsszunk megint együtt!

Aki a képen látható madaras fával kapcsolatos kérdésekre jól válaszol, kis szerencséjével megnyerheti azt!

- Mi a közös a fán található madarakban?
- Honnan kapta nevét a tövisszúró gébics?
- Mi a gyurgyalag fő tápláléka?

Kutassatok utána a válaszoknak, és játsszatok velünk! A választokat a szerkesztőség címére küldjétek, a borítékra pedig írjátok rá: „Fauna szerencse-fajáték”

Ezeket a játékokat nehéz tönkretenni. Ha mégis valami „baleset” történik velük, a Fauna fajátékboltban fajáték-klinikát is találsz, ahol a fajáték-doktorbácsik segítenek neked, mert nyilván

Te sem szeretnél megválni az egész fasünidtől, csak azért, mert a hátáról az almát elvitte a cica!

Azt is öröm tudni, hogy ha egyszer majd lejár az életidejük, ezek a játékok akkor sem

szennyeznek a környezetet: ha a fakacsát véletlenül elveszítéd a tóparton, csendesen lebomlik, és beleolvad a tájba

– visszatér az övéihez. Így lesz teljes a körforgás: a fából fajáték lesz, majd újra fa, a kivágott fák helyére pedig újabb facsemete kerül...

LESÁNTULT A FALOVAD?

Sérült, kicsorbult, hiányos fajátékodat elhozhatod megjavíttatni a Fauna Fajáték-klinikára! (Budapest VII. Klauzál utca 35.). Bemutatótermünkben valamennyi Fauna fajáték és bútorkiegészítő kapható!

Ez a kupon egy alkalommal 50% kedvezményre jogosít a javítás, vagy 10%-ra a vásárlás árából (egyszerre csak egy kupon váltható be).

Fauna Transilvana Kft. Tel + Fax.: +36-1-261-1853 E-mail: faunatrade@t-online.hu; www.faunatrade.hu

PREDÁTOROK

A Magyar Természettudományi Múzeum gyerekrajz-pályázatának nyertesei 2009-ben ünnepeltük Charles Darwin, az evolúcióelmélet megalkotója születésének 200. évfordulóját. Darwin nagy érdeme, hogy igazolta a természetes kiválasztódás jelentőségét, amely a rátermettebbek fennmaradásán keresztül a környezethez való alkalmazkodást teszi lehetővé. A „Predátorok” című kiállítás bemutatta a ragadozók zsákmányszerzésének változatosságát, technikáikat, eszközeiket és trükkjeiket. A kiállításhoz kapcsolódóan a Múzeum rajzpályázatot is hirdetett – gratulálunk a nyerteseknek!

I. kategória: Az én ragadozóm – ami a kiállításból kimaradt

I. HELYEZETT:
SZABADOS JULIANNA
(MÉNTELEK)

I. HELYEZETT
IMRE ORSOLYA
(BUDAPEST)

A Süni magazin szerkesztőségének különdíja

MOHÁCSI VANDA
(BERETTYÓÚJFALU)

II. kategória: Zsákmányszerzők – ragadozó és zsákmánya

I. HELYEZETT:
SZALAY SZABOLCS
(MÉNTELEK)

I. HELYEZETT
JÉKELY BOLDIZSÁR
(BUDAPEST)

III. kategória: Kedvencem a kiállításban – amelyik ragadozó a legjobban tetszett

I. HELYEZETT:
PÁKOZDI CSENGE
(BUDAPEST)

I. HELYEZETT
SZÁSZ ISTVÁN
(SZENTGÁL)

Hírek az Állatkertből

GORILLA SZÜLETETT

Gorillabébi az Állatkert idei első újszülöttje!

Tíz év után ismét gorilla született a Fővárosi Állat- és Növénykertben. A kölyök január 5-én, kedden reggel 9 óra 13 perckor jött a világra. A pici is és fiatal anyja, a kilenc éves *N'Yaounda* is jól vannak, és hogy az első kölykét nevelő nőtényt semmi se zavarhassa, az első napokban állatgondozóikon és az állatorvosokon kívül senki nem mehetett a közelükbe. Ha anya és kicsinye tartósan rendszerben lesznek, az újszülött rendszeresen táplálkozik, és a gorillacsoport többi tagjai is nyugodtan viselkedik, akkor természetesen nem lesz akadálya annak, hogy a nagyközönség is beléphessen az állatházba.

Gorillarománc

A gorillák csapatban élő ember-szabású majmok, így nálunk is több felnőtt állat él együtt. A csapat vezére *Golo*, az ezüsthátú hím. Sokáig a legidősebb nőténnyel, *Liesel*l alkottak szülőpárost, és kölykeikkel éltek együtt budapesti otthonukban. Ám a kölykök felnőtté váláskor elhagyták a családi fészket, és más európai állatkertekbe kerültek. Egyedül a 2000-ben született ifjú hím, *Ebobo* nevű „lóg” még szülei nyakán. *Ebobo* emberi korra átszámítva kb. 20 évesnek számít; már majdnem akkora, mint az apja, és egyre erősebb. Megérett arra, hogy saját családja legyen, ám mielőtt erre hivatalosan is sor kerülhetett volna, *Ebobo* magához ragadta a kezdeményezést, és gyengéd kapcsolatba került a fiatal és nagyon békés természetű gorillalánnyal, *N'Yaounda*val.

Ki lehet az apja?

Ennek megfelelően egyáltalán nem biztos, hogy a csapat vezére lett a pici apja. Az apaság kérdésére az állatok viselkedésének megfigyelése sem ad mindent eldöntő választ, hiszen a csoporton belüli nézeteltérések során – ha szükséges – mindkét hím az anya és kicsinye védelmére kel. Azt, hogy melyik hím a kicsi apja, várhatóan „apasági vizsgálat” keretében fogják tisztázni az állatkerti szakemberek.

1 ÉV ÉLMÉNY AJÁNDÉKBA!

DECEMBERTŐL ÉVES BÉRLETEINKET
OLCSÓBBAN VÁSÁROLHATOD MEG.

FELNŐTTBÉRLET:
7990 Ft

GYERMEK-, DIÁK-,
NYUGDÍJASBÉRLET:
4990 Ft

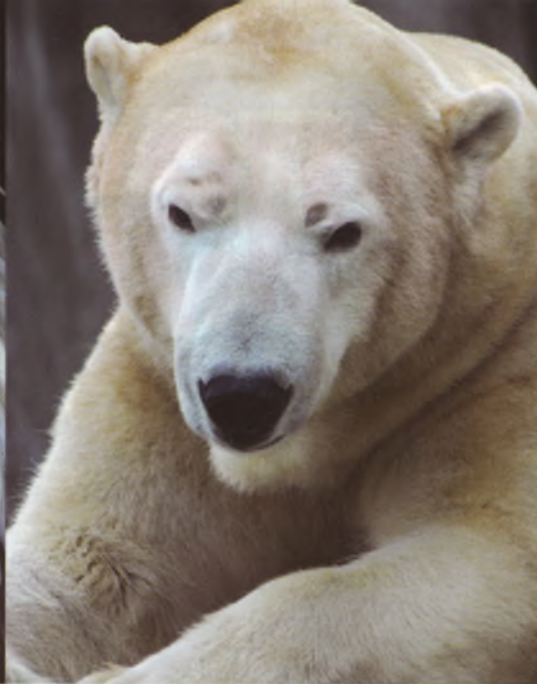
Biológiai sokféleség

Sokéves hagyomány a világ természetvédelmében, hogy minden esztendőben kijelölnek valamilyen kiemelt témát, állatcsoportot vagy fontos természetvédelmi kérdést, amivel különösen sokat foglalkoznak. Volt már „Delfinek éve” (2007), „Béka éve” (2008) és „Gorilla éve” (2009) is. A 2010-es esztendő a „Biológiai sokféleség éve”, erről hozott döntést az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ). Így aztán az egész világon minden természetvédelmi szervezet kiemelten foglalkozik ezzel a kérdéssel.

Nincs ez másként a Fővárosi Állat- és Növénykertben sem, ahol már most sokféle programot tervezünk annak érdekében, hogy felhívjuk a figyelmet arra, milyen mérhetetlen gazdag és

AZ ÁLLATKERTBEN IS

sokféle Földünk élővilága, és bemutassuk, milyen veszélyek leselkednek erre a sokféleségre. Április közepén például egyhetes programsorozatot szervezünk a Föld napjához kapcsolódóan, május 22-én pedig a Biológiai sokféleség nemzetközi napjáról fogunk megemlékezni. Szeptember közepén a „Növényünnep”, október elején pedig az „Állatünnep” programjai segítenek megismerkedni az élővilág sokféleségének egy-egy nagyobb szeletével.

Persze nemcsak ezeken a jeles napokon érdemes felkeresni az Állatkertet! Nyolcszáznál is több különféle állatfajból és legalább kétezerféle növényből álló gyűjteményünk ablakot nyit az élővilág sokféleségére.

Hogyan lettem BIOLÓGUS?

*A gyerekkori álmoktól
a Junior Prima Díjig*

Egy tudományos kutatót az ember általában ősz szakállú, szemüveges öregúrként képzel el, nem pedig fiatal, sportos, szőke lányként. Pedig Bankó Éva, akinek írásaival gyakran találkozhatnak lapunk olvasói, tudományos kutatómunkájáért részesült Junior Prima díjban.

A fiatal tehetségeknek járó kitüntetést 2009-ben vehette át, három évvel azután, hogy a Süni magazin Prima-díjas lett.

– Hogyan lettem biológus? Amióta az eszemet tudom, tudományos pályára készültem. Mindig izgatott az ismeretlen. Kezdetben űrhajós akartam lenni (bár azt hiszem, ez sok gyerek fejében megfordul), mert édesapám, amatőr csillagász lévén, sokat mesélt a kozmoszról. Öt éves voltam, amikor 1986-ban bekövetkezett a *Challenger* űrhajó katasztrófája: felszállás után pár perccel felrobbant egy hibás hajtómű miatt. Láttam a tévében a robbanást, a füstöt a kilövés után, és igen megrázott. Úgy döntöttem, ez nem valami biztonságos, így hát maradok a Földön, és csillagász leszek. Ám arra is viszonylag gyorsan rájöttem, hogy az űrben is leginkább a földön kívüli élet lehetősége érdekel igazán. Így aztán a *Carl Sagan*-féle Kozmosz-sorozat mellett elkezdtek a hétvégi

programban helyet kapni a *David Attenborough* névvel fémjelzett sorozatok: az *Élet a Földön* és az *Élő bolygó*, amelyek ma is a polcomon vannak könyvek formájában. Ezek a nagyszerű sorozatok ráébresztettek a földi élet hihetetlen sokféleségére, találékonyságára, szinte tökéletességére.

Mese az életről

– David Attenborough ma is nagy példaképem: azt hiszem, az ő és a hozzá hasonló emberek tevékenysége felér egy nagy csomó kutató biológus együttes munkájával. A modern városi civilizációban az emberek elidegenednek az élővilágtól, s kivész belőlük a tisztelet a természet iránt, amely nálunk gyakran gyengébbnek bizonyul. Ez ellen küzd a tudományos ismeretterjesztés. A gyerekeknek mesélni állatok-

ról, növényekről, érdekes élettani folyamatokról én is mindig nagyon szerettem: a húgaimnak is sokat meséltem elalvás előtt arról az állatról, amelyről épp hallani szerettek volna. Annak idején áhítattal néztem és hallgattam Attenborough bácsit, amint nagy kövekről állítja, hogy kétmilliárd éves, megkövült kékmoszlatok, vagy rátámaszkodik egy óriási kérgesteknősre, miközben az épp ássa a fészket a tojásoknak, s úgy mesél róla. Vagy épp rácsap egy nagy lapos palára Solnhofenben, és egy *Archeopteryx* „pislog” vissza rá a kőlapok közül. A másik név, aki befolyással volt rám, *Gerald Durrell* volt, a híres természetbúvár zoológus, aki Jersey szigetén alapított állatkertet, hogy

Az Attenborough-filmek hatására született meg gyerekkori nagy álmom, hogy egyszer én is ellátogathassak Solnhofenbe, az ősmaradványok híres lelőhelyére: ez az álom végül teljesült is...

ott „menedéket” biztosítson a kihálófélben levő állatfajoknak. A könyveim át találta meg hozzám az utat: kisdíáként sok történetét kacagtam végig.

Zuzmó, toboz, szitakötő

– Durrell mindig valami herkenyűt szedett össze, és azzal fűrésztotta a családját, hát én is így tettem. Összefogtam békát, ebihalat, egeret, lepkét, szitakötőt, halacskát – mindent, ami a panelházi környezetben, vagy épp a nagymamánál, falun előfordult. A barátnőmmel fejünkbe vettük, hogy építünk egy gilisztafarmot, csak sosem sikerült elég gilisztát összeszedni, hogy látványos legyen, s azt a párat, amit találtunk, végül szabadon engedték... Minden érdekelt, ami élt és mozgott, de sosem közelítettem hozzájuk romboló szándékkal. Szüleim is

természetszerető emberek, és mindig megmondták, mi jó az állatoknak, s mi nem. Ma már persze nem fogdosok szitakötőket, de a mai napig összegyűjtök mindenféle érdekes dolgot, ha külföldön járok, legyen az mamutfenyőtoboz, zuzmók a messzi északról, páfránylevelek az észak-amerikai erdőkből vagy kis broméliák Kuba szigetéről. Állatokat nem gyűjtök: a ki-preparálásukhoz sosem volt szívem, a szőrösöknek meg helyem nincs a IX. kerületi lakásomban...

A lepkefogdosásról hamar letettem, mert sajnáltam, hogy lejön a szárnyukról a pikkelyszerű hímpor, amelytől a színüket is kapják. Át is álltam a szitakötőkre, ott ugyanis nincs hasonló probléma...

Mire képes egy jó tanár?

– Az iskolában már nem is volt kérdés, hogy biológus leszek, bár akkor még túlon túl romantikus elképzeléseim voltak arról, mit is csinál egy biológus. A tudomány bennem aztán a középiskolában kezdetett kicsirázni, s ekkor for-

dultam a természetbúvárkodástól a biológia, mint tudomány felé. Ebben nagy szerepe volt akkori tanáromnak, *Perák Zsuzsának*, aki maga is imádta a tantárgyat, és rendkívül logikusan

Egyszer egy kis Vénusz légycsapóját hoztam haza Amerikából, amit egy barátnőm vásárolt nekem, miután elvitt a ritka növény természetes élőhelyéül szolgáló lápra, a Caroline Beach State Parkba. Sajnos egyetlen példányt sem találtunk, ezért kaptam kárpótlásul.

oktatta. A szakkörökön boncoltunk mindenfélét, ami elérhető volt – jaj, hogy sajnáltam az állatkákat, de a kíváncsiság nagyobb volt: vajon milyen lehet belülről? Ekkor kezdtem az élettan irányába fordulni. Az egyetemen aztán szintén ez a tárgy lett a kedvencem, és mivel kedves tanárom, *Bárdos György* – aki nevelőtanárom volt a Bolyai Szakkollégiumban – az idegéletani tanszéken dolgozott, végül kikötöttem az agykutatás mellett. Mivel még most sem fülök a fogam a patkányagy-szeleteléshez, ezért embereken kutatom az agyat, működés közben. Persze nem lenne éppen tisztességes dolog belekukkantani az emberek fejébe, hogy épp mit csinálnak az idegsejtek. Így anélkül kell ezt kitalálni, hogy meglehetnénk őket, mint ahogy arra állatok esetében mód van.

Belelátni az agyba

– Az agy persze rendkívül bonyolult dolog, s ilyenkor mindig felvetődik a kérdés, hogy hogyan ismerhetné meg valami önmaga működését. De bízunk benne, hogy menni fog! Én is csak egy kis részre koncentrálok, nevezetesen a látásra. A szemben található retina, azaz ideghártya, mint a neve mutatja, hasonló idegsejtekből épül fel, mint maga az agy, s itt kezdő-

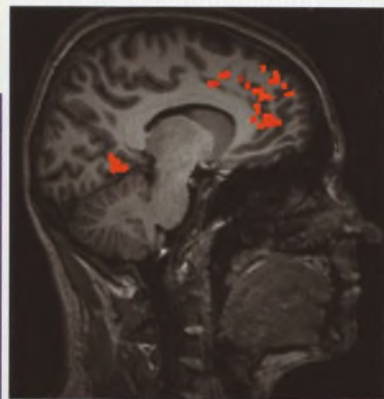
Mire „gondolhat” az anolisz, amikor megpillantja vetélytársa színes toroklebenyét, és mi megy végbe a veréb agyában, ha rábukkan egy lehullott szőlőszemre? Kutatási területem a látáshoz kapcsolódó idegi folyamatok tanulmányozása.

dik meg a fény átalakítása az agy számára értelmezhető jelekké, mígnem a végén megszületik a felismerés, hogy amit épp nézünk, az egy virág. Ezzel a folyamattal foglalkozom, s próbálom megérteni, pontosan hogyan is zajlik mindez: most is ugyanaz a megismerési vágy hajt, ami miatt képes lettem volna kilövetni magam az úrbe pici gyerekként. Eddigi munkám során több versenyt nyertem, díjakat, ösztöndíjakat kaptam: ezek legrangosabbika a Junior Prima díj. Ezt igen nagy részben mesteremnek, *Vidnyánszky Zoltán-*

nak köszönhetem, akitől rengeteget tanultam az együtt végigdolgozott sok év alatt. Bár az ember természetesen nem a kitüntetésért dolgozik, azért jólesik az elismerés: olyan ez, mint amikor válon veregetik a gyermeket, ha valamit jól csinált, s ettől még inkább szárnyakat kap. Annak külön örülök, hogy a díjhoz egy lovat ábrázoló szép kristályszo­bor jár, hiszen mindig is szerettem volna egy saját lovat: így most van egy, és még a polcomon is elfér...

A díjhoz járó szobor *Kincsemet*, a verhetetlen „csodakancát” ábrázolja. Így most már van saját lovam is – és még etetni sem kell...

A funkcionális mágneses rezonancia képalkotás (fMRI) olyan módszer, melynek segítségével belelátok a saját fejembe, s utólag végigkövethetem, hogy mely agyterületek aktiválódnak adott ingerlés hatására.

Sárközy Mariann felvétele

FÜGÉT MUTATUNK

Írta és fényképezte: Barta István

Fügét mutat az, aki az ökölbe szorított mancsából két ujjá közt kidugja a hüvelykjét – a jelentését mindenki ismeri. Mi azonban nem a kezünkkel mutatunk fügét, hanem az ablakpárkányon a cserépben, vagy a padlón, abban a hatalmas dézsában. Merthogy a fügék ott vannak szinte minden lakásban, csak kevesen tudnak róluk. Pedig ha a tudományos nevüket említeném, mindenki rögtön felismerné a *Ficus*-ban a fügét.

Amíg a füge nemzetség névadó faja a kertben, a déli fal tövében dacol a januári hideggel, addig a délszaki rokonok a meleg szobában növekednek. Annyira nekik sem kedves a január, mert bár a hideg nem fenyegeti a trópusokhoz szokott növényeket, a rövid nappalok és a bágyadt napsütés próbára teszi őket is. De a nappalok most már hosszabbodnak, és a tavasz közeledte egyre nyilvánvalóbb. Akkor pedig eljön a szobai fikusok időszaka: fényes leveleket hajtanak, és gyors fejlődésbe kezdenek. Némelyikük még jelentéktelen virágokat is hoz a törzsén.

Zártkörű nektárparti

A fügefélék nem bontanak látványos virágokat. Törzsükön apró, zöld bimbók jelennek meg, amelyek jobban hasonlítanak a későbbi termésre, mint valami virágra. Nem is keltik fel a rovarok érdeklődését – azaz csak egyét: a fügedarazsát. Ez az apró szárnyas befurakszik a virágba, és belül rakja le a petéit. A biztonságos bölcsőért hálából megporozza a befelé néző bibéket. Aztán mindannyian szépen növekednek. A darazsak kikelnek és elrepülnek, a füge pedig megérleli zamatos termésait (amelyek botanikai értelemben valahol a virág és a gyümölcs között foglalnak he-

És megnyilatkoznak mindkettőjüknek szemei s észrevevék, hogy meztelenek; figefa levelet akgatának azért össze, és körülkötöket csinálnak magoknak. Ószövetség, Mózes 1.3. 7

lyet). Általában minden fügefajnak megvan a saját kizárólagos darazsa, amellyel szoros együttműködésben él. Ha nincs darazs – mint például a mi kertjeinkben élő fügék esetében – akkor a gyümölcsök megtermékenyítés és magok nélkül fejlődnek. (Ezért nem lehet a nálunk termelt fügét aszalni!)

Változatos megjelenés

A fügefa levele mögé rejtőzött az első emberpár a Paradicsomban, amikor ráébredt ruhátlanságára. Ez a fügelevél a kerti füge hatalmas kézre emlékeztető levele. De ahogyan mi sem vagyunk egyformák, a fikusok között is széles a változatosság. A lantlevelű fikus levele akár 40 cm-

esre is megnőhet.

Hogy milyen alakú? Hát lant alakú,

tagolatlan, és erőteljes erekkel díszített. Az aprólevelű fikus levele ezzel szemben szinte körömnnyi. Ha már a Biblia szóba került, akkor ennél a fajnál is jó,

ha tudod, hogy a *Jakob* legkisebb fia után kapta a *benjamina* tudományos nevet. A keresztség anynyira találó, hogy többen ismerik így, mint „hivatalos” magyar nevének. A kapaszkodó füge levele szintén aprócska, de nem hegyes, hanem inkább kerekded. A növényke – a borostyánhoz hasonlóan

– befut akár egész falakat is. A hosszúlevelű füge leveléről ennél többet nem is kell tudni. Amíg hossza arasznyi is lehet, szélessége csak néhány centiméter. És a nemzetségnek még van további 836 faja, amelyekről nem esett szó!

Ragacos védelem

Egyes fügéket szoktak gumifának is hívni, mert letört ágai helyén ragacos tejnedv szivárog, amely mérgeket tartalmaz, irritálja a bőrt és a szemet. Ez a folyadék zárja le a sérülést, és óvja meg a növényt a rovaroktól és a baktériumoktól. A nagy, fényes levelű közönséges szobafikus tudományos nevét (*elastica* = rugalmas) is erről a nedvről kapta.

A fügék másik egyedi önvédelme a leveleket óvó tok, amely együtt növekszik a fiatal levéllel, majd amikor az már megerősödött, kibomolva lehull, és engedi kiterülni a levéllemez.

– befut akár egész falakat is. A hosszúlevelű füge leveléről ennél többet nem is kell tudni. Amíg hossza arasznyi is lehet, szélessége csak néhány centiméter. És a nemzetségnek még van további 836 faja, amelyekről nem esett szó!

Fikusok a nagyvilágban

A füge az emberiség történetében is gyökeret vert: a Biblia Ó- és Újszövetségében a nemzetség több faja szerepel tucatnyi helyen, mint a gazdagság, a béke és az örök élet jelképe. A Koránban külön szúra foglalkozik a fügefával. A buddhizmus megalapítója, *Sziddhártha Gautama* herceg két és fél ezer éve egy fügefa – a szent fügefa (*Ficus religiosa*) – alatt világosodott meg. *Odüsszeusz*t egy fügefa mentette ki a *Kharübdisz* torkából. A szikomorfüge fájából készült a fáraók koporsója.

Lantlevelű fikus

A lakásban is látványos fává növekszik!

Háromszöglevelű fikusz

Figyeld meg rajta a terméseket!

Hosszúlevelű fikusz

Az Állatkertben lakója is akad

...eszébe jutott az a nap, amelyen a csodafügefű királynővé koronázta, s ő, ahogy a szokás előírta, a koronázás éjjelén, pontban éjfélkor, odament a fügefű alá, hogy átvegye, amit a csodafű neki szánt koronázási ajándéknak.

Szabó Magda: Tündér Lala

Mindemellett a fügek termései a trópusi erdők kedvelt gyümölcsői, termésérés idején népes állatseregletet – madarakat, majmokat, denevéreket, rovarokat – vonzanak ágaik közé. Az emberi fogyasztásra is alkalmas gyümölcsök között a füge mellett említést érdemel a – szintén rokon – kenyérfa termése, amely hatalmas, dinnyényi gyümölcsökkel örvendeztetni meg a bennszülötteket és trópusi ültetvénytulajdonosokat.

Hogyan ápolod a fikuszodat

A fikuszok melegkedvelők. Őshazájuk kiterjedt, hiszen az óvilág trópusi, szubtrópusi vidékein mindenütt előfordulnak, Dél-Európától Afrikán át Ázsia legkeletibb szigeteiig. A csoport képviselői jellemzően terebélyes fává nőnek. Vízszintes ágaikról légygökök ereszkednek a talajra, amelyek megerősödve oszlopként támasztják az ágakat, és ezzel szétterülő, többtörzsű erdőt alakítanak ki egyetlen egyedből. Nevelésük, gondozásuk rendszerint nem okoz problémát. Talajukkal és helyükkel szemben nem igényesek. Kártevők ritkán támadják meg bőr-

szerű leveleiket. A huzatot, a hirtelen lehűlést és az alátétben pangó vizet azonban nem viselik el. A magas, plafont érő tövek

Így sodródtam egész éjjel, s azután korareggel Szküllé szirtjét értem el újra a szörnű Kharübdiszt. Ez meg a sós tengervizet épp szürcsölte magába; én meg, amint a magas fügefűig emelt föl a hullám, rácsimpaszkodtam s denevérként csüngtem a törzsén.

Homérosz: Odüsszeia (Devecseri Gábor fordítása)

Óriás fügefű és fügekápu

Ekkora fikuszt az ablakpárkányon nem nevelhetsz, de Indiában ilyenek is vannak!

visszavágásakor keletkező dugványokról otthon is könnyen szaporíthatók. A változatos méret- és formavilágból kis türelemmel érdekes gyűjteményt alakíthatsz ki az ablakpárkányon!

CSAK ÁLOM A NYÁR!

Az élővilágban keresve is alig találunk veszendőbe menő erőforrásokat. Elég csak a korhadékokat, elpusztult élőlényeket fogyasztó fajok sokaságára gondolnunk.

Nem is mindig táplálkozással kapcsolatos ez az újrhasználtság, hiszen a „hulladék” gyakran élőhelyet, vagy a szaporodással kapcsolatos nyersanyagot szolgáltat.

A madárfészek száraz fűszálai és a tegzeslárvák csigahéjdarabokból vagy növényi törmelékekből épített házaik is jó példák erre. De nem csak valami anyagszerű, másoknak nem kellő dolgot lehet ilyen ügyesen kihasználni. Lehet ez a valami akár egy helyzet is. Hiszen az élet térben és időben zajlik, és ahol az életfeltételek jelen vannak, ott nyüzsög az élet a nap minden percében – de mi lesz a tartósan barátságtalan helyzetekkel? Vannak olyan fajok, amelyek életstratégiájukat arra alapozták, hogy a legtöbb versenytárs számára már nehezen elviselhető helyzetekben sikeresen szerepeljenek. Most egy olyan állatot mutatunk be, amely egészen különös ötletet eszelt ki egy kellemetlen szituáció kiaknázására. Ő a menyhal, a szituáció a tél, az ötlet pedig: a nyári álom!

Fiam, te mindent fordítva csinálsz!

Télen a halak változó testhőmérséklete csak kevés aktivitást tesz lehetővé, az életjelenségek a legszükségesebbre korlátozódnak. Vízinövények sem zöldellnek, és rovarok sem potyognak a felszínre. Igaz, a ragadozó halak ilyenkor is sikeresen vadászhatnak, ám ebben a lelassult világban az ő étvágyuk is csak árnyékát idézi a ta-

vasztól késő ősziig csapott nagy lakomáknak.

Nem így a menyhal! Ő októberben nyújtózik egy nagyot, majd betevő után néz. Féléves nyári álom után hatalmas étvággal lát neki, hogy a télre lelassult, szinte megdermedt más halakkal végre jóllakjon. Lelkesedése a víz hűlésével egyre fokozódik, és sötétedéskor indul portyáira, általában csapatosan keresgélve. A mélyebb gödrökben és a kövek közt megbújó kisebb halaknak nem sok esélyük van a menekülésre. Azok a ragadozók pedig, amelyek veszélyt jelentenek az egyébként nem túl erős és gyors menyhalra, hát épp a fázással vannak elfoglalva.

Jéghideg vízben forró érzelmek

Hogy nem csak egyszerűen edzetebb fajról, hanem igazi, hidegkedvelő csudabogárról beszélünk, azt mi sem bizonyítja jobban, hogy a menyhal a tél közepén, csak 5 Celsius foknál hidegebb vízben üli nászát. Egy-egy pár több millió ikrát is lerak. Az ikraszemekhez olajcsepp kapcsolódik, amelynek segítségével eleinte lebegnek a vízben, így a több millió ikracsomó biztonságosan szétoszóródik. Ezek a peték pár hét alatt, még a jéghideg vízben kikelnek.

Persze a néhány milliméteres ivadékok eleinte képtelenek más halakat fogyasztani, és az első, apró táplálékállatokban gazdag nyarat még ébren töltik. A felnőtt példányok azonban már átalusznak a nyarat, így nem kell helytállniuk a sok nyári vetélytárs között.

Tudod-e?

A menyhal az egyébként jellemzően tengeri tőkehalfélék egyetlen hazai képviselője.

Illusztráció Herman Ottó A magyar halászat könyve c. művéből (1887)

Hízik a mája

Igen ám, de hogyan alszik nyári álmod egy állat? A téli pihenést az alacsony hőmérsékleten lecsökkent életműködések teszik lehetővé. Ám a melegedő vízzel a menyhal testhőmérséklete is melegedni fog, így életfunkciói, anyagcsereje jóval hevesebb lesz, mint mondjuk egy jég alatt veremelő pontynak. Miből fogja ezt fedezni? Van erre a menyhalnak egy zseniális találmánya, mégpedig a mája. A nagy téli habzsolás lényege, azon túl, hogy erőt gyűjtson a szaporodáshoz: meghizlalni a saját máját. Ahogy beköszönt a jó idő, ez a furcsa szerzet ásít egy nagyot, és a mélyebb mederszakaszokra visszahúzódva aludni tér. A májban raktározott zsírsavak aztán táplálják, egészen az októberi ébredésig.

A hasznosító hasznosítása

A menyhal számára a mérsékelt felmelegedő, szennyeződésektől mentes, mély tavak és folyók jelentik az ideális élőhelyet. Míg nálunk néhány kilósra is csak ritkán nő, hidegebb tájakon akár 30 kg fölé is fejlődhet ez a hosszú életű halfaj. Szálkától és iszapiztól mentes, fehér húsa a hazai halak

közül az egyik legfinomabb, de az igazi csemegét a mája jelenti. De nem könnyű hozzájutni: télen, sö-

tétedéskor, folyópartról fogják a horgászok, ami nem a legpihentebb kikapcsolódás...

Herman Ottó a menyhalról

„A tarka meny a leső rablóhalak közé tartozik, az uszadéktökéket, a gyökéretet, a padmalyokat és a part lyukait választja tanyájául, különösen ha ezek mély, örvénylő vizekben található; falánk rabló, mely a halivadékban nagy kárt tesz s a hol tömegesen megjelenik, egész patakokat kipusztít. Jóllakva, a midőn előre tolt hasa felpuffad, emlékeztet valami óriási békakoltyura. Ez a pusztító természete oka annak, hogy - kivált patakos vidékeken - czigányéletet él; néha nagy számmal jelenik meg, majd eltűnik s éveken át nem mutatkozik. PETÉNYI érdekes dolgokat jegyezett fel róla; kiemeli kóbor természetét, mely czigányos vándorhallá avatja; így 1847/8-ban Turopolja patakjainak zombos-gyökeres, örvénylő helyein százával volt jelen s tömegesen fogták; de már 1848-ban csak egyesek mutatkoztak. Mivelődestörténeti szempontból nem utolsó jegyzet az, a mely KOLLÁR, a bécsi udvari múzeum igazgatójának szemeire vonatkozik s két menyhalról szól. A szentírás szerint t. i. Tóbiás vakságát a menyhal mája gyógyította meg s ez jutott eszébe 1846-ban báró PODMANICZKY JÁNOS-nak is, a midőn KOLLÁR bajáról értesült; küldött tehát az érdekes tudósna PETÉNYI útján két eleven menyhalat. Fel is vágták s azt találták, hogy epéje, bár kicsiny, gyönyörű ultramarinkék színű; KOLLÁR evvel és a hal zsírával kenegette a szemét és azt állította, hogy használt. Különben a régi gyógyszerek közt igen előkelő helyet foglalt el a „liquor hepaticus Mustelae fluviatilis”. Most a meny mája ingyenczek keresett falatja. Az ívó menyhal százával gyülekezik és egy gomolyagban pergelődik. Nálunk 30, igen ritkán 60 cm. hosszúság mellett 1-1.5 kilóig növekedik; de én láttam a Garamból származót, mely 93 cm. volt; az osztrák tavakban és északon 8-15 kilogrammig is előfordul. Húsa fehér, kitűnően tiszta, finom ízű s a piac keresett czikke.”

Tíz dolog, amit semmiképp **NE** tegyél a **GÖRÉNYEDEL!**

Tóth Zsigmond felvétele

Bár a nevét még mindig sokan vonakodnak kimondani, és játékfilmekben, újságcikkekben szemérmesen menyétet mondanak helyette, a vadászgörény népszerűsége egyre nő. Ám a görény tartása egy kicsit eltér a szokványos kisemlősökétől, hiszen nem rágcsálóról, hanem ragadozóról van szó!

1. Ne tartsd folyton bezárva!

Fontos, hogy legyen a görénynek ketrece, ahova bezárhatod, ha nem tudsz odafigyelni rá, hogy ne csináljon galibát. Viszont mivel mozgékony, aktív, játékos és intelligens kisragadozóról van szó, a ketrec aligha lehet elég nagy ahhoz, hogy a mozgásigényét kielégítse! Ezért minden nap engedd ki néhány órára játszani, szaladgálni!

2. Ne hanyagold el a ketrecét!

A lakásban szabadon mászkáló vadászgörény alomtálcára szoktatható, akár csak a macska. Ha

ketrecbe van zárva, ott is szükség van alomtálcára, valamint unaloműző játékokra. Mind a ketrecet, mind az alomtálcát rendszeresen tisztítani kell. A ketrec legyen tágas, és feltétlenül legyen benne alvókuckó, amelybe a görény visszavonulhat, ha nyugalomra van szüksége.

3. Ne hizlald túl!

Minden menyétféle akkor szép, ha karsú, ám a legtöbb ragadozó szereti a hasát, a görény vonalaira tehát a gazdájának kell vigyáznia: a túl sok vagy túl magas szénhidráttartalmú táplálék elhízáshoz vezet. A görény húsevő, ezért ne tartsd kizárólag gyári tápon! Nyers sertéshúst soha ne adj neki! Ivóvíz mindig legyen előtte!

4. Ne mulaszd el a védőoltásokat!

A görény is érzékeny néhány közismert kutyabetegségeire, mint például a szopornyica vagy a leptospirozis. Elkaphatja a veszettséget is, ami az emberre is veszélyes. Ezek ellen a betegségek ellen a görényt is oltani kell,

és nem szabad megfeledkezni a külső és belső élősködők irtásáról sem. A nem tenyésztésre szánt vadászgörényt érdemes ivartalaníttatni.

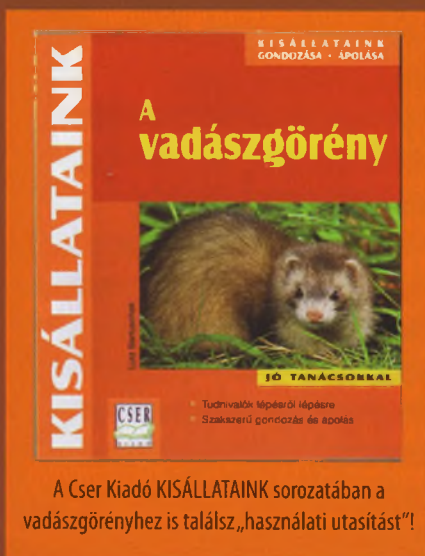
5. Ne fürdesd sűrűn!

A görényt valójában rendes körülmények között egyáltalán nem kell fürdetni. Ha viszont valamiért mégis szükségesé válna, semmiképpen ne közönséges szappan vagy sampont, hanem ki-mondottan görények, esetleg macskák számára készült fürdetőszert kell használni. Tévhit, hogy a görény testszaga a fürdetéstől elmúlik!

6. Ne vágd fövig a karmait!

A ketrecben tartott görény karmai sokkal kevésbé kopnak, mint a vadon élő állatoké, ezért rendszeresen gondozni kell őket. Ám vigyázat: a karomvágáskor nem szabad megsérteni a karom belsőjében futó eret és ideget!

7. Ne verd meg!

Bár megesik, hogy borsot tör az orrod alá, a görényt megverned nincs értelme. Nem falkaállat, erőszakkal tekintélyt szerezni nála nem tudsz, viszont tüleléssel komoly kárt tehetsz benne.

Nevelésének legfontosabb eszköze a jutalmazás és a tiltott tevékenységek megelőzése, a nemkívánatos cselekedeteket pedig kellemetlen ingerrel kell társítani, pl. orrba pöckölés, földre szorítás. A bezárást ne alkalmazd büntetésként, nehogy megtámassza a ketrecét!

8. Ne hagyd megszökni!

A görény roppant kíváncsi jószág, és rendkívül erős benne a vadászösztön. A legkisebb lyukon is átfér, és egy pillanat alatt faképnél hagy, hogy kifürkéssze, mi rejtőzik a fák odvában, az autók motorházában, vagy éppen a csatorna nyílásában. Ügyelj tehát, hogy a lakásból vagy a kertből semmilyen résen át ne távozhasson, ha pedig sétálni viszed, legyen rajta biztonságos hám és póráz!

9. Ne operáld ki a bűzmirigyét!

A nem egészségügyi okból történő, önkényes sebészeti beavatkozások a magyar állatvédelmi törvény tiltja. A görény édeskés, pézsmás testszaga, bár jellegzetes, de nem kellemetlen; a hímeké erősebb, tehát a fenyésőbbak jobban

járnak, ha nőtényt választanak. Legendás vegyi fegyverét a görény csak félelmében használja: akinek tehát kényes az orra, jobb, ha nem ijesztgeti...

10. Ne engedd harapni!

Mint minden kölyökállat, a kis görény is szívesen a szájába veszi és harapdálja játékból a gazdája ujját. Ámde vigyázat: ha kiskorában rászokik, később sem

fog letenni róla, és a felnőtt görénynek, mint a menyétféléknek általában, irgalmatlan erős az állkapcsa, a fogai pedig tühegyesek! A harapdálást tehát még játékból sem szabad megengedni, az állatot már kölyökkorban le kell róla szoktatni.

Görény vagy hermelin?

Lapunk előző számában bemutattuk a hermelint, és említettük *Leonardo da Vinci* híres festményéről, a Hermelines hölgyről, amellyel kapcsolatban vita alakult ki a zoológusok és a művészettörténészek között. A kor művészeire jellemző, hogy míg a modell nélküli állatábrázolásaik többnyire elnagyoltak, addig a modell után készültek feltűnően pontosak. A képen szereplő állat méretei és testarányai a vadászgörény jellegzeteségeinek felelnek meg: nagyjából macska nagyságú ragadozó, melynek szeme és füle a testéhez és fejéhez viszonyítva jóval kisebb, mint az apró termetű hermeliné. Történelmi tény azonban, hogy a címereken gyakran megjelenő hófehér hermelin a tisztaság jelképeként számított, s hogy a műalkotáson ábrázolt ifjú hölgy, *Cecilia Gallerani* kedvese, *Ludovico Sforza* herceg a Hermelin-rend tagja volt, vagyis a leány által gyengéden átölelt állat feltehetőleg őt jelképezi. A legközelebb tehát valószínűleg akkor járunk a valósághoz, ha azt mondjuk, hogy a vitában mindkét félnek igaza van: a művész tényleg hermelint szándékozott ábrázolni, a képhez modellt álló jószág viszont háziasított, fehér vadászgörény lehetett, hiszen a vadon élő hermelin aligha maradt volna meg nyugton a leány ölében – ami természetesen nem von le semmit a műalkotás értékéből, s az érintett személyek rangjából sem...

Vadászgörény kézben. Figyeld az arányokat!

A festmény részlete

A valódi hermelin sokkal kisebb állat

A Göncöl Alapítvány, a Fővárosi Állat- és Növénykert és a Süni Egyesület kéthavi folyóirata; XXV. évfolyam 2010/1. szám

Kiadja a Göncöl Alapítvány
(2600 Vác, Ilona u. 3.), az IUCN tagja
Felelős kiadó: Kiszél Vilmos,
a Göncöl Alapítvány elnöke

Főszerkesztő: Mirtse Zsuzsa
(+36-20) 772-7975
(mirtsezsuzsa@goncol.hu,
zsuzsa.mirtse@gmail.com,
www.zoldszivarvany.blogspot.com)
Szerkesztő-olvasószerkesztő: Mirtse Áron
(mirtsearon@goncol.hu,
mirtse@t-online.hu)
Tudományos szerkesztő: Kovács Zoltán
(kovacszsolt@goncol.hu)
Munkatárs: Kovács Gyula
(kgypan@zpk.hu, kgypan@freemail.hu)
Terjesztés, marketing: Tóth Alexandra
(sunivadonmagazin@gmail.com)
Állatkerti szerkesztő: Szabon Márta
Rejtvények: Buzay István
(www.buzaiszt.blogspot.com)

Szerkesztőségi titkár:
Fuchs Adrienn
(adrienn@goncol.hu, adrienn@vadon.hu)
A szerkesztőség címe: 1134 Budapest, Váci út 63-67.
Levélcíme: 1242 Budapest, Pf.: 455. Tel./fax: 266-5449
E-mail: szerk@vadon.hu

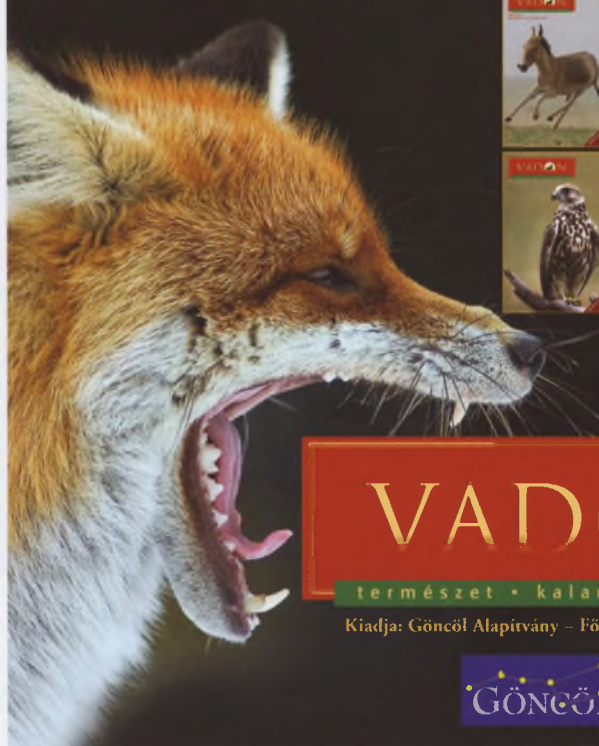
Nyomda: Arrabona Print Nyomda
Felelős vezető: Ványik László ügyvezető,
(info@arrabonaprint.hu)

A lap fő támogatói:
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium,
Nemzeti Kulturális Alap, Miniszterelnöki Hivatal,
Nemzeti Civil Alapprogram,
Szociális és Munkügyi Minisztérium,
ÖKO-Pannon Kht, Ipoly Erdő Zrt.

Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt.,
a regionális részvénnytársaságok, a Budapesti Hírkör Rt. Előfizetésben terjeszti
a Magyar Posta Rt. Levél- és Hírlapüzletági Igazgatósága (LHI).
Belföldi előfizetés: Budapesten az LHI ügyfélszolgálati irodájánál,
a hírlapkezelésért a Hírlapkezelési Irodában
(HELIR – Budapest, Orczy tér 1., levélcím: HELIR 1900 Budapest),
vidéken a postáknál és a kézbesítőknél.
Külföldi előfizetés: a Hírlapkezelési Irodában
(HELIR – Budapest, VIII. Orczy tér 1.,
levélcím: HELIR 1900 Budapest) ISSN: 1585-907x

1897 – 111 év

A TERMÉSZET magazin jogutódaként

VADON

természet • kaland • tudomány

Kiadja: Göncöl Alapítvány – Fővárosi Állat- és Növénykert

gyermekirodalmi folyóirat könyvtáraknak, pedagógusoknak, szülőknél

43. Csodaceruza

2010. évi 1. szám

Megjelent a Csodaceruza legújabb száma!

Bővebb részletekért kattints a
www.csodaceruza.com/honlapra!

Utazó leopárdok

Jászberénybe költöztek az Állatkert 2008-ban született ifjú leopárdjai. A két állat, Csenge és Csiú november 19-én csütörtökön került át a jászági állatkertbe. Az állatok szállítása természetesen csak úgy volt lehetséges, ha állatorvosaink előzőleg altatópuskával elkábítják őket. A bódult párducokat utazás előtt még egyszer alaposan megvizsgálták, és ellenőrizték a bőrük alá ültetett azonosító chipet is. Ezután kerültek be a ládába, amelyben a Jászberényig tartó utat megtették. A perzsa leopárdok állatkerti szaporítása különösen fontos, hiszen a természetben ma már igen ritka nagymacskáról van szó. Mivel a tenyésztést az egyes állatkertek között európai szintű tenyésztési program hangolja össze, a kicsik nem kerülhetnek akárhová. Új otthonként

leginkább az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetségének (EAZA) tagságába tartozó állatkertek jöhetnek szóba: a két ifjú leopárdot fogadó Jászberényi Állat- és Növénykert (Budapest, Debrecen, Nyíregyháza, Szeged és Veszprém után) épp a közelmúltban lett a szervezet tagja.

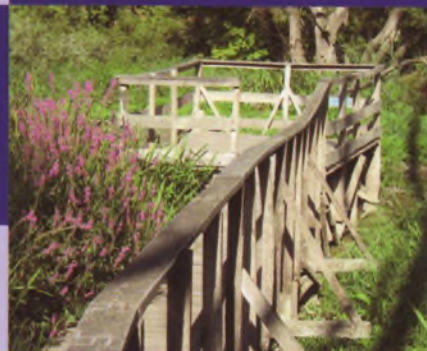
Élj úgy, mint az erdő - és az erdő is élni fog!

A fák tudják a titkot.
Annyit vesznek el,
amennyire szükségük van.
A vásárló hulladékot is vesz.
Vásárolj annyit és úgy, hogy
kevesebb szemét keletkezzék!

A fák nem szemetelnek.
Amit elhullatnak, később újra felhasználják.
A keletkezett hulladékot gyűjtsd szelektíven,
hogy újra termék, és ne szemét legyen belőle!

Magyarországon az ÖKO-Pannon Kht. koordinálja az újrahasznosításra kerülő
papír 60%-ának, más csomagolási anyagok 90%-ának szelektív összegyűjtését
és újrahasznosító üzemekbe történő továbbítását.

Váci Ártéri Tanösvény

Tanulmányi kirándulásokra, kézműves foglalkozásokra

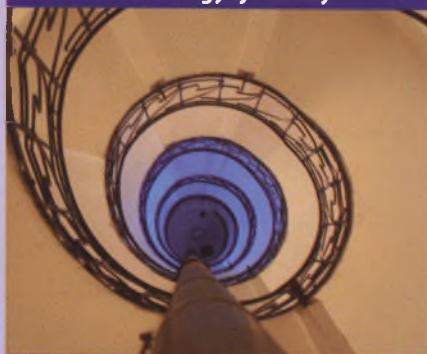
TÉLEN-NYÁRON TÉGED IS VÁR A GÖNCÖL HÁZ!

Cím: 2600 Vác, Ilona utca 3.

Tel.: (06-27) 512-034; e-mail: kmcs@goncol.hu

„A Földanya ékességei” közérdekű
muzeális gyűjtemény

Kilátó Galéria,
Margitszigeti Víztorny

...és hogy télen se fázz, a 100%-ban megújuló energia-
forrásokkal üzemelő, bioszolár rendszerű fűtéshez
a napkoilektorokat az Optimus Sol Kft. szállította.

Süni és Vadon magazin

A természet hangján, minden zöldfülű gyerekeknek

395 Ft, € 2.69; XXV. évf. 2010/1. szám

A VÁLTOZATOSSÁG KEDVÉÉRT
2010 a Biodiverzitás Éve

25 éves a
SÜNI

A természet hangján, minden zöldfülű gyerekeknek

Fogadjunk!

Minden reggel úgy kezdődik, hogy fogadkozom. Rendkívül magas színvonalú, leleményes és ötletes fogadkozó vagyok. Fogadkozásaimmal egy vaskosabb lexikont meg lehet tölteni, betűrendbe szedve. Legfőbb téma természetesen, hogy miként leszek jobb, egészségesebb, barátságosabb aznap, azon a héten, abban a hónapban, évben. Így, januárban különösen nagy alkotókészséggel fogadkozom. Elhatározom például, hogy rendkívül pontos leszek (gyenge pontom), naptár nélkül, kívülről fújom majd a napomat, mindenkivel szemben nyájasan és szeretetreméltó módon viselkedem, nem veszekszem a macskámmal, ha hajnalban a hátamon ugrál, sőt, úgy általában nem veszekszem vele, természetesnek tartom, hogy a kicsi kutyám reggel ki akar menni sétálni, és tudomásul veszem, hogy a gekkók is éhesek, és tücsköt kell nekik hoznom. Nos, ki fogjátok találni, hogy mindig valami lecsúszik a sorból. Valamit úgysem sikerül, hiába a nagy szív meg a jó szándék. Ugye, Ti is valahogy így vagytok velem? A leckékkal, a pontossággal, a segítséssel, a rendrakással, az önzetlenséggel és a... Megsúgom nektek, ez így teljesen normális. De amíg a fogadkozásaitokat komolyan gondoljátok (tenni a barátságokért, a tudásért, a környezetért, minket körülölelő természetért), addig egyre jobb és jobb akartok, sőt, tudtok is lenni – és ez nagyszerű dolog. Ha pedig valamit ma nem sikerül megtenni a listából, üsse kavics! Holnap is lesz nap, és újramezhetjük. Január van, új év kezdődik. Fogadjunk, hogy jól fog sikerülni nekünk!

Mirtse Zsuzsa

Tartalom

A változatosság kedvéért	1. oldal
Majmok a hóban	6. oldal
Naplóm a halásztanyán	8. oldal
Elephant Safari Park, Bali	12. oldal
Zsák, zsák, teli zsák	16. oldal
Élj úgy, mint az erdő	20. oldal
Állatkerti hírek	32. oldal
Fügét mutatunk	40. oldal
10 dolog, amit ne tegyél a görényeddel	46. oldal

Címlapon: Válogatás a Süni legszebb felvételeiből

Poszteren: Sokféleség aszalt gyümölcsökből (Kovács Gyula felvétele)

Mi köze a biodiverzitásnak az uzsonnához?

Tudod-e?

A biodiverzitás kifejezést először Raymond F. Dasmann ökológus használta, 1968-ban megjelent könyvében. Általánosan ismertté a fogalom csak a 80-as években vált.

Az, hogy sokféle állat, növény, gomba él a Földön, magától értetődőnek látszik, de az a változatosság, amelyet ma láthatunk, közel négy milliárd éves fejlődés eredménye. Talán meglepően hangzik, de ennek az időnek a legnagyobb ré-

A VÁLTOZATOSSÁG kedvéért

Szereted az almát? Bizonyára szereted – hát lehet azt nem szeretni? De ha mindig csak almát kellene enned, bizonyára beleunnál egy idő után – borzasztó lenne! Milyen szerencse, hogy létezik körte is, meg szilva, barack, szőlő... És persze almából sem csak egyféle van: mindegyiknek más a színe, a formája, és az íze is. Ez a biodiverzitás: az élővilág sokfélesége.

szében, nagyjából 600 millió évvel ezelőttig csak baktériumok és egyéb egyszerű, egysejtű szervezetek lakták ezt a bolygót, s csak ezután került sor a többsejtű, egyre bonyolultabb felépítésű élőlények kialakulására.

Hol volt, hol nem volt?

Hogy miért gyorsult fel ennyire ez a folyamat? A válasz egyszerű: minél bonyolultabb egy szerkezet, annál több helyen lehet megváltoztatni, tehát annál több a lehetőségek új fajok kialakulására. A cél

a környezethez való minél tökéletesebb alkalmazkodás, és a helyzetállás a fennmaradásért folytatott versenyben. Egy-egy nagy éghajlatváltozás, környezeti katasztrófa persze alaposan megzavarta az addig jól működő rendszert: a Föld

Foto: Kovács Gyula, Mirse Áron

Tudod-e?

A legnagyobb sokféleséget a trópusi esőerdőkben és a meleg vizű korallzátonyokon találjuk, míg a sarkvidékek, a sivatagok vagy a barlangok környezeti viszonyaival jóval kevesebb élőlény tud megbirkózni.

története során többször is előfordult, hogy az adott korban létező élőlények túlnyomó többsége kihalt, köztük olyan sikeres, több tízmillió éven át uralkodó csoportok is, mint a dinoszauruszok.

Jó helyről egy tapodtat sem

Az élővilág sokfélesége a Föld egyes részein, bár mindenütt bámulatos, mégsem egyforma mértékű. Minél nagyobb mennyiségben és minél kényelmesebben férhetők hozzá az élet fenntartásához szükséges források – mint például a tápanyagok, a víz vagy a meleg –, annál többen versenyeznek értük, ami újabb és újabb ötletes megoldásuk létrejöttét vonja maga után: ha egy élőlénynek sikerül kiaknáznia egy olyan erőforrást, amelyhez korábban senki nem fért hozzá, akkor jó esélyei vannak arra, hogy biztos megélhetésre találva új fajjá alakuljon. Egy-egy újfajta táplálékforrás felbukkanása mindig lendületet ad a fejlődésnek: a virágos növények megjelenése például a nektárfogyasztó élőlények sokaságának kialakulását eredményezte.

Csak makk van?

Miért jó dolog a biodiverzitás? Lássunk egy példát! A mérsékelt égövi erdőkben bőven termő tölgymakkra sokféle állat pályázik: az ormányosbogár lárvája belülről rágja, a mókus, a pele vagy a szajkó a fáról szüreteli, míg a vaddisznó az avarból túrja ki, ha már lehullott. Akár azt is gondolhatnánk, hogy egy olyan erdő, amely kizárólag tölgyfából áll, ezeknek az élőlényeknek a számára maga a kánaán. Igen ám, de mi történik, ha egy adott évben éppen gyengének bizonyul a makktermés? Természetes, egyes erdőkben az állatok más táplálékforrás után néznek, és átvészelik a szűkös időszakot. A csupán egyféle növényből álló, úgynevezett monokultúra nem kínál változatos táplálékot, sőt, rejtekhelyet sem, így a növényvilág sokféleségének megszűnése az állatvilágot is maga után vonja.

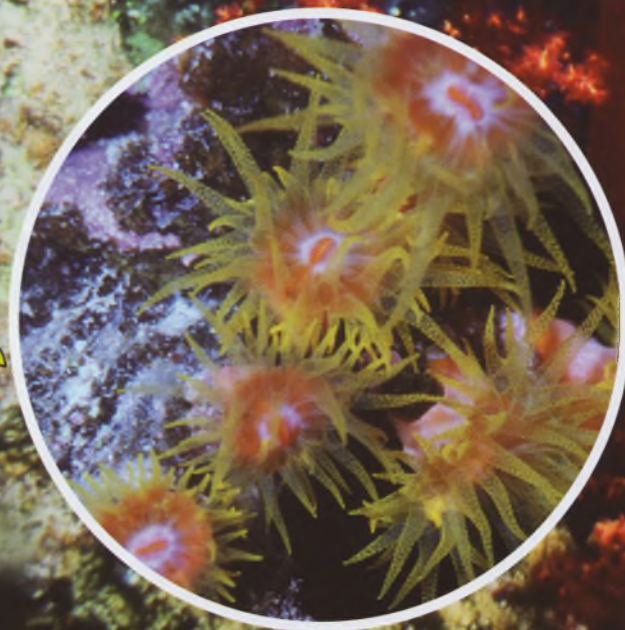
Ha egy bolygó megbetegszik

A tudósok azt szokták mondani, hogy minden élő rendszer egészségének, életképességének fokmérője a biológiai sok-

Tudod-e?

Az élőlények fejlődésének (evolúció) két legfontosabb mozgatórugója a genetikai változás (mutáció) és a természetes kiválasztódás (szelekció). Ha egy élőlény véletlenszerűen megváltozik, a környezeti viszonyok döntenek el, hogy alkalmas-e a továbbszaporodásra, vagy sikertelen kísérletnek bizonyul...

Czéher György, Kovács Erika és Vojnits András felvételei

Tudod-e?

A biodiverzitás nem csupán a fajok sokféleségét jelenti: beletartozik a genetikai változatosság, mivel ez ad lehetőséget az élőlényeknek az alkalmazkodásra, valamint az élőhelyek sokfélesége is, hiszen minden élő rendszert más és más fajok alkotnak.

Fiar Sándor és Halmos Erzsébet felvételei

féleség. Az ember megjelenése és terjeszkedése azonban mindig kárára válik a biodiverzitásnak. A számunkra hasznos fajokat azért pusztítjuk, mert hasznosak, a számunkra károsakat azért, mert károsak, ráadásul óriási területeken irtjuk ki az eredeti növényzetet, hogy a helyüket haszonnövényeink vagy haszonállataink foglalhassák el.

Csakhogy az egyhangú ültetvényekből éppen az hiányzik, aminek elérésére a Föld évmilliárdokon át törekedett: a sokféleség. Ráadásul ahol például nagy területen nem termelnek mást, csak kukoricát, ott a kukorica kártevője is mértéktelenül elszaporodik, ami ellen aztán az ember mérgekkel védekezik, és ez újabb csapás az élővilágra...

Veszélyben a Föld?

Ma már mindenki tudja, hogy az élővilág sokfélesége veszélyben van, mégpedig elsősorban az ember miatt. Naponta halnak ki újabb és újabb fajok, a veszélyeztetett állatok és növények listája egyre hosszabb. A 2010. évet az Egyesült Nemzetek Szervezete a Biológiai Sokféleség Évének nyilvánította. Az eddigiekből világosan látható az is, hogy a biodiverzitás megőrzésére nem a Föld megmentése miatt van szükség. Ez a boly-

gó túlélte már néhány katasztrófát, több nagy kihalást, és mindig kiheverte a veszteséget: néhány tízmillió év alatt újratermelte a sokféleséget. Neki van ideje ezt kivárni, csak nekünk nincs. Ami veszélyben van, az tehát nem a Föld, hanem az életnek, a sokféleségnek az a formája, ahogyan mi megismertük és megszoktuk, ahogy nekünk otthonos, barátságos helyet jelent.

Tudod-e?

Egyes nézetek szerint az éghajlatváltozás és a fajok eltűnése természetes jelenség, ami igaz ugyan, csakhogy ez nem jogosítja fel az embert arra, hogy a technika fejlődésével egyre gátlástalanabban szennyezze és rombolja a környezetét!

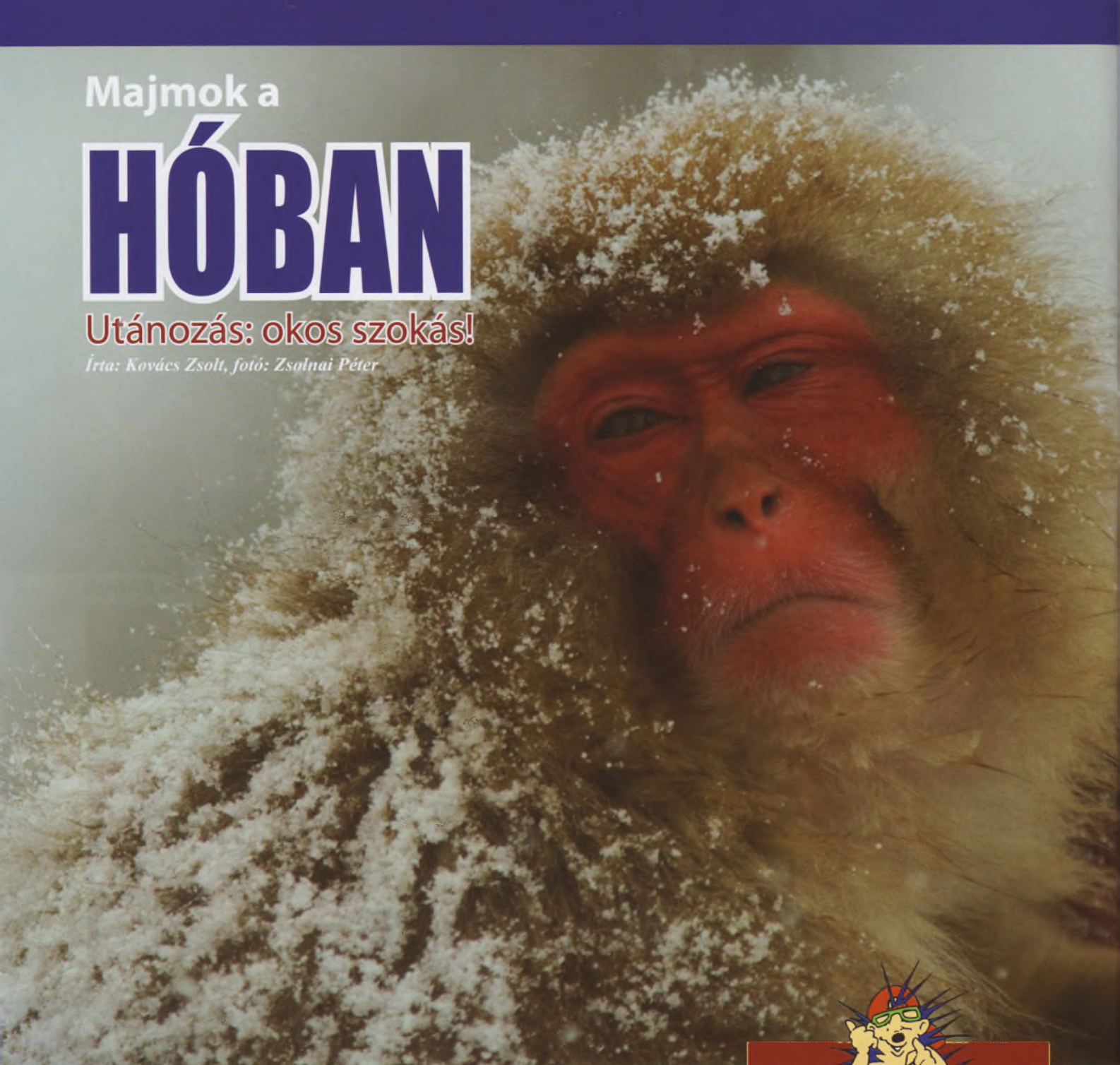

Majmok a

HÓBAN

Utánozás: okos szokás!

Írta: Kovács Zsolt, fotó: Zsolnai Péter

Szegény majmok nem fáznak? Ahelyett, hogy Afrikában, a banánérlelő melegben süttetnék a hasukat, belepi őket a hó! Borzalom – vagy mégsem?

Jó néhány majomfaj él olyan körülmények között, ahol nemhogy banán nincs, de olykor még egyéb táplálék is alig akad, sőt, még hideg is van. Ezek egyike a vörösarcú makákó, amely a távoli Japán lakója. Olyannyira alkalmazkodóképes, hogy szinte minden élőhelyet meghódított: előfordul a tengerpartokon, fás és nyílt területeken, sőt, még a hegységekben is. Nagyon nagy, olykor több száz fős hordákban él.

A japán makákó a legészakibb területeken előforduló főemlős – na persze az embert leszámítva.

Japán vagy vörösarcú makákó

Macaca fuscata

Tápláléka: gyümölcs, levelek, fűfélék, rügyek, gerinctelenek, tojás, gomba

Szaporodása: a nőtény mintegy 173 napig tartó vemhesség után általában egy kölyköt hoz világra.

Élettartama: állatkertben több mint 30 év

Magyarországon a Szegedi, a Veszprémi és a Jászberényi Állatkertben látható

A találékony „Majompipőke”

Az elmúlt (már mint a huszadik) század derekán egy fiatal nőtény japán makákó, akit a majomcsapat viselkedését figyelő kutatók Imo-nak neveztek el, rájött, hogy ha a parton talált gabonaszemeket a sóderrel együtt a tengerbe szórja, a kavicsok lesüllyednek a víz alá, az élelem viszont a felszínen marad, így könnyen szét tudja választani egymástól. Példáját a többiek is majmolták, de érdekes módon csak a fiatalabbak. A tudást átadták a kicsinyeiknek is, és ma már az egész csapat alkalmazza a módszert, holott azok a példányok, akik elsőként megtanulták, már rég nem élnek. Különleges példája ez az állatvilágban a tudás nemzedékről nemzedékre történő átadásának, amit akár kultúrának is nevezhetünk.

Élőhelyén januárban mínusz 15 fokra süllyedhet a hőmérő higanyszála. Nemcsak a hideg, de a hótakaró is megnehezíti az életét. Bundája tömött és hőszigetelt, ezért nem olvad el rajta a hó. E faj fiataljainál megfigyelték, hogy hógolyókat gyúrnak, pusztán játékából. Ha módjuk van rá, a vörösarcú makákók felkeresik a termálvizeket, és azokban melegednek.

Az etológusok szerint e fajnak sajátos „kultúrája” van: sok mindent az egyes egyedek saját maguk „találnak ki”, s ezt a többiek leutánozzák. Az így tanult viselkedésformákat pedig átadják a következő generációnak. Bár Japánban szeretik a majmokat, élőhelyük eltűnése miatt számuk egyre fogy, ma körülbelül negyvenezen lehetnek.

NAPLÓM A HALÁSZTANYÁN

Tudom, megtanultatok látni, szimatolni, fülelni egy olyan közegben, ahol a történeket tudni kell kívánni, a lassan pergő eseményeket nyitott szívvel és lélekkel befogadni. Mindehhez idő kell! Lemaradunk némely televíziós sorozatról, kevesebbet időzünk a számítógépes játékok között – ami élményt ebben a környezetben, a természet jótékony „játékbarlangjában” gyűjthetünk, felejtethetetlen marad a számunkra, és ez felbecsülhetetlen nyereség!

A következő számokban naplót írok majd Nektek – manapság úgy mondanák, hogy blogot. Ezen a szón most egy kicsit mosolygok: szóval, igyekszem majd megörökíteni azokat a pillanatok, hangulatokat, történeket, amelyek itt, a tóparton körülvesznek és „szórakoztatnak” – remélve, hogy sikerül odavarázsolnom a Süni lapjainak síkjába mindezt a csodát! Kedvet adni sétákhoz, kirándulásokhoz, melyeknek célja a természet. Annak csendje, titkai, színei, illatai, drámái és kacagásai – összefoglalva: a pozitív élmények keresése!

2009. október 24.

Béka velem!

Hűvös az este. Kiszimatolok a tornácra. Odakünn már koromsötét. Fölkattintom a külső lámpát; érzem, valaki figyel rám. Lenézek, és a lábamnál észreveszem: ott pislog egy levelibéka. Lehajolok érte, a tenyerembe veszem. Könyönyű volt megfognom: lelassult a hidegben. Egész hűvös a kis teste. Fogom a markomban, így átmelegszik. Egyszer csak ugrik egy nagyot, bele a sötétbe, át a tornácparkányon, az orgonabokrok közé.

Gondolkodóba esem: jobban kellett volna vigyáznom rá! Talán nem véletlenül „kopogtatott” be hozzám! Most mitévő legyek? Akkumulátoros zseblámpámért nyúlok. Ha még egyszer rátalálok a sötétben, az égi jel lesz! Pásztázom a fűvet: reménytelen... Egy tavi békát találok az egyik

A Süni tavalyi számaiban végigutaztuk a tóparti évszakokat. Sétáltunk és nyomokat kerestünk a jégen, a hóban. Szimatoltuk a tavasz illatát, horgásztunk, hallgattuk a fülemülét, kakukkot, sárgarigót. Figyeltük a sereglőcsapatokat a színpompás lombok között, majd újra éreztük a deres fűszálak roppanását a csizmánk alatt, készülve a következő Karácsonyra – amely már el is múlt...

bokor tövében. Továbbhaladok a tó felé. Most egy lebetonozott rész következik. Nem hiszek a lámpámnak: a betonplacc közepén ő ücsörög, vacogva.

Újra megfogom. Kis akvárium kerül elő, rá üveglap-tető. Berendezem ágakkal, levelek-

kel. A konyhaasztalra teszem. Figyelem a bűbájos kis békát.

Ma már vele vacsorázom. Költözöközés közepette vagyok, holnap motorozni viszem: ő is jön velem az új lakásba. Reggel irány Irmapuszta!

2009. október 31.

Leveli Livia

Kislányomnak bemutattam a levelibékámat. El is neveztük! Mától a neve: Leveli Livia.

A királylány

A békám neve Livia.

Szóval: Leveli Livia.

Megszokta már az új helyét, Fakérgén pislog és henyél.

Fogom neki a pókokat, Ő bólogat: csak jó sokat! Lehet ebéd, sőt reggeli, Vacsorára is kedveli.

Nő is szépen békám hasa, Gazdája meg akrobata! Gyorsabb vagyok minden légnél, Rovart látván létra kéznél.

Hopp, mászom is, és elkapom, Feszem az edzőprogramom. Sajnos nincs már mit megfogni, Megpróbálom megcsókolni!

Most koncentrálok reája, Pillák nőnek szemhéjára! Sz az üveglapot emeli: Ő volt a békám. Leveli.

2009. október 25-26.

Légyvadászok

Duruzsol a Honda Zoomer, előttem ül egy kisbéka. Persze akváriumostul, egy nagy sportszatyorban. Oszlopfős, timpanonos kúriaépületben van az új szolgálattelakásom, oda tartunk. Beinvítalom. Kalandos a sors: itt is a konyhaasztalra költöztetem. Jön ám a nagy kérdés: mivel etessem? Ódon az épület, hatalmas, zegzugos falak. Biztosan élnek itt pókok és rovarok...

Életmódot váltok: zsebeimben üres gyufaskatulyákkal járok-kelek,

melyekbe zsákmányaimat gyűjtöm. Legyeket, pókokat, molypilléket, melyeket egyre ügyesebben kapok el. Ha kell, létrára is mászom értük. Közben azon mosolygok, hogy ha most engem valaki figyel... Vajon mit gondol rólam, amint a falakat fürkészem? De se baj, egy a lényeg: a kis védencem ne fázzon, ne éhezzen! Ő pedig hálás, már egészen szelíd: kedvenc fakérgén várja a reggelit, ebédet, vacsorát.

Szeretem figyelgetni. Türelmes és jó vadász. Ragados nyelvéről nincs ám menekvés! Van, hogy bevarja, míg elésétál az áldozat, és előfordul, hogy átugrik érte a szemközti üvegre. Betettem neki a terráriumba egy lapos üvegtálcába (petri-csészébe) vizet. Ma reggel onnan pislogott rám: biztosan ülőfürdőt vett

2009. december 6.

Egerek a vödörben

Újra a tóparti halásztanyán: készülök a télre. Rendrakás, pakolás az udvaron, a faház előterében. Utóbbi helyen különös szag. Apró, fekete ürülékek a fehér műanyag kerti asztalon. Egerek. Vizeletükkel jelölik lakóhelyük tereptárgyait, mely jellegzetes szagot áraszt, és egyértelműen elárulja jelenlétüket. Lassan rend lesz, már háromszor fordultam a szemeteskonténerig, ám ők sehol.

A sarokban áll egy nagyobbacska műanyag vödör, benne egy kisebb. Kiemelem a fényre. Kiveszem a kis vödröt, és láss csodát: alatta a másik félig van kukoricadarával. Egy horgász hagyhatta itt. A kukoricaörlemény közepén pedig finom papírfecnikből és műanyagszálakból puha egérfészek, benne két kisegér! Kollégium a menza tetején – ideális hely! Visszateszem a kisvödröt, és az egész „épületegyüttest” visszaemelem az eredeti helyére.

Letakarom egy rossz pulóverrel is: hadd készüljenek ők is a télre!

2009. december 12.

Kiket rejteget a régi farakás?

Cserépkályhám Irmapusztán, a halásztanyán most egy öntöttvas kandalló gondoskodik a melegekről. Nagy az étvágya! Ma tűzfát fűrészelek. Még a komondorok kertjének kerítésépítéséből maradt jó pár akác-szélvészka, melyek egymásra rakva állnak évek óta a nádtejtő eresze alatt. Gondoltam, kiváló falatokat vágok majd belőlük éhes vaskályhámnak.

Szépen haladok, fűrészem jól dolgozik. Eljutok az alsóbb deszkákig, melyeket már levelek takarnak. Ahogy felemelem az egyiket, egy marék bodobácsra leszek figyelmes alatta. Itt akartak áttelelni. Természetesen azonnal kitaláljátok, ki jutott eszembe: hát persze, hogy Livia! Befőttesüveg máris kéznél; szerencsére a rovarok nem szaladtak el a

szélrózsa minden irányába, így szépen begyűjtöm valamennyit. Később találok még

pókokat, ászkákat és ezerlábúakat.

Az üveg tetejére egy szöggel és kalapáccsal lyukakat ütök, és az „élelemlraktárát” a tornácpárkányra rakom, majd folytatom a favágást...

2009. december 13.

Mirelit rovarok

Reggel ijedten ébredtem: eszembe jutott a befőttesüveg. Kint felejtettem, és az éjszaka fagyott! Hőfe-

hér dér borította a tájat, ahogy kinéztem az ablakon. Na, most mi lesz? Békám nem eszik, csak élő eleséget! Ám az üvegben semmi mozgás. A búvóhelyül berakott falevelek között mozdulatlan rovarok hevernek...

Szidom magam, ám az üveget beteszem a konyhaasztalra. Begyűjtök a kályhába, felteszem a teavizet, megborotválkozom, aztán leülök teázni. Tekintetem a befőttesüvegre téved, melyben csoda történt: megelevenedtek a „kővé vált” rovarok! A kályha tündérének varázspálcája a melegben felélesztette feledékenységem tetszhalott áldozatait.

2009. december 14.

Majd ha fagy!

A tó vize ma már csak négy fokos. Érdekes folyadék a víz: sűrűsége (fajsúlya) négy Celsius fokon a legnagyobb. Most van a „vízfordulás”; ez azt jelenti, hogy a folyamatosan hűlő felszíni rétegek már nem keverednek az alsó víztömeggel. És ha a vízfelszín hőmérséklete eléri a nulla fokot, megjelenik a

jég! Ezért ma partra is húztam a csónakomat.

2009. december 19.

Csinglingling jégcsengő

A tópart madarait november óta etetem. Konyhaablakom előtt, a bodzabokor ágain faggyúgolyók lógnak, míg a tóparton, a szomorúfűz nagy műanyagflakon libeg, benne pedig szotyola a menü. Leggyakoribb kosztosaim a széncincgék és a mezei verebek. Ma furcsán viselkedtek! Ilyen falánknak még soha nem láttam őket. Háromszor kellett feltöltenem a műanyagflakont, a mezei verebek pedig még a faggyúgombócokat is meglepték, pedig ez rájuk

nem igazán jellemző! A hihetetlen étvágy oka a Kossuth rádió híreiből egyértelműen kiderül: rendkívül hideg napok következnek! Ma lesz a leghidegebb éjszaka!

Komondoraim dupla adag kutyatápot kaptak, és meleg vizet az itatóvödrükbe. Utóbbit nem díjazták különösebben: igazi örökutya, havat nyálnak. A vacsórámából maradt, fokhagymás zsíron

párolt pontyzeletekre viszont nem mondtak nemet – sőt, csóváltak igent! Be is falták, mire ezt leírtam. Még mindig itt kapaszkodnak a tornácpárkányon, hátsó lábaik reszketnek. Hát, ha ennyire szeretnek, kapnak még pár szem tőpörttyüt. Örömmükben körbeugrálnak, szőrük pedig zörög: csilingelnek, mint nagy, gypjas csengettyűk! A hó,

ami napközben szalagos szörköntösükre olvadt, mostanra kőkeményre fagyott: az összekoccanó „jégpásmák” adják ezt a bohókás hangot. Előkarácsonyi e hangulat, pedig ők aztán nem angyalok! Remélem, ma hagynak aludni, és a vidrákra kevésbé ugatnak...

Vendégségben az ormányosok között

Írta és fényképezte: Konkoly-Thege György

Bali, Indonézia elsőszámú turistacélpontja rengeteg látnivalót kínál az utazónak. Gyönyörű városok, kedves emberek, csodálatos tengerpartok, zöldellő rizsföldek, izgalmas állatvilág – ez mind Bali. Tavalyi utamon egy eddig nem látott parkot fedeztem fel, ahol kedvenc állataimat, az elefántokat látogathattam meg.

Elefántokat sokat láttam már Ázsiában. Sri Lankán, Kandy mellett található a Pinnavale, ahol az árva elefántok menhelye van. Láttam már elefántokat munka közben, áldásosztó elefántokat dél-indiai templomokban és Kuala Lumpur belvárosában. Utaztam is többször elefántháton: például Nepálban a Chitwan Nemzeti Parkban, és Indiában is elefánthá-

- Türelem, még
nem te jössz!

ton mentem fel egy-
szer a Jaipur mel-
letti Amber
erődbe. Elefánt-
szafariparkban
viszont még nem
voltam, és ezért
is nagyon vártam
a tervezett kirándu-
lást. A cél Bali 2000-
ben megnyílt új látvá-
nyossága, az Elephant
Safari Park.

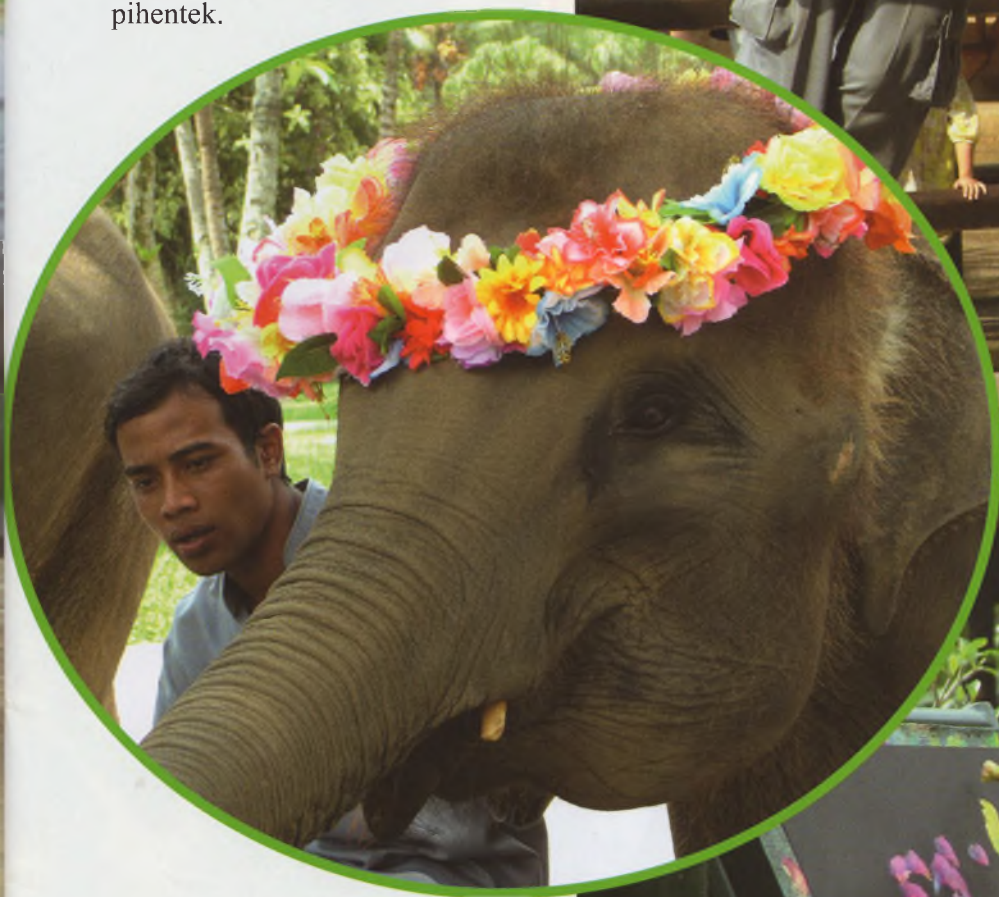

- Jaj, de
elfáradtam...

Nem volt közel
a park a tengerparti
szállásunkhoz
– a helyi, nem túl
jó útviszonyok
és a nagyon nagy
forgalom miatt az
út több mint egy
óra volt. De milyen
gyönyörű út! Pálma-
fák, rizsföldek, gondo-
zott falvak, szertartásra
induló, elegáns balinéz asszo-

nyok, fejükön az isteneknek vitt ajándékokkal, gyerekek, kutyák, majmok...

A Park tagja a világ állatkertjeit tömörítő szervezetnek, és elnyerte a „Világ legjobb elefántparkja” címet. A több hektáron elterülő parkot természetesen elefántháton is körbe lehet járni, sőt, egy mesterséges tavon is átkelnek az állatok a hátukon ülő turistákkal (ottlétemkor a tóban sajnos épp nem volt víz). Én nem mentem el elefántolni, inkább a nemrég született kiselefántokat csodáltam, ahogy birkóztak, sétáltak, pihentek.

Természetesen megnéztem az ormánnal festő és az idomított elefántokat is, de mikor vége volt a programnak, rögtön visszatértem a kicsikhez. Láttam már korábban is pici elefántokat, de a látványukkal most se tudtam betelni! Nincs is bájosabb jószág talán, mint egy csetlő-botló, „ap-rócska”, alig egy-két mázsás kiselefánt...

ZSÁK, ZSÁK, TELI ZSÁK

Aszidiák, avagy zsákállatok

1867-ben egy orosz tudós, Kovalevszkij tette azt a felfedezést, hogy a zsákállatok lárvaállapotukban szembeötlő hasonlóságot mutatnak a gerincesek fejlődésével. Ekkor ugyanis a testükben szilárd tengely található, a gerinchúr (*chorda dorsalis*).

Aranysárga zsákállat (*Polycarpa aurata*)
A magányos zsákállatok (Monascidia) közé tartozik. Elterjedési területe az indonéz szigetvilág: Szumátra, Bali, a Kis-Szunda-szigetek, Borneó, Celebesz, a Maluku-szigetek és Új-Guinea. Gyakori, közönséges faj. Mérete eléri a 15 cm-t. Alapszíne mindig sárga, amelyet többnyire vékony, halványkék ércet hálóz be. A képen látható példány előtt egy kisebb méretű rokon, királykék zsákállat (*Rhopalaea crassa*) telepedett le, amely a társas zsákállatok közé tartozik.

A természettudósok hosszú időn át nem találták azt az élőlénycsoportot, amely Darwin evolúciós elmélete alapján összekapcsolja az alsóbbrendű állatokat a magasabbrendűekkel, azaz a gerincesekkel...

Dudoros zsákállat (*Phallusia mamillata*)
A magányos zsákállatok közé tartozik. Kövekre, kagylókra, általában valami szilárd aljzatra telepszik, ahol folyamatos a víz áramlása. A felszíni rétegektől a 200 méteres mélységig terjed az élőhelye. Mérete eléri a 20 cm-t. A Földközi-tengeren és melléktengereiben (Adria, Jón- és Égei-tenger), valamint az Atlanti-óceán keleti partvidékén él. Gyakori, közönséges faj.

deti szakaszában szintén gerinchúrjuk van, amely aztán esetükben csontos gerincoszloppá fejlődik. Kovalevszkij felfedezése végül rendet teremtett a rendszertanban. A zsákállatok (Ascidacea) az őket megillető helyre kerültek: átmenetet képeznek az alsóbbrendű és a magasabbrendű élőlények között.

Kéregalkotó zsákállat-telep (*Didemnidae sp.*)
Vékony bevonatot, kérget alkotó zsákállat. A telep egyedei egymástól egyenlő távolságra helyezkednek el. A formájuk és a színük igen változó. A Földközi-tengerben és melléktengereiben (Adria, Jón- és Égei-tenger) 24, nehezen azonosítható faja él. Sziklákon, köveken és algákon telepednek meg. A sekély víztől a nagyobb mélységig megtalálható, gyakori zsákállat.

Te is voltál ebihal...
A rokonsági kapcsolatok kutatásánál jelentős bizonyíték az embriónális alak, mert az állatok ekkor megismétlik azokat a fejlődési szakaszokat, amelyeken őseik az evolúció során keresztülmentek. A gerinceseknek fejlődésük kez-

Tudod-e?

A gerinchúr latin elnevezésében chorda szó ugyanaz, mint amit a zenében is használunk (lásd: gitárhúr, „akkord”)

Az aszcidiák lárvaállapotukban kis ebihalhoz hasonlítanak. Hólyagszerű törzsük és mozgékony farkuk van. A fark tengelyét a gerinchúr alkotja. Ügyesen úsznak. Néhány napi úszó életmód után

azonban a lárva az „orrát” valamilyen szilárd alapra, például sziklára ragasztja, letelepedik. Ekkor elveszíti a farkrészt és a gerinchúrt, és átalakul helyhez kötött életmódú zsákállattá.

Eleven teáskanna

Az aszcidiák teste általában valóban zsák vagy tömlő alakú. Felül és oldalt egy-egy nyílás található rajtuk: a felső a bevezető, az alsó a

Áttetsző zsákállat

(*Clavelnidae sp.*)

Ez a faj is a társas zsákállatok közé tartozik. Hazája a nyugati Atlanti-óceán trópusi területe: a Karib-tenger és a Mexikói-öböl. Gyakori faj, amelynek egyedei egymás közelségében telepednek le, innen ered a „társas” elnevezés. Egy-egy társaság 20-30 egyedből is állhat. Előszeretettel telepednek szarukorallok ágaira, mint az a képen is látható. Így az áramlatnak kitett helyen bőséges táplálékot talál. Az állat fehéres színű teste üvegszerűen áttetsző, a nevét innen kapta. Az egyedek mérete 2,5-3 cm.

kivezető nyílás. Ezeket át áramlik a víz a kopolyúüregbe. A kopolyúüreg rostaszerű, ragadós falú részén, amelyet kopolyúbélnek nevezünk, megtapad a plankton-szervezetekből álló táplálék, melyet aztán csillók szállítanak tovább az állat gyomrába. A zsákállat testének nagy részét a kopolyúüreg foglalja el. A szív, a gyomor és az ivarszervek a zsák alján, összezsúfolva találhatóak.

Csak tengervízben élnek

A zsákállatok valamennyi tenger lakják, a trópusoktól a sarki vizekig, a tengerszinttől a több ezer

Üvegascidia vagy áttetsző bunkós zsákállat

(*Clavelina dellavallei*, *C. lepadiformis*)

A társas zsákállatok családjába tartozik. Elterjedési területe a Földközi-tenger nyugati partvidéke. Közönséges, gyakori faj. Általában 5-20 egyed alkot egy társaságot, de találtak már 300 egyedből állót is. Az egyedek mérete 3-4 cm. Az állat teste üvegszerűen átlátszó, így a lárvakori gerinchúr maradványa jól megfigyelhető. Megtelepedéshez a szilárd aljzatot kedvelik, de előfordul, hogy szarukorallokkra vagy algákra telepednek.

Telepes ascidia (*Botryllus schlosseri*)

Ennek a telepes zsákállatnak nincs magyar neve. A telep kéregszerű bevonatot alkot köveken, cölöpökön, más zsákállatokon, sőt, még a hajók alján is. A kéreg néhány millimétertől a több cm vastagságig terjedhet. Alakra és színre is igen változatos: létezik zöld, sárga, barna, sőt, vörössel kevert fekete színű is. Előfordul a Kattegatban (Dánia), a Földközi-tengerben, az Adriában és a Fekete-tengerben. Közönséges és igen gyakori faj. Élőhelye a néhány méteres mélységtől 650 méterig terjed.

méteres mélységig. Édesvízben egyetlen fajuk sem él, kizárólag tengerlakók. Fajaik száma mintegy 2000, ebből az Adriában, a Jón- és az Égei-tengerben 60 fordul elő. Kovalevszkij felfedezését követően a zoológusok még sokáig vitatkoztak a zsákállatok rendszertani hovatartozásáról. Ma már tudjuk, hogy az aszcidiák ősei a tüskésbőrűekkel (vagyis a tengerisünökkel, tengericsillagokkal, -uborkákkal és -liliomokkal) tartják a rokonságot, késői „unokatestvéreik” pedig már a gerincesek ősi formái.

Izzótestű vagy vörös zsákállat

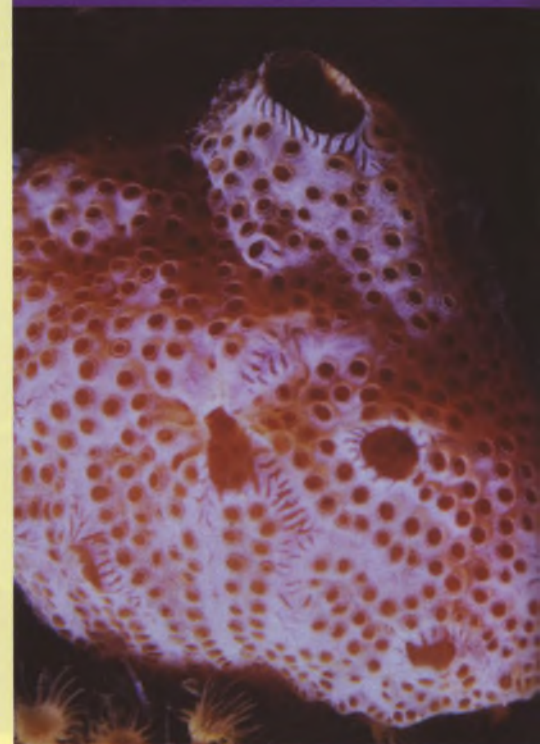
(Halocynthia papillosa)

A magányos zsákállatok közé tartozik, bár kedvező helyen többedmagával, egymás mellé telepedve is látható. Árnyékkedvelő, ezért barlangok bejáratában, üregekben, aláhajló sziklafalak árnyékában és a tengerifű (*Posidonia*) közt él. A sekély víztől a nagyobb mélységekig előfordul az Adriában, és Jón- és Égei-tengerben, valamint az atlanti partvidéken, Portugáliáig. Mérete általában 10-15 cm, de találtak már 20 cm-es példányt is. Gyakori faj.

(Botrylloides leachi)

Ennek a zsákállatnak magyar neve nincs, ezért a rendszertani besorolásban használatos nevet alkalmazzuk. A telep nagy, és kéregszerű bevonatot alkot az aljzaton, vagy gumó formájú, mérete elérheti a 30x40 cm alapterületet és a 10-12 cm magasságot. Mindig szilárd aljzatra épül. Az aszcidia színe változatos, piros vagy sárga. (A piros változat az Adrián, a sárga az Égei-tengeren készült.) Igen közönséges, gyakori faj.

Tanuljunk angolul!

Angolul márpedig tudni kell, ebben egyre inkább egyetérthetünk, hiszen az életben óriási előnnyel indul az, aki beszéli ezt a nyelvet. A tanulás pedig csupa játék és szórakozás, ha kedves állatfigurák segítenek benne...

Könyvajánló

Az Eastone Books kiadványait megvásárolhatod a nagyobb könyvesboltokban, webáruházakban. Tekints bele a térbeli varázskönyvekbe a www.eastonebooks.com weboldalon!

Háromdimenziós útmutatók

A Föld valamennyi életközössége közül a legnagyobb fajgazdagságot a trópusi esőerdőkben és a korallzátonyokon találjuk. Mindkét helyre tehetsz egy képzeletbeli látogatást az Eastone Books térbeli útikalauzai segítségével. Az **Óceánok** című kötet a tenger, az **Esőerdők** pedig a dzsungel különböző szintjeit mutatja be. Cápák, tengericsillagok és csikóhalak várnak az egyikben, krokodilok, papagájok és lajhárok a másokban: csak ki kell nyitnod a könyvet, és máris kezdődhet az expedíció!

Felderítők

Létezik-e izgalmasabb dolog, mint bepillantást nyerni egy olyan világba, amely már nem létezik? Az egyiptomi fáraók és a dinoszauruszok egyaránt uralkodók voltak a maguk idejében és a maguk nemében, és az is közös bennük, hogy letűnt világukat ma már csak régészeti leletekből ismerhetjük. Legyél te is a múlt kutatója, járd végig a lelőhelyeket, keltsd életre az évezredek vagy évmilliók óta pihenő embereket és állatokat! Ha pedig megfejted a titkos kamra ajtajának titkát, még további meglepetésekben lesz részed!

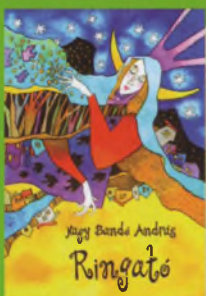

Gyere hozzánk vendégségbe!

Ez a kupon egy 18 éven aluli gyermek ingyenes belépésére jogosít a Kecskeméti Vadaskertbe, egy alkalommal. Érvényes: 2010. március 31-ig.

6000 Kecskemét Műkert 1. Nyitva: 9-16 óráig
www.zookeckemet.hu

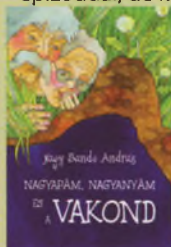
Ringató

Hányszor, de hányszor olvassuk föl és mondjuk, idézzük József Attila örökbecsű Altatóját! Nagy Bandó fogta magát, és

írt kéttucat altatót, majd melléjük válogatta mindazon verseit, melyek esti altatásnál, csöndesen, éjjeli lámpa fényénél olvashatók az öt év alatti gyermekeknek. A különlegesen szép borítót Medveczky Ágnes alkotta.

Nagyapám, nagyanyám és a vakond

Ezt a kis részből összeállt mesét egy 7-8 éves, városban élő unoka meséli el a falun élő nagyszüleiről. A történet fő motívuma a kilátástalan küzdelem a kertet föltúró vakondokkal, sok derűvel és mulatságos epizóddal, de közben tapasztalhatja meg az

olvasó, hogy milyen nagy hangsúlyt kap a nagyszülők gyermekkorra, a múltidézés, mindaz, amit a mai gyerekek már nem is láthatnak és nem is tapasztalhatnak meg. Ez nem a „hol volt, hol nem volt”, inkább az „így volt és úgy volt” mesevilága.

Ami a bögyünkben van

A 2009-es könyvhét legnagyobb sikerű kötete volt ez a 142 madár verses önálló kötet, Nagy Bandó András saját rajzaival. Eredetileg gyerekeknek íródott, megjelenésekor derült ki, hogy a felnőttek kedvencévé is lett ez a sok derűvel és bájjal megírt verseskötet, első darabja egy induló sorozatnak. A kutyák verseskötete követi idén tavasszal, az

Egyik kutya, másik is, rögtön utána jelenik meg a **Hetvenhét macskajaj** című kötet.

Majomház

A logIQs grafiQs körök feladatainak megoldását a fejlesztésben, és a tehetség gondozásban használjuk. Nemcsak a térlátást, térbeli gondolkodást fejlesztik, de a logikus gondolkodásra, a matematikai gondolkodásra, a memóriára, a koncentrációképességre a problémamegoldásra és a döntéshozatalra is jó hatással vannak. Továbbiakat a „LogIQs GrafiQs” körökről, illetve táborokról a www.logikus.5mp.eu honlapról tudhatsz meg!

A majomház majmai nem mindig majmolják egymást; például a majompapa és a majomnagyapapa nem szoktak részt venni a közös játékokban. *Majom Andor* csak egyedül szokott játszani, ha teheti, leginkább hintázik. A nagyapapa úgy szokott elhelyezkedni, hogy mindenkit jól lásson. A két legidősebb majom *Majom Andor* és *Majom Lajos*. *Majom Dani*, *Majom Pali*, *Majom Jóska* és *Majom Barna* fivérek. A majomcsalád tagjai még *Majom Mari* és *Majom Kató*, ők gyakran civakodnak egy rossz esernyőn. Mari az összes között a legfiatalabb. A majommama nem szokta kézen fogni csemetéit, de a legfiatalabb gézengúz, *Majom Dani* karját el nem engedné. *Majom Jóska* korban a középső a testvérek között; kicsit fél a lányoktól, és meg nem fogná őket, még a testvérét sem. A legnagyobb fiú *Majom Pali*, aki mindig vigyáz arra, hogy ne ő legyen legközelebb a földhöz.

Kérdések:

Ki hintázik az autóabroncsban?; Ki fogja két lábbal az esernyőt?; Ki ül a faágon?; Ki van a legközelebb a földhöz?; Kinek a kezében van banán?; Hány öccse van Majom Marinak?; Hány bátyja van Majom Daninak?; A legkisebttől a legnagyobbig sorold fel a testvéreket!

Készítette: Báli Péter

Előző számunk Macicimborák című rejtvényének megfejtése:

Indiai ajakos medve	Maláji medve	Barna medve	Pápaszemes medve	Örvös medve
méz	málna	kalács	perec	áfonya
Brumí	Dörmi	Morgi	Camogji	Pohos

Tegyél egy látogatást a Kecskeméti Vadaskertben!

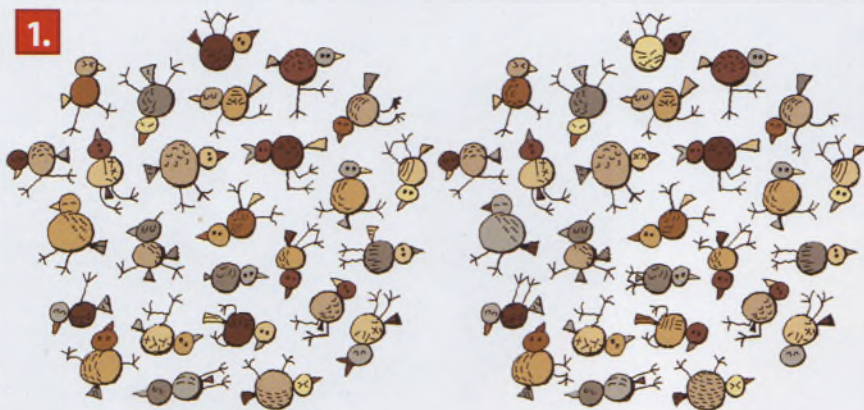
Az állatkert egyik legfontosabb feladatának tekinti a meglévő természeti értékek megóvását, gyarapítását. Több mint félszáz állatfaja közt a Föld minden kontinense képviselteti magát.

További információk: 76/320-121
info@zookecsekemet.hu

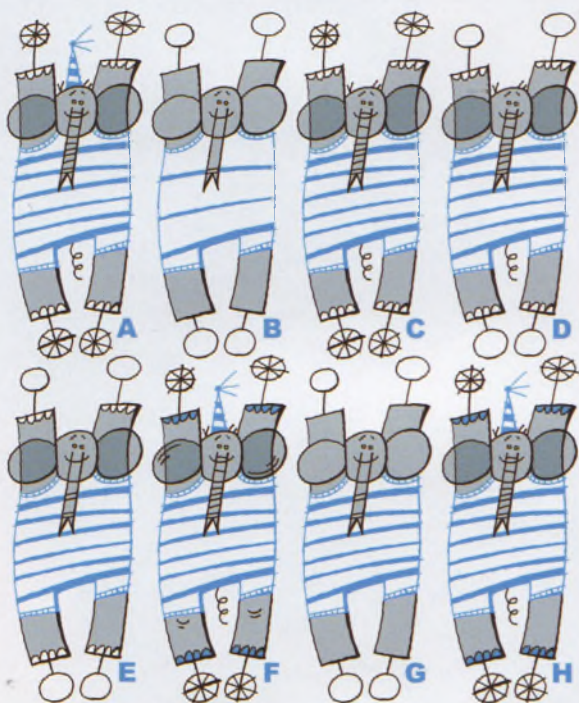

Kvíziló

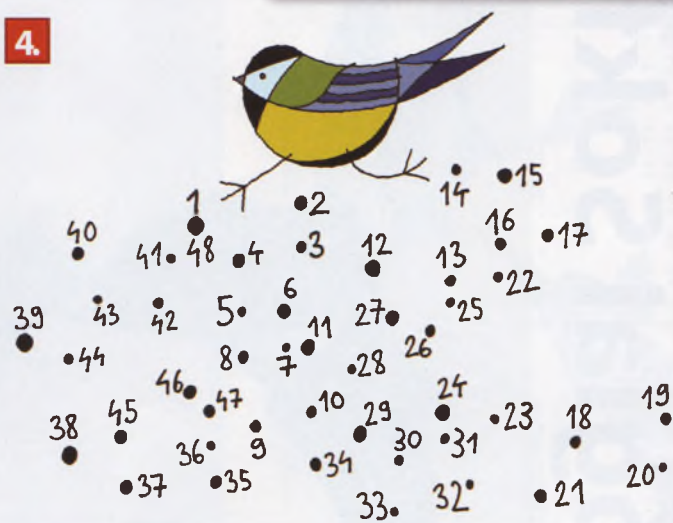
1.

2.

4.

5.

1. A két verébcsoport között 13 különbséget találsz!
2. Állítsd a rajzokat elkészülésük sorrendjébe!
3. Helyezd el a négy alpműveleti jel mindegyikét úgy, hogy a végeredmény 4 legyen!
4. Kösd össze a pontokat 1-48-ig! Hogy hívják a cinegét?
5. Keresd meg a labirintuson átvezető helyes utat!

A Biológiai Sokféleség Éve

S
ü
n
i

január		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
4	5	6	7	8	9	10		
11	12	13	14	15	16	17		
18	19	20	21	22	23	24		
25	26	27	28	29	30	31		

február		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
1	2	3	4	5	6	7		
8	9	10	11	12	13	14		
15	16	17	18	19	20	21		
22	23	24	25	26	27	28		

március		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
1	2	3	4	5	6	7		
8	9	10	11	12	13	14		
15	16	17	18	19	20	21		
22	23	24	25	26	27	28		
29	30	31						

április		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
5	6	7	8	9	10	11		
12	13	14	15	16	17	18		
19	20	21	22	23	24	25		
26	27	28	29	30				

május		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
3	4	5	6	7	8	9		
10	11	12	13	14	15	16		
17	18	19	20	21	22	23		
24	25	26	27	28	29	30		
31								

június		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
1	2	3	4	5	6			
7	8	9	10	11	12	13		
14	15	16	17	18	19	20		
21	22	23	24	25	26	27		
28	29	30						

július		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
5	6	7	8	9	10	11		
12	13	14	15	16	17	18		
19	20	21	22	23	24	25		
26	27	28	29	30	31			

augusztus		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
2	3	4	5	6	7	8		
9	10	11	12	13	14	15		
16	17	18	19	20	21	22		
23	24	25	26	27	28	29		
30	31							

szeptember		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
6	7	8	9	10	11	12		
13	14	15	16	17	18	19		
20	21	22	23	24	25	26		
27	28	29	30					

október		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
4	5	6	7	8	9	10		
11	12	13	14	15	16	17		
18	19	20	21	22	23	24		
25	26	27	28	29	30	31		

november		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
1	2	3	4	5	6	7		
8	9	10	11	12	13	14		
15	16	17	18	19	20	21		
22	23	24	25	26	27	28		
29	30							

december		H	K	Sz	Cs	P	Szo	V
6	7	8	9	10	11	12		
13	14	15	16	17	18	19		
20	21	22	23	24	25	26		
27	28	29	30	31				

25 ÉVES A

Írta: Mirtse Zsuzsa – Mirtse Áron

„A sünt mindenki ismeri, hiszen állandó szereplője meséknek, gyerekverseknek, rajz- és bábfilmeknek, de élőben sem nehéz találkozni vele. Vadonéló állat ugyan, a természet része, de nem kerüli az embert. Megtelepszik akár a városokban is, ahol elegendő kert, parkot, zöldfelületet talál: ugyanazt, amire a gyerekeknek is szükségük van. Az a város, ahol a süni nem él meg, embernek sem kellemes hely – a süni tehát számunkra az élhető környezet jelképe.”

1991
Még a régi külső

Valamikor réges-régen, Meseországban innen és az égigérő hegyeken is innen, ebben a különös országban, ahol olyan sok tehetséges ember nevelkedett már fel, megszületett egy újság, amely azoknak a gyerekeknek szólt, akik szerettek volna jó kis világot maguk körül. Természetet nagy zsákkal, egészséges levegőt, iható vizet, erdőt, fákat – így jött létre a Süni magazin.

2000
Újjászületés

Mindez kerekén 25 éve történt: a Süni 1985-ben jelent meg először. Akkor még kicsi volt: nagyjából akkora, mint egy iskolai füzet, de nagyon sok mindent lehetett találni benne, volt például csillagászati és számítástechnikai rovat, valamint képregény is – később azonban egyre inkább az élő természet került a középpontba. Nagyon hamar népszerű lett a gyerekek körében: rövidesen Süni-klubok is szerveződtek szerte az országban, beindultak a Süni-táborok, vetélkedők is, a lapot kezdettől kiadó Göncöl Alapítvány mellé pedig felsorakozott a Budapesti Állatkert és a Süni Egyesület...

1995
Süni a Természetben

A 25 éve elvetett magok mára beértek. A gyerekek, akik akkor kicsik voltak, ma már komoly, felnőtt emberek. Apukák, anyukák, akik talán éppen a Te szüleid. Talán éppen ők vették meg neked először ezt a lapot, mert azóta is fontosnak tartják mindazt, amiről a Süni szólt.

Sok mindent megélt már a Süni, voltak nagyon nehéz évei, de amíg akad egy kis zöld folt a szürke köregetegben és a gyerekek szívében, addig a legzordabb tél után is eljön a tavasz. Ünnepeljük most együtt ezt a negyedszázados lapot – és aztán, ha Ti is felnőttek, adjátok tovább a gyerekeiteknek! Hogy újabb 25 év múlva is legyen mit védenünk, féltetniünk ezen a csodálatos, kék bolygón – és legyenek újabb „zöldfülűek” is, akik meghallják a természet hangját...

2002
Nagyot nőttünk!

2003
Újrapapíron a Süni

2006
Prima Primissima díjra jelölve!

A Kookoo faliórák kizárólagos forgalmazója a Békássy és Békássy Bt.
1025 Budapest, Kapy utca 41/a tel: (06-1) 275-9548;
mobil: (06-30) 919-3244; e-mail: kookoo@kookoo.hu

JÁTSSZUNK EGYÜTT a Süni születésnapja alkalmából!

Írjatok szülinapi köszöntőverset, legföljebb 30 sor terjedelemben, és küldjétek el szerkesztőségünkbe! A legjobb alkotások szerzőit gyönyörű, madaras faliórával jutalmazzuk!

Játssz velünk és nyerj!

NYEREMÉNYJÁTÉK-SZELVÉNY

(Ne felejtsd el a hátoldalon az adataidat kitölteni!)

Ha a következő kérdésekre helyesen válaszolsz, megnyerheted az itt látható játékállatok valamelyikét. Ha most nem volt szerencséd, megvásárolhatod őket a Budapesti Állatkert ajándékboltjában!

1. Mit jelent a „biodiverzitás” szó?
2. Hol található a világ legjobb elefántparkja?
3. Hány fokok hőmérsékleten a legnagyobb a víz sűrűsége?
4. Melyik a világ legészakibb elterjedésű majomfaja?
5. Mivel táplálkoznak a zsákállatok?

NYERJ ÁLLATOT MAGADNAK!

1.
2.
3.
4.
5.

NEKED VAN MÁR GORILLÁD?

1. Mivel táplálkozik a gorilla?
.....
2. Mekkora az újszülött nílusi krokodil?
.....
3. Milyen színű a szíriai barnamedve bundája?
.....

RAJZOLD LE!

Mit teszel Te magad a környezeted védelméért?
(A rajzot kérjük mellékelni!)
az Albatrosz Gyermekönyv-Nagykereskedés
ajándékát nyerheted

-
.....
.....

Beküldési határidő: 2010. március 1.

MEGRENDELŐSZELVÉNY

TAKARÍTSON MEG 16%-OT, VAGY AKÁR 20%-OT!

Ha ezen szelvényen igényli a **Vadon** magazint, vagy a **Süni** magazint, akkor 16%-kal, esetleg **20%-kal olcsóbban** juthat lapjaihoz, mintha az újságárusoknál vásárolná meg.

Adatait titkosan kezeljük.

A lapo(ka)t kedvezményezettje címére is átirányíthatja.

Lepje meg családtagjait, barátait a **Vadon** és a **Süni** magazin nyújtotta kalandokkal!

Kérem, küldjék a **Süni** magazint egy éven át példányban

(díj: 2010 Ft/év példányonként, kedvezmény 16%)

Kérem, küldjék a **Vadon** magazint egy éven át példányban

(díj: 2010 Ft/év példányonként, kedvezmény 16%)

Kérem, küldjék a **Süni** és a **Vadon** magazint egy éven át példányban

(díj: 3810 Ft/év példányonként, kedvezmény 20%)

(Az adatokat a szelvény túlsó oldalán kell kitölteni)

NYEREMÉNYJÁTÉK-SZELVÉNY

NYERJ ÁLLATOT MAGADNAK!

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Kedvenc állatom:

ÁLLATKERTI NEVELŐSZÜLŐ LEHETSZ

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Hol vásároltam a Sünit?

előfiztettem

újságárusnál

egyéb helyen

TE MIT TESZEL A TERMÉSZETÉRT?

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Melyik cikk tetszett a legjobban?

Beküldési határidő: 2010. március 1.

Neked van már gorillád?

Ha nincs, most nyerhetsz egyet!

Ha jól válaszolsz az alábbi kérdésekre, kis szerencsével nevelőszülője lehetsz a képeken látható állatok egyikének. Hazáig ugyan nem viheted, de a Budapesti Állatkertben meglátogathatod. Kapsz névre szóló, díszes oklevelet, életrajzi lapot az állat adataival, meghívást évente kétszer az Állatkerti Nevelőszülők Találkozójára, valamint állatkerti nevelőszülő-kártyát, mely 10% kedvezményt biztosít az Állatkerti Ajándékboltban.

NYAOUNDA

2. Mekkora az újszülött női krokodil?

3. Milyen színű a sziriai barnamedve bundája?

Ha most nem volt szerencséd, akkor is örökbefogadhatod az Állatkert bármelyik állatát. Az örökbefogadás ajándéknak is kiváló: így bármilyen alkalomra meglepheted barátaidat, rokonaidat egy valódi oroszlánna vagy elefánttal, de akár lajhárral, pávával, csacsival vagy majommal is (a nevelőszülő és fogadott „gyereke” közti bármilyen hasonlóság csakis a véletlen műve lehet). Iskolák, óvodák, osztályok, klubok is örökbefogadhatnak. Minden támogatónk neve egy éven keresztül olvasható az Állatkertben elhelyezett tablón és az Alapítvány hon-lapján. Az örökbefogadásról bővebb információkat a www.allatkertialapitvany.hu címen olvashattok, vagy érdeklődjétek a 363-3701-es telefonszámon.

(NY)EREDMÉNYHIRDETÉS

2009/5.

1. A hangutánzás világbajnokának a jákó vagy szürke papagáj számít.
2. A romaiak elektromos rájkát használták elektroterápiára.
3. A kutya őse a farkas.
4. A Balatont kutató tudományos intézet Tihanyban található.
5. A rigópohár nevű orchidea másik neve Boldogasszony papucsja.

1. A mudi eredeti feladata a nyáj terelése.
2. Az ázsiai elefánt nőténye nem visel agyart (illetve csak egészen kicsit).
3. Orángutánok Borneó és Szumátra őserdeiben élnek.

2009/6.

1. A rénszarvasnak a nőténye is visel agancsot.
2. A Hermelines hölgy című festmény modellje fehér vadászgörény lehetett.
3. A rudabányai emberszabású ősmajom kb. tízmillió évvel ezelőtt élt.
4. A vanília az az orchidea, amit étkezési célra használunk.
5. Szent László királyról kapta magyar nevét a Nummulites nevű ősi egysejtű kövülete.

4. A jegesmedve hazája az északi sarkvidék.
5. A szurikáta Afrikából származik.
6. A him mandrill arca élénkebb színű, mint a nőtényé.

Világgá megyek:

A helyes válaszok betűjeléből összeolvasható név: BABSZEM JANKÓ

A Fauna Fajátékbolt Európa-fáján látható madarak:

barna rétihéja, szarka, tengelic, süvöltő, kék cinege, vörösbegy, zöld küllő

„Rázós kérdések”

A rejtvény utolsó kérdésébe a sietség miatt sajnálatos hiba csúszott: Voltban a feszültséget mérjük, nem az áramerősséget. A hibát olvasóink vették észre, de szerencsére „vették a lapot”, így a megfejtés sikerült. Köszönjük a figyelmeztetést, és a hibáért elnézést kérünk!

Rázós kérdések című rejtvényünk helyes(bített) megfejtése tehát:

1. A békacombban az elektromosságot Galvani fedezte fel.
2. Az elektromos angolna hazája az Amazonas és Orinoco folyó Dél-Amerikában.
3. A háztartási villanyáram feszültsége (és nem áramerőssége) 220 Volt.

Befizető neve (intézmény esetén a kapcsolattartó neve is):

Levélcíme:

Telefonszáma:

Kedvezményezett neve (ha nem azonos a befizetővel):

Lakcíme:

Dátum: Aláírás:

Köszönjük, hogy előfizetésével munkánkat támogatja!

Süni Egyesület

Előfizetési kérdéseire szívesen válaszolunk a (36-1) 266-5449 telefonszámon.

Kérjük a kupont olvashatóan kitöltve küldje vissza a Süni és Vadon magazinok szerkesztőségének címére: 1242 Budapest, Pf. 455.

E-mail: szerk@vadon.hu

A magazinokat csak a pártoló tagsági díj beérkezése után tudjuk biztosítani.

A díjak csak belsődi kézbesítésre érvényesek.

Új esztendő kezdődött, és bár a 2009. év utolsó két száma technikai okok miatt késve jelent meg, így postaládánk is soványabb volt a szokásosnál, de örömmel láttuk, hogy leglelkesebb olvasóink hűségesegek maradtak hozzánk!

„Egyszer megnéztük a számítógépen, hogy olvad az Északi-sark. Én attól kezdve vigyáztam a környezetre. És attól kezdve mindig gyalog járunk iskolába” – írja Budakesziről **Samu Bori**, aki azt is elmesélte, hogy egyszer éjszaka felébresztette egy süni, aki a kertben szuszogott.

Kruchió Viktória, Békéscsabai olvasónk a szemét és a hulladék helyes kezelésére hívta fel a figyelmet. Rajzán a szelektív hulladékgyűjtő mellől nem hiányzik az üveg visszaváltó sem – bizony, jó lenne, ha erről nem feledkeznének meg a forgalmazók sem!

Bognár Gabriella az utakon elütrött állatokért emel szót. „Egy macska élete is sokat ér!” – írta rajzára az érdi kislány, és hadd tegyük hozzá, hogy sajnos a süniök is gyakran fejezik be életüket az utakon...

„Mi minden télen teszünk ki magokat a madaraknak. Ez a kép is őket ábrázolja, amint falatoznak: verebek, cinegék, fakopáncsok, zöld küllők és egy csuszka. Remélem, tetszik a rajzom. Szeretettel küldöm levelem: **Horváth Réka** (Bárdudvarnok).” Kedves Réka! Ezúttal is nagyon tetszik a rajzod (a borítékra rajzolt fekete harkállyal együtt), és mint mindig, most is nagy szeretettel fogadtuk!

„Mi minden télen teszünk ki magokat a madaraknak. Ez a kép is őket ábrázolja, amint falatoznak: verebek, cinegék, fakopáncsok, zöld küllők és egy csuszka. Remélem, tetszik a rajzom. Szeretettel küldöm levelem: **Horváth Réka** (Bárdudvarnok).” Kedves Réka! Ezúttal is nagyon tetszik a rajzod (a borítékra rajzolt fekete harkállyal együtt), és mint mindig, most is nagy szeretettel fogadtuk!

Nyíri Dávid Ceglédről küldte el rajzát, melyen pirossal áthúzva láthatók a helytelen dolgok, s velük szembeállítva a helyesek. Annyit azért hozzá kell tenni, hogy a számítógép vagy az üdítő ital önmagában nem elítélendő, de tudni kell mértéket tartani!

A Süni 2009/5-6 számának szerencsés nyertesei:

Az Állatkerti Ajándékbolt ajándékát nyerte:

Balatoni Marcell (Kalocsa), **Borsi Kende** (Majosháza), **Eöry András** (Pilismarót), **Gendúr Liliána** (Aszód), **Henkrich Miksa** (Solymár), **Horváth Zsófia** (Dévaványa), **Hruska Ilka** (Nagyszékely), **Klausz Gréta Martina** (Pápa), **Kovács Barnabás** (Szokolya), **Magi Boglárka** (Hajdúnánás), **Mészáros Péter** (Budapest), **Molnár Fanni** (Budapest), **Nyíri Dávid** (Cegléd), **Rácz Tímea** (Csór), **Rózsahegy János** (Érd), **Sándor Alexandra** (Budapest), **Stockhaus Tamás** (Salgótarján), **Szing Mátyás** (Budapest), **Udvari Milán** (Bicske), **Zentai Dóra** (Debrecen)

A Fauna Fajátékbolt európai madaras fáját nyerte:
Horváth Réka (Bárdudvarnok), **Szabó András** (Terény)

Állatkerti nevelőszülő lett:

Boródi Melinda (Kiskunhalas), **Gendúr Liliána** (Aszód), **Horváth Zsófia** (Dévaványa), **Molnár Fanni** (Budapest), **Samu Bori** (Budakeszi), **Tatai Mihály** (Szekeszárd)

Az Albatrosz Gyermekkönyv-Nagykereskedés könyveit nyerte:

Bognár Gabriella (Érd), **Horváth Réka** (Bárdudvarnok), **Kruchió Viktória** (Békéscsaba), **Nyíri Dávid** (Cegléd), **Samu Bori** (Budakeszi)

A Katica Játékbolt ajándékát nyerte:

Békefi Géza István (Székesfehérvár), **Hegedős Mihály** (Budapest)

Családi belépőjegyet nyert az MMKM Elektrotechnikai Múzeumába:
Rózsahegy János (Érd), **Vadler Emma** (Budapest)

Fajátékok

Meseboltja

Van egy kicsi bolt a városban, amely olyan, mintha Meseországba tévedne a vándor. Mindenféle csodák lakják a falát. Jó ott lenni közöttük, mert mindegyik kicsi falénnyről valami az eszünkbe juthat. Látunk fasünit, fafenyőt, lombos fát – emlékszel, milyen jó volt ősszel az erdőben sétálni?

Amikor a fából készült fán üldögélő famadarat látod, vajon gondolsz-e arra, hogy mi lesz télen azokkal a kismadarakkal, akik élelem nélkül maradnak? Persze, hiszen nyilván Te is eteted őket, de ha még nem, majd erről a madaras fáról eszedbe jut, hogy jövőre sem lesz késő elkezdeni. Sosem késő elkezdeni! Tudod, de hiszen Te tudod a legjobban, hogy ezek a játékok – mások. Olyan... olyan természetesek. És nagyon, nagyon sokáig el tudnak kísérni az utadon. Ha felnősz majd egyszer, és Te is édig érsz majd, mint a mesékben a fák, odaadhatod a gyerekednek, és amikor együtt veszitek majd kézbe e kicsi facsodákat, eszedbe jut majd a gyerekkorod.

Játsszunk megint együtt!

Aki a képen látható madaras fával kapcsolatos kérdésekre jól válaszol, kis szerencséivel megnyerheti azt!

- Mi a közös a fán található madarakban?
- Honnan kapta nevét a tövisszúró gébics?
- Mi a gyurgyalag fő tápláléka?

Kutassatok utána a válaszoknak, és játsszatok velünk! A választokat a szerkesztőség címére küldjétek, a borítékra pedig írjátok rá: „Fauna szerencse-fajáték”

Ezeket a játékokat nehéz tönkretenni. Ha mégis valami „baleset” történik velük, a Fauna fajátékboltban fajáték-klinikát is találsz, ahol a fajáték-doktorbácsik segítenek neked, mert nyilván Te sem szeretnél megválni az egész fasünidtől, csak azért, mert a hátáról az almát elvitte a cica! Azt is öröm tudni, hogy ha egyszer majd lejár az életidejük, ezek a játékok akkor sem szennyeznek a környezetet: ha a fakacsát véletlenül elveszíted a tóparton, csendesen lebomlik, és beleolvad a tájba – visszatér az övéihez. Így lesz teljes a körforgás: a fából fajáték lesz, majd újra fa, a kivágott fák helyére pedig újabb facsemete kerül...

LESÁNTULT A FALOVAD?

Sérült, kicsorbult, hiányos fajátékodat elhozhatod megjavíttatni a Fauna Fajáték-klinikára! (Budapest VII. Klauzál utca 35.). Bemutatótermünkben valamennyi Fauna fajáték és bútorkiegészítő kapható!

Ez a kupon egy alkalommal 50% kedvezményre jogosít a javítás, vagy 10%-ra a vásárlás árából (egyszerre csak egy kupon váltható be).

Fauna Transilvana Kft. Tel + Fax.: +36-1-261-1853 E-mail: faunatrade@t-online.hu; www.faunatrade.hu

PREDÁTOROK

A Magyar Természettudományi Múzeum gyerekrajz-pályázatának nyertesei 2009-ben ünnepeltük Charles Darwin, az evolúcióelmélet megalkotója születésének 200. évfordulóját. Darwin nagy érdeme, hogy igazolta a természetes kiválasztódás jelentőségét, amely a rátermettebbek fennmaradásán keresztül a környezethez való alkalmazkodást teszi lehetővé. A „Predátorok” című kiállítás bemutatta a ragadozók zsákmányszerzésének változatosságát, technikáikat, eszközeiket és trükkjeiket. A kiállításhoz kapcsolódóan a Múzeum rajzpályázatot is hirdetett – gratulálunk a nyerteseknek!

I. kategória: Az én ragadozóm – ami a kiállításból kimaradt

I. HELYEZETT:
SZABADOS JULIANNA
(MÉNTELEK)

I. HELYEZETT
IMRE ORSOLYA
(BUDAPEST)

A Süni magazin szerkesztőségének különdíja

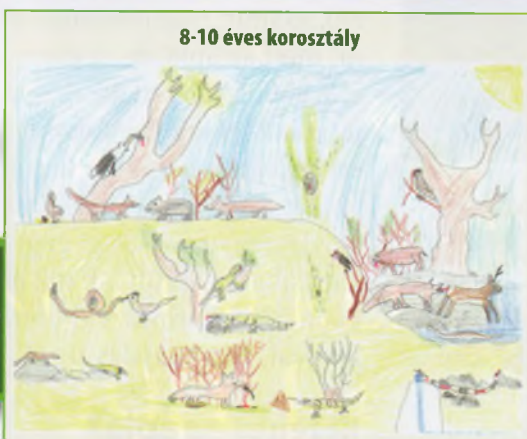
MOHÁCSI VANDA
(BERETTYÓÚJFALU)

II. kategória: Zsákmányszerzők – ragadozó és zsákmánya

I. HELYEZETT:
SZALAY SZABOLCS
(MÉNTELEK)

I. HELYEZETT
JÉKELY BOLDIZSÁR
(BUDAPEST)

III. kategória: Kedvencem a kiállításban – amelyik ragadozó a legjobban tetszett

I. HELYEZETT:
PÁKOZDI CSENGE
(BUDAPEST)

I. HELYEZETT
SZÁSZ ISTVÁN
(SZENTGÁL)

Hírek az Állatkertből

GORILLA SZÜLETETT

Gorillabébi az Állatkert idei első újszülöttje!

Tíz év után ismét gorilla született a Fővárosi Állat- és Növénykertben. A kölyök január 5-én, kedden reggel 9 óra 13 perckor jött a világra. A pici is és fiatal anyja, a kilenc éves *N'Yaounda* is jól vannak, és hogy az első kölykét nevelő nőtényt semmi se zavarhassa, az első napokban állatgondozóikon és az állatorvosokon kívül senki nem mehetett a közelükbe. Ha anya és kicsinye tartósan rendszerben lesznek, az újszülött rendszeren táplálkozik, és a gorillacsapat többi tagjai is nyugodtan viselkedik, akkor természetesen nem lesz akadálya annak, hogy a nagyközönség is beléphessen az állatházba.

Gorillarománc

A gorillák csapatban élő ember-szabású majmok, így nálunk is több felnőtt állat él együtt. A csapat vezére *Golo*, az ezüsthátú hím. Sokáig a legidősebb nőténnyel, *Liesellel* alkottak szülőpárost, és kölykeikkel éltek együtt budapesti otthonukban. Ám a kölykök felnőtté váláskor elhagyták a családi fészket, és más európai állatkertekbe kerültek. Egyedül a 2000-ben született ifjú hím, *Ebobo* nevű „lóg” még szülei nyakán. *Ebobo* emberi korra átszámítva kb. 20 évesnek számít; már majdnem akkora, mint az apja, és egyre erősebb. Megérett arra, hogy saját családjá legyen, ám mielőtt erre hivatalosan is sor kerülhetett volna, *Ebobo* magához ragadta a kezdeményezést, és gyengéd kapcsolatba került a fiatal és nagyon békés természetű gorillalánnyal, *N'Yaoundával*.

Ki lehet az apja?

Ennek megfelelően egyáltalán nem biztos, hogy a csapat vezére lett a pici apja. Az apaság kérdésére az állatok viselkedésének megfigyelése sem ad mindent eldöntő választ, hiszen a csapaton belüli nézeteltérések során – ha szükséges – mindkét hím az anya és kicsinye védelmére kel. Azt, hogy melyik hím a kicsi apja, várhatóan „apasági vizsgálat” keretében fogják tisztázni az állatkerti szakemberek.

1 ÉV ÉLMÉNY AJÁNDÉKBA!

DECEMBERTŐL ÉVES BÉRLETEINKET
OLCSÓBBAN VÁSÁROLHATOD MEG.

FELNŐTTBÉRLET:

7990 Ft

GYERMEK-, DIÁK-,
NYUGDÍJASBÉRLET:

4990 Ft

BUDAPESTI
ÁLLATKERT

www.zoobudapest.com

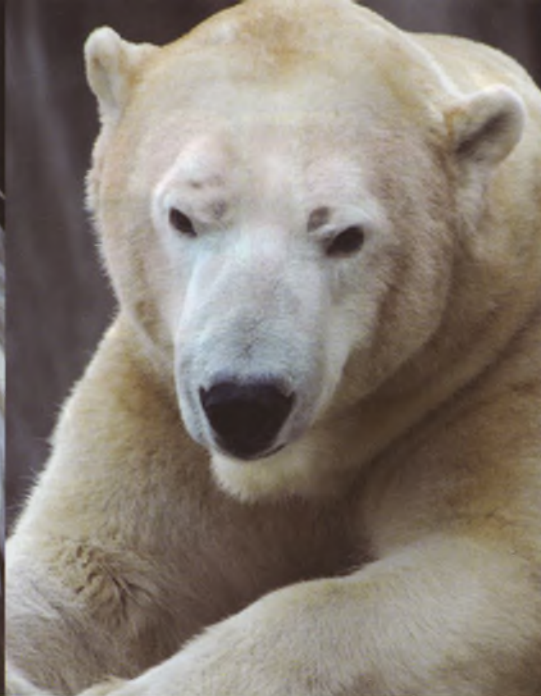
Biológiai sokféleség

Sokéves hagyomány a világ természetvédelmében, hogy minden esztendőben kijelölnek valamilyen kiemelt témát, állatcsoportot vagy fontos természetvédelmi kérdést, amivel különösen sokat foglalkoznak. Volt már „Delfinek éve” (2007), „Béka éve” (2008) és „Gorilla éve” (2009) is. A 2010-es esztendő a „Biológiai sokféleség éve”, erről hozott döntést az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ). Így aztán az egész világon minden természetvédelmi szervezet kiemelten foglalkozik ezzel a kérdéssel.

Nincs ez másként a Fővárosi Állat- és Növénykertben sem, ahol már most sokféle programot tervezünk annak érdekében, hogy felhívjuk a figyelmet arra, milyen mérhetetlen gazdag és

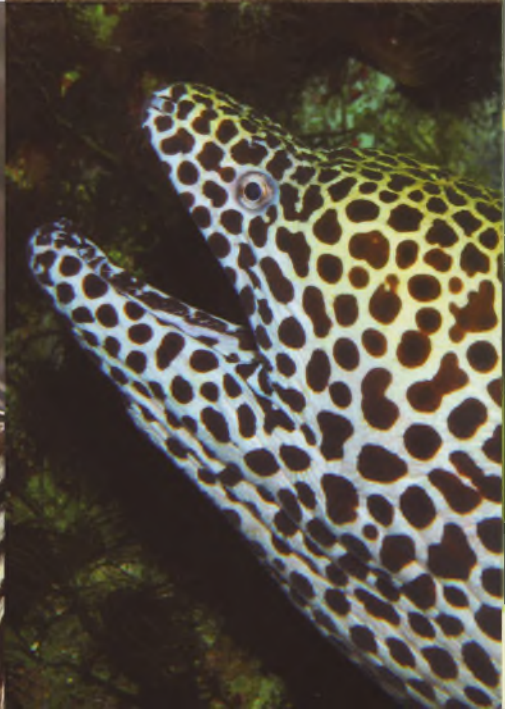

AZ ÁLLATKERTBEN IS

sokféle Földünk élővilága, és bemutatassuk, milyen veszélyek leselkednek erre a sokféleségre. Április közepén például egyhetes programsorozatot szervezünk a Föld napjához kapcsolódóan, május 22-én pedig a Biológiai sokféleség nemzetközi napjáról fogunk megemlékezni. Szeptember közepén a „Növényünnep”, október elején pedig az „Állatünnep” programjai segítenek megismerkedni az élővilág sokféleségének egy-egy nagyobb szeletével.

Persze nemcsak ezeken a jeles napokon érdemes felkeresni az Állatkertet! Nyolcszáznál is több különféle állatfajból és legalább kétezerféle növényből álló gyűjteményünk ablakot nyit az élővilág sokféleségére.

Hogyan lettem BIOLOGUS?

*A gyerekkori álmoktól
a Junior Prima Díjig*

Egy tudományos kutatót az ember általában ősz szakállú, szemüveges öregúrként képzel el, nem pedig fiatal, sportos, szőke lányként. Pedig Bankó Éva, akinek írásaival gyakran találkozhatnak lapunk olvasói, tudományos kutatómunkájáért részesült Junior Prima díjban.

A fiatal tehetségeknek járó kitüntetést 2009-ben vehette át, három évvel azután, hogy a Süni magazin Prima-díjas lett.

– Hogyan lettem biológus? Amióta az eszemet tudom, tudományos pályára készültem. Mindig izgatott az ismeretlen. Kezdetben űrhajós akartam lenni (bár azt hiszem, ez sok gyerek fejében megfordul), mert édesapám, amatőr csillagász lévén, sokat mesélt a kozmoszról. Öt éves voltam, amikor 1986-ban bekövetkezett a *Challenger* űrhajó katasztrófája: felszállás után pár perccel felrobbant egy hibás hajtómű miatt. Láttam a tévében a robbanást, a füstöt a kilövés után, és igen megrázott. Úgy döntöttem, ez nem valami biztonságos, így hát maradok a Földön, és csillagász leszek. Ám arra is viszonylag gyorsan rájöttem, hogy az űrben is leginkább a földön kívüli élet lehetőségére érdekel igazán. Így aztán a *Carl Sagan*-féle Kozmosz-sorozat mellett elkezdtek a hétvégi

programban helyet kapni a *David Attenborough* nevével fémjelzett sorozatok: az *Élet a Földön* és az *Élő bolygó*, amelyek ma is a polcomon vannak könyvek formájában. Ezek a nagyszerű sorozatok ráébresztettek a földi élet hihetetlen sokféleségére, találékonyságára, szinte tökéletességére.

Mese az életről

– David Attenborough ma is nagy példaképem: azt hiszem, az ő és a hozzá hasonló emberek tevékenysége felér egy nagy csomó kutató biológus együttes munkájával. A modern városi civilizációban az emberek elidegenednek az élővilágtól, s kivész belőlük a tisztelet a természet iránt, amely nálunk gyakran gyengébbnek bizonyul. Ez ellen küzd a tudományos ismeretterjesztés. A gyerekeknek mesélni állatok-

ról, növényekről, érdekes élettani folyamatokról én is mindig nagyon szerettem: a húgaimnak is sokat meséltem elalvás előtt arról az állatról, amelyről épp hallani szerettek volna. Annak idején áhítattal néztem és hallgattam Attenborough bácsit, amint nagy kövekről állítja, hogy kétmilliárd éves, megkövült kékmoszatok, vagy rátámaszkodik egy óriási kérgesteknősre, miközben az épp ássa a fészket a tojásoknak, s úgy mesél róla. Vagy épp rácsap egy nagy lapos palára Solnhofenben, és egy *Archeopteryx* „pislog” vissza rá a kőlapok közül. A másik név, aki befolyással volt rám, *Gerald Durrell* volt, a híres természetbúvár zoológus, aki Jersey szigetén alapított állatkertet, hogy

Az Attenborough-filmek hatására született meg gyerekkori nagy álmom, hogy egyszer én is ellátogathassak Solnhofenbe, az ősmaradványok híres lelőhelyére: ez az álom végül teljesült is...

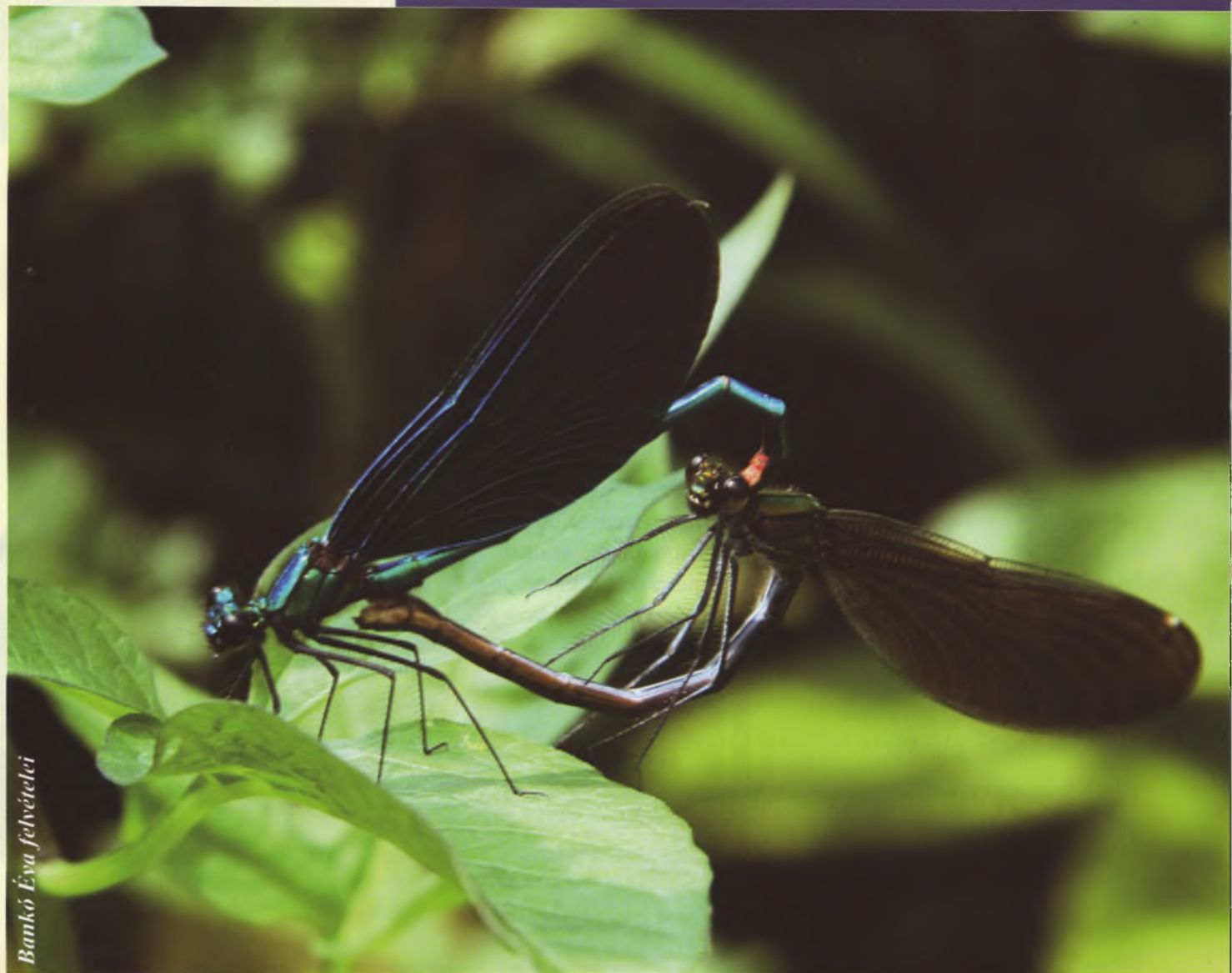
ott „menedéket” biztosítson a kihalt félében levő állatfajoknak. A könyveim át találta meg hozzám az utat: kisdíáként sok történetét kacagtam végig.

Zuzmó, toboz, szitakötő

– Durrell mindig valami herkenyűt szedett össze, és azzal farszította a családját, hát én is így tettem. Összefogtam békát, ebihalat, egeret, lepkét, szitakötőt, halacszkát – mindent, ami a panelházi környezetben, vagy épp a nagymámnál, falun előfordult. A barátnőmmel fejünkbe vettük, hogy építünk egy gilisztafarmot, csak sosem sikerült elég gilisztát összeszedni, hogy látványos legyen, s azt a párat, amit találtunk, végül szabadon engedték... Minden érdekelt, ami élt és mozgott, de sosem közelítettem hozzájuk romboló szándékkal. Szüleim is

természetszerető emberek, és mindig megmondták, mi jó az állatoknak, s mi nem. Ma már persze nem fogdosok szitakötőket, de a mai napig összegyűjtök mindenféle érdekes dolgot, ha külföldön járok, legyen az mamutfenyőtoboz, zuzmók a messzi északról, páfránylevelek az észak-amerikai erdőkből vagy kis broméliák Kuba szigetéről. Állatokat nem gyűjtök: a ki-preparálásukhoz sosem volt szívem, a szőrösöknek meg helyem nincs a IX. kerületi lakásomban...

A lepkefogdosásról hamar letettem, mert sajnáltam, hogy lejön a szárnyukról a pikkelyszerű hímpor, amelyetől a színüket is kapják. Át is álltam a szitakötőkre, ott ugyanis nincs hasonló probléma...

Bankó Éva felvételei

oktatta. A szakkörökön boncoltunk mindenfélét, ami elérhető volt – jaj, hogy sajnáltam az állatkákat, de a kíváncsiság nagyobb volt: vajon milyen lehet belülről? Ekkor kezdtem az élettan irányába fordulni. Az egyetemen aztán szintén ez a tárgy lett a kedvencem, és mivel kedves tanárom, *Bárdos György* – aki nevelőtanárom volt a Bolyai Szakkollégiumban – az idegéletani tanszéken dolgozott, végül kikötöttem az agykutatás mellett. Mivel még most sem fülök a fogam a patkányagy-szeleteléshez, ezért embereken kutatom az agyat, működés közben. Persze nem lenne éppen tisztességes dolog belekukkantani az emberek fejébe, hogy épp mit csinálnak az idegsejtek. Így anélkül kell ezt kitalálni, hogy megleshetnénk őket, mint ahogy arra állatok esetében mód van.

Belelátni az agyba

– Az agy persze rendkívül bonyolult dolog, s ilyenkor mindig felvetődik a kérdés, hogy hogyan ismerhetné meg valami önmaga működését. De bízunk benne, hogy menni fog! Én is csak egy kis részre koncentrálok, nevezetesen a látásra. A szemben található retina, azaz ideghártya, mint a neve mutatja, hasonló idegsejtekből épül fel, mint maga az agy, s itt kezdő-

Mire képes egy jó tanár?

– Az iskolában már nem is volt kérdés, hogy biológus leszek, bár akkor még túlon túl romantikus elképzeléseim voltak arról, mit is csinál egy biológus. A tudomány bennem aztán a középiskolában kezdetett kicsirázni, s ekkor for-

dultam a természetbúvárkodástól a biológia, mint tudomány felé. Ebben nagy szerepe volt akkori tanáromnak, *Perák Zsuzsának*, aki maga is imádta a tantárgyat, és rendkívül logikusan

Egyszer egy kis Vénusz légyecsapóját hoztam haza Amerikából, amit egy barátnőm vásárolt nekem, miután elvitt a ritka növény természetes élőhelyéül szolgáló lápra, a Caroline Beach State Parkba. Sajnos egyetlen példányt sem találtunk, ezért kaptam kárpótlásul.

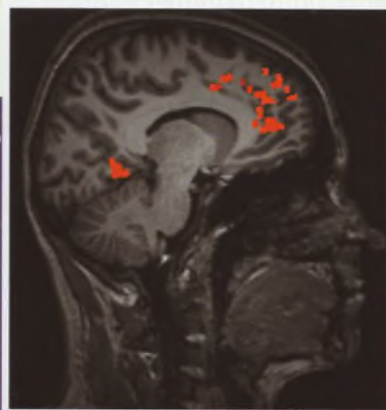

Mire „gondolhat” az anolisz, amikor megpillantja vetélytársa színes toroklebenyét, és mi megy végbe a veréb agyában, ha rábukkan egy lehullott szőlőszemre? Kutatási területem a látáshoz kapcsolódó idegi folyamatok tanulmányozása.

dik meg a fény átalakítása az agy számára értelmezhető jelekké, míg nem a végén megszületik a felismerés, hogy amit épp nézünk, az egy virág. Ezzel a folyamattal foglalkozom, s próbálom megérteni, pontosan hogyan is zajlik mindez: most is ugyanaz a megismerési vágy hajt, ami miatt képes lettem volna kilövetni magam az úrbe pici gyerekként. Eddigi munkám során több versenyt nyertem, díjakat, ösztöndíjakat kaptam: ezek legrangosabbika a Junior Prima díj. Ezt igen nagy részben mesteremnek, *Vidnyánszky Zoltán-*

nak köszönhetem, akitől rengeteget tanultam az együtt végigdolgozott sok év alatt. Bár az ember természetesen nem a kitüntetésért dolgozik, azért jólesik az elismerés: olyan ez, mint amikor valon veregetik a gyermeket, ha valamit jól csinált, s ettől még inkább szárnyakat kap. Annak külön örülök, hogy a díjhoz egy lovat ábrázoló szép kristálysobor jár, hiszen mindig is szerettem volna egy saját lovat: így most van egy, és még a polcomon is elfér...

A funkcionális mágneses rezonancia képalkotás (fMRI) olyan módszer, melynek segítségével belelátok a saját fejembe, s utólag végigkövethetem, hogy mely agyterületek aktiválódnak adott ingerlés hatására.

Sárközy Mariann felvétele

A díjhoz járó szobor *Kincsemet*, a verhetetlen „csodakancát” ábrázolja. Így most már van saját lovam is – és még etetni sem kell...

FÜGÉT MUTATUNK

Írta és fényképezte: Barta István

Fügét mutat az, aki az ökölbe szorított mancsából két ujjá közt kidugja a hüvelykjét – a jelentését mindenki ismeri. Mi azonban nem a kezünkkel mutatunk fügét, hanem az ablakpárkányon a cserépben, vagy a padlón, abban a hatalmas dézsában. Merthogy a fügék ott vannak szinte minden lakásban, csak kevesen tudnak róluk. Pedig ha a tudományos nevüket említeném, mindenki rögtön felismerné a *Ficus*-ban a fügét.

Amíg a füge nemzetség névadó faja a kertben, a déli fal tövében dacol a januári hideggel, addig a délszaki rokonok a meleg szobában növekednek. Annyira nekik sem kedves a január, mert bár a hideg nem fenyegeti a trópusokhoz szokott növényeket, a rövid nappalok és a bágyadt napsütés próbára teszi őket is. De a nappalok most már hosszabbodnak, és a tavasz közeledte egyre nyilvánvalóbb. Akkor pedig eljön a szobai fikuszok időszaka: fényes leveleket hajtanak, és gyors fejlődésbe kezdenek. Némelyikük még jelentéktelen virágokat is hoz a törzsén.

Zártkörű nektárparti

A fügéfélék nem bontanak látványos virágokat. Törzsükön apró, zöld bimbók jelennek meg, amelyek jobban hasonlítanak a későbbi termésre, mint valami virágra. Nem is keltik fel a rovarok érdeklődését – azaz csak egyét: a fügedarázsét. Ez az apró szárnyas befurakszik a virágba, és belül rakja le a petéit. A biztonságos bölcsőért hálából megporozza a befelé néző bibéket. Aztán mindannyian szépen növekednek. A darázsak kikelnek és elrepülnek, a füge pedig megérleli zamatos terméseit (amelyek botanikai értelemben valahol a virág és a gyümölcs között foglalnak he-

És megnyilatkoznak mindkettőjüknek szemei s észrevevék, hogy meztelenek; figefa levelet akgatának azért össze, és körülkötöket csinálnak magoknak. Ószövetség, Mózes 1.3. 7

lyet). Általában minden fügefajnak megvan a saját kizárólagos darazsa, amellyel szoros együttműködésben él. Ha nincs darázs – mint például a mi kertjeinkben – a fügék esetében – akkor a gyümölcsök megtermékenyítés és magok nélkül fejlődnek. (Ezért nem lehet a nálunk termelt fügét aszalni!)

Változatos megjelenés

A fügefa levele mögé rejtőzött az első emberpár a Paradicsomban, amikor ráébredt ruhátlanságára. Ez a fügelevél a kerti füge hatalmas kézre emlékeztető levele. De ahogyan mi sem vagyunk egyformák, a fikuszok között is széles a változatosság. A lantlevelű fikusz levele akár 40 cm-esre is megnőhet.

Hogy milyen alakú? Hát lant alakú, tagolatlan, és erőteljes erekkel díszített. Az aprólevelű fikusz levele ezzel szemben szinte körömnyi. Ha már a Biblia szóba került, akkor ennél a fajnál is jó, ha tudod, hogy a *Jákob* legkisebb fia után kapta a *benjamina* tudományos nevet. A keresztség annyira találó, hogy többen ismerik így, mint „hivatalos” magyar nevén. A kapaszkodó füge levele szintén aprócska, de nem hegyes, hanem inkább kerekded. A növényke – a borostyánhoz hasonlóan

Lantlevelű fikusz

A lakásban is látványos fává növekszik!

Ragacos védelem

Egyes fügéket szoktak gumifának is hívni, mert letört ágai helyén ragacos tejnedv szívárog, amely mérgeket tartalmaz, irritálja a bőrt és a szemet. Ez a folyadék zárja le a sérülést, és óvja meg a növényt a rovaroktól és a baktériumoktól. A nagy, fényes levelű közönséges szobafikusz tudományos nevét (*elastica* = rugalmas) is erről a nedvről kapta.

A fügék másik egyedi önvédelme a leveleket óvó tok, amely együtt növekszik a fiatal levéllel, majd amikor az már megerősödött, kibomolva lehull, és engedi kiterülni a levéllemez.

– befut akár egész falakat is. A hosszúlevelű füge leveléről ennél többet nem is kell tudni. Amíg hossza arasznyi is lehet, szélessége csak néhány centiméter. És a nemzetségnek még van további 836 faja, amelyekről nem esett szó!

Fikuszok a nagyvilágban

A füge az emberiség történetében is gyökeret vert: a Biblia Ó- és Újszövetségében a nemzetség több faja szerepel tucatnyi helyen, mint a gazdagság, a béke és az örök élet jelképe. A Koránban külön szúra foglalkozik a fügefával. A buddhizmus megalapítója, *Sziddhártha Gautama* herceg két és fél ezer éve egy fügefa – a szent fügefa (*Ficus religiosa*) – alatt világosodott meg. *Odüsszeusz*t egy fügefa mentette ki a *Kharübdisz* torkából. A szikomorfüge fájából készült a fáraók koporsója.

Háromszöglevelű fikusz

Figyeld meg rajta a terméseket!

Hosszúlevelű fikusz

Az Állatkertben lakója is akad

...eszébe jutott az a nap, amelyen a csodafügefafa királynővé koronázta, s ő, ahogy a szokás előírta, a koronázás éjjelén, pontban éjfélkor, odament a fügefafa alá, hogy átvegye, amit a csodafa neki szánt koronázási ajándéknak.

Szabó Magda: Tündér Lala

Mindemellett a fügék termései a trópusi erdők kedvelt gyümölcsői, termésérés idején népes állatseregletet – madarakat, majmokat, denevéreket, rovarokat – vonzanak ágaik közé. Az emberi fogyasztásra is alkalmas gyümölcsök között a füge mellett említést érdemel a – szintén rokon – kenyérfa termése, amely hatalmas, dinnyényi gyümölcsökkel örvendeztetni meg a bennszülötteket és trópusi ültetvénytulajdonosokat.

Hogyan ápolod a fikuszodat

A fikuszok melegkedvelők. Őshazájuk kiterjedt, hiszen az óvilág trópusi, szubtrópusi vidékein mindenütt előfordulnak, Dél-Európától Afrikán át Ázsia legkeletibb szigeteiig. A csoport képviselői jellemzően terebélyes fává nőnek. Vízszintes ágaikról léggyökerek ereszkednek a talajra, amelyek megerősödve oszlopként támasztják az ágakat, és ezzel szétterülő, többtörzsű erdőt alakítanak ki egyetlen egyedből. Nevelésük, gondozásuk rendszerint nem okoz problémát. Talajukkal és helyükkel szemben nem igényesek. Kártevők ritkán támadják meg bőr-

szerű leveleiket. A huzatot, a hirtelen lehűlést és az alátétben pangó vizet azonban nem viselik el. A magas, plafont érő tövek

Így sodródtam egész éjjel, s azután korareggel Szküllé szirtjét értem el újra a szörnyű Kharübdiszt. Ez meg a sós tengervizet épp szűrte magába; én meg, amint a magas fügefáig emelt föl a hullám, rácsimpaszkodtam s denevérként csüngtem a törzsén.

Homérosz: Odüsszeia (Devecseri Gábor fordítása)

Óriás fügefafa és fügekapu

Ekkora fikuszt az ablakpárkányon nem nevelhetsz, de Indiában ilyenek is vannak!

visszavágásakor keletkező dugványokról otthon is könnyen szaporíthatók. A változatos méret- és formavilágból kis türelemmel érdekes gyűjteményt alakíthatsz ki az ablakpárkányon!

CSAK ÁLOM A NYÁR!

Az élővilágban keresve is alig találunk veszendőbe menő erőforrásokat. Elég csak a korhadékokat, elpusztult élőlényeket fogyasztó fajok sokaságára gondolnunk.

Nem is mindig táplálkozással kapcsolatos ez az újrahasznosítás, hiszen a „hulladék” gyakran élőhelyet, vagy a szaporodással kapcsolatos nyersanyagot szolgáltat.

A madárfészek száraz fűszálai és a tegzeslárvák csigahéjdarabokból vagy növényi törmelékekből épített házaik is jó példák erre. De nem csak valami anyagszerű, másoknak nem kellő dolgot lehet ilyen ügyesen kihasználni. Lehet ez a valami akár egy helyzet is. Hiszen az élet térben és időben zajlik, és ahol az életfeltételek jelen vannak, ott nyüzsög az élet a nap minden percében – de mi lesz a tartósan barátságtalan helyzetekkel? Vannak olyan fajok, amelyek életstratégiájukat arra alapozták, hogy a legtöbb versenytárs számára már nehezen elviselhető helyzetekben sikeresen szerepeljenek. Most egy olyan állatot mutatunk be, amely egészen különös ötletet eszelt ki egy kellemetlen szituáció kiaknázására. Ő a menyhal, a szituáció a tél, az ötlet pedig: a nyári álom!

Fiam, te mindent fordítva csinálsz!

Télen a halak változó testhőmérséklete csak kevés aktivitást tesz lehetővé, az életjelenségek a legszükségesebbre korlátozódnak. Vízinövények sem zöldellnek, és rovarok sem potyognak a felszínre. Igaz, a ragadozó halak ilyenkor is sikeresen vadászhatnak, ám ebben a lelassult világban az ő étvágjuk is csak árnyékát idézi a ta-

vasztól késő ősziig csapott nagy lakomáknak.

Nem így a menyhal! Ő októberben nyújtózik egy nagyot, majd betevő után néz. Féléves nyári álom után hatalmas étvággal lát neki, hogy a télre lelassult, szinte megdermedt más halakkal végre jóllakjon. Lelkesedése a víz hűlésével egyre fokozódik, és sötétedéskor indul portyáira, általában csapatosan keresgélve. A mélyebb gödrökben és a kövek közt megbújó kisebb halaknak nem sok esélyük van a menekülésre. Azok a ragadozók pedig, amelyek veszélyt jelentenének az egyébként nem túl erős és gyors menyhalra, hát épp a fázással vannak elfoglalva.

Jéghideg vízben forró érzelmek

Hogy nem csak egyszerűen edzetebb fajról, hanem igazi, hidegkedvelő csudabogárról beszélünk, azt mi sem bizonyítja jobban, hogy a menyhal a tél közepén, csak 5 Celsius foknál hidegebb vízben üli nászát. Egy-egy pár több millió ikrát is lerak. Az ikraszemekhez olajcsepp kapcsolódik, amelynek segítségével eleinte lebegnek a vízben, így a több millió ikracsomó biztonságosan szétoszóródik. Ezek a peték pár hét alatt, még a jéghideg vízben kikelnek.

Persze a néhány milliméteres ivadékok eleinte képtelenek más halakat fogyasztani, és az első, apró táplálékállatokban gazdag nyarat még ébren töltik. A felnőtt példányok azonban már átaluszszák a nyarat, így nem kell helytállniuk a sok nyári vetélytárs között.

Tudod-e?

A menyhal az egyébként jellemzően tengeri tőkehalfélék egyetlen hazai képviselője.

Sallai Zoltán felvétele

Illusztráció Herman Ottó A magyar halászat könyve c. művéből (1887)

Hízik a mája

Igen ám, de hogyan alszik nyári álmod egy állat? A téli pihenést az alacsony hőmérsékleten lecsökkent életműködések teszik lehetővé. Ám a melegedő vízzel a menyhal testhőmérséklete is melegedni fog, így életfunkciói, anyagcseréje jóval hevesebb lesz, mint mondjuk egy jég alatt veremelő pontynak. Miből fogja ezt fedezni? Van erre a menyhalnak egy zseniális találmánya, mégpedig a mája. A nagy téli habzsolás lényege, azon túl, hogy erőt gyűjtson a szaporodáshoz: meghizlalni a saját máját. Ahogy beköszönt a jó idő, ez a furcsa szerzet ásít egy nagyot, és a mélyebb mederszakaszokra visszahúzódva aludni tér. A májban raktározott zsírsavak aztán táplálják, egészen az októberi ébredésig.

A hasznosító hasznosítása

A menyhal számára a mérsékelt felmelegedő, szennyeződésektől mentes, mély tavak és folyók jelentik az ideális élőhelyet. Míg nálunk néhány kilósra is csak ritkán nő, hidegebb tájakon akár 30 kg fölé is fejlődhet ez a hosszú életű halfaj. Szálkától és iszapiztól mentes, fehér húsa a hazai halak

közül az egyik legfinomabb, de az igazi csemegét a mája jelenti. De nem könnyű hozzájutni: télen, ső-

tétedéskor, folyópartról fogják a horgászok, ami nem a legpihente-több kikapcsolódás...

Herman Ottó a menyhalról

„A tarka meny a leső rablóhalak közé tartozik, az uszadéktökeket, a gyökéretet, a padmalyokat és a part lyukait választja tanyájául, különösen ha ezek mély, örvénylő vizekben találhatók; falánk rabló, mely a halivadékban nagy kárt tesz s a hol tömegesen megjelenik, egész patakokat kipusztít. Jöllakva, a midőn előre tolt hasa felpuffad, emlékeztet valami óriási békakoltyura. Ez a pusztító természete oka annak, hogy - kivált patakos vidékeken - cigányéletet él; néha nagy számmal jelenik meg, majd eltűnik s éveken át nem mutatkozik. PETÉNYI érdekes dolgokat jegyezett fel róla; kiemeli kóbor természetét, mely cigányos vándorhallá avatja; így 1847/8-ban Turopolja patakjainak zombos-gyökeres, örvénylő helyein százával volt jelen s tömegesen fogták; de már 1848-ban csak egyesek mutatkoztak. Mívelődéstörténeti szempontból nem utolsó jegyzet az, a mely KOLLÁR, a bécsi udvari múzeum igazgatójának szemeire vonatkozik s két menyhalról szól. A szentírás szerint t. i. Tóbiás vakságát a menyhal mája gyógyította meg s ez jutott eszébe 1846-ban báró PODMANICZKY JÁNOS-nak is, a midőn KOLLÁR bajáról értesült; küldött tehát az érdekes tudósnak PETÉNYI útján két eleven menyhalat. Fel is vágták s azt találták, hogy epéje, bár kicsiny, gyönyörű ultramarinkék színű; KOLLÁR evvel és a hal szírával kenegette a szemét és azt állította, hogy használt. Különben a régi gyógyszerek közt igen előkelő helyet foglalt el a „liquor hepaticus Mustelae fluviatilis”. Most a meny mája ínycsok keresett falatja. Az ivó menyhal százával gyülekezik és egy gomolyagban pergelődik. Nálunk 30, igen ritkán 60 cm. hosszúság mellett 1-1.5 kilóig növekedik; de én láttam a Garamból származót, mely 93 cm. volt; az osztrák tavakban és északon 8-15 kilogrammig is előfordul. Húsa fehér, kitűnően tiszta, finom ízű s a piac keresett czikke.”

Tíz dolog, amit semmiképp **NE** tegyél a **GÖRÉNYEDEL!**

Tóth Zsigmond felvétele

Bár a nevét még mindig sokan vonakodnak kimondani, és játékfilmekben, újságcikkekben szemérmesen menyétet mondanak helyette, a vadászgörény népszerűsége egyre nő. Ám a görény tartása egy kicsit eltér a szokványos kisemlősökétől, hiszen nem rágcsálóról, hanem ragadozóról van szó!

1. Ne tartsd folyton bezárva!

Fontos, hogy legyen a görénynek ketrece, ahova bezárhatod, ha nem tudsz odafigyelni rá, hogy ne csináljon galibát. Viszont mivel mozgékony, aktív, játékos és intelligens kisragadozóról van szó, a ketrec aligha lehet elég nagy ahhoz, hogy a mozgásigényét kielégítse! Ezért minden nap engedd ki néhány órára játszani, szaladgálni!

2. Ne hanyagold el a ketrecét!

A lakásban szabadon mászkáló vadászgörény alomtálcára szoktatható, akárcsak a macska. Ha

ketrecbe van zárva, ott is szüksége van alomtálcára, valamint unaloműző játékokra. Mind a ketrecet, mind az alomtálcát rendszeresen tisztítani kell. A ketrec legyen tágas, és feltétlenül legyen benne alvókuckó, amelybe a görény visszavonulhat, ha nyugalomra van szüksége.

3. Ne hizlald túl!

Minden menyétféle akkor szép, ha karcsú, ám a legtöbb ragadozó szereti a hasát, a görény vonalaira tehát a gazdájának kell vigyáznia: a túl sok vagy túl magas szénhidráttartalmú táplálék elhízáshoz vezet. A görény húsevő, ezért ne tartsd kizárólag gyári tápon! Nyers sertéshúst soha ne adj neki! Ivóvíz mindig legyen előtte!

4. Ne mulaszd el a védőoltásokat!

A görény is érzékeny néhány közismert kutyabetegsége, mint például a szopornyica vagy a leptospirozis. Elkaphatja a veszettséget is, ami az emberre is veszélyes. Ezek ellen a betegségek ellen a görényt is oltani kell,

és nem szabad megfedkezni a külső és belső élősködők irtásáról sem. A nem tenyésztésre szánt vadászgörényt érdemes ivartalaníttatni.

5. Ne fürdesd sűrűn!

A görényt valójában rendes körülmények között egyáltalán nem kell fürdetni. Ha viszont valamiért mégis szükségesé válna, semmiképpen ne közönséges szappan vagy sampon, hanem ki-mondottan görények, esetleg macskák számára készült fürdetőszert kell használni. Tévhit, hogy a görény testszaga a fürdetéstől elmúlik!

6. Ne vágd tövig a karmait!

A ketrecben tartott görény karmai sokkal kevésbé kopnak, mint a vadon élő állatoké, ezért rendszeresen gondozni kell őket. Ám vigyázat: a karomvágáskor nem szabad megsérteni a karom belsőjében futó eret és ideget!

A Cser Kiadó KISÁLLATAINK sorozatában a vadászgörényhez is találsz „használati utasítást”!

7. Ne verd meg!

Bár megesik, hogy borsot tör az orrod alá, a görényt megverned nincs értelme. Nem falkaállat, erőszakkal tekintélyt szerezni nála nem tudsz, viszont utlelegéssel komoly kárt tehetsz benne.

Nevelésének legfontosabb eszköze a jutalmazás és a tiltott tevékenységek megelőzése, a nemkívánatos cselekedeteket pedig kellemetlen ingerrel kell társítani, pl. orra pöckölés, földre szorítás. A bezárást ne alkalmazd büntetésként, nehogy megutálja a ketrecét!

8. Ne hagyd megszökni!

A görény roppant kíváncsi jószág, és rendkívül erős benne a vadászösztön. A legkisebb lyukon is átfér, és egy pillanat alatt faképnél hagy, hogy kifürkéssze, mi rejtőzik a fák odvában, az autók motorházában, vagy éppen a csatorna nyílásában. Ügyelj tehát, hogy a lakásból vagy a kertből semmilyen résen át ne távozhasson, ha pedig sétálni viszed, legyen rajta biztonságos hám és póráz!

9. Ne operáld ki a bűzmirigyét!

A nem egészségügyi okból történő, önkényes sebészeti beavatkozásokat a magyar állatvédelmi törvény tiltja. A görény édeskés, pézsmás testszaga, bár jellegzetes, de nem kellemetlen; a hímeké erősebb, tehát a finnyásabbak jobban

járnak, ha nőtényt választanak. Legendás vegyi fegyverét a görény csak félelmében használja: akinek tehát kényes az orra, jobb, ha nem ijesztgeti...

10. Ne engedd harapni!

Mint minden kölyökállat, a kis görény is szívesen a szájába veszi és harapdálja játékból a gazdája ujját. Ámde vigyázat: ha kiskorában rászokik, később sem

fog letenni róla, és a felnőtt görénynek, mint a menyétféléknek általában, irgalmatlan erős az állkapcsa, a fogai pedig tühegyesek! A harapdálást tehát még játékból sem szabad megengedni, az állatot már kölyökkorban le kell róla szoktatni.

Görény vagy hermelin?

Lapunk előző számában bemutattuk a hermelint, és említettünk *Leonardo da Vinci* híres festményéről, a Hermelines hölgyről, amellyel kapcsolatban vita alakult ki a zoológusok és a művészettörténészek között. A kor művészeire jellemző, hogy míg a modell nélküli állatábrázolásaik többnyire elnagyoltak, addig a modell után készültek feltűnően pontosak. A képen szereplő állat méretei és testarányai a vadászgörény jellegzeteségeinek felelnek meg: nagyjából macska nagyságú ragadozó, melynek szeme és füle a testéhez és fejéhez viszonyítva jóval kisebb, mint az apró termetű hermeliné. Történelmi tény azonban, hogy a címereken gyakran megjelenő hófehér hermelin a tisztaság jelképeként számított, s hogy a műalkotáson ábrázolt ifjú hölgy, *Cecilia Gallerani* kedvese, *Ludovico Sforza* herceg a Hermelin-rend tagja volt, vagyis a leány által gyengéden átölelt állat feltehetőleg őt jelképezi. A legközelebb tehát valószínűleg akkor járunk a valósághoz, ha azt mondjuk, hogy a vitában mindkét félnek igaza van: a művész tényleg hermelint szándékozott ábrázolni, a képhez modellt álló jószág viszont háziásított, fehér vadászgörény lehetett, hiszen a vadonélő hermelin aligha maradt volna meg nyugton a leány ölében – ami természetesen nem von le semmit a műalkotás értékéből, s az érintett személyek rangjából sem...

Vadászgörény kézben. Figyeld az arányokat!

A festmény részlete

A valódi hermelin sokkal kisebb állat

A Göncöl Alapítvány, a Fővárosi Állat- és Növénykert és a Süni Egyesület kéthavi folyóirata; XXV. évfolyam 2010/1. szám

Kiadja a Göncöl Alapítvány
(2600 Vác, Ilona u. 3.), az IUCN tagja
Felelős kiadó: Kiszél Vilmos,
a Göncöl Alapítvány elnöke

Főszerkesztő: Mirtse Zsuzsa
(+36-20) 772-7975
(mirtsezsuzsa@goncol.hu,
zsuzsa.mirtse@gmail.com,
www.zoldszivarvany.blogspot.com)
Szerkesztő-olvasószerkesztő: Mirtse Áron
(mirtsearon@goncol.hu,
mirtse@t-online.hu)

Tudományos szerkesztő: Kovács Zsolt
(kovacszsolt@goncol.hu)
Munkatárs: Kovács Gyula
(kgypan@zpk.hu, kgypan@freemail.hu)
Terjesztés, marketing: Tóth Alexandra
(sunivadonmagazin@gmail.com)
Állatkerti szerkesztő: Szabon Márta
Rejtvények: Buzay István
(www.buzaist.blogspot.com)

Szerkesztőségi titkár:
Fuchs Adrienn
(adrienn@goncol.hu, adrienn@vaden.hu)
A szerkesztőség címe: 1134 Budapest, Váci út 63-67.
Levél cím: 1242 Budapest, Pf.: 455. Tel./fax: 266-5449
E-mail: szerk@vaden.hu

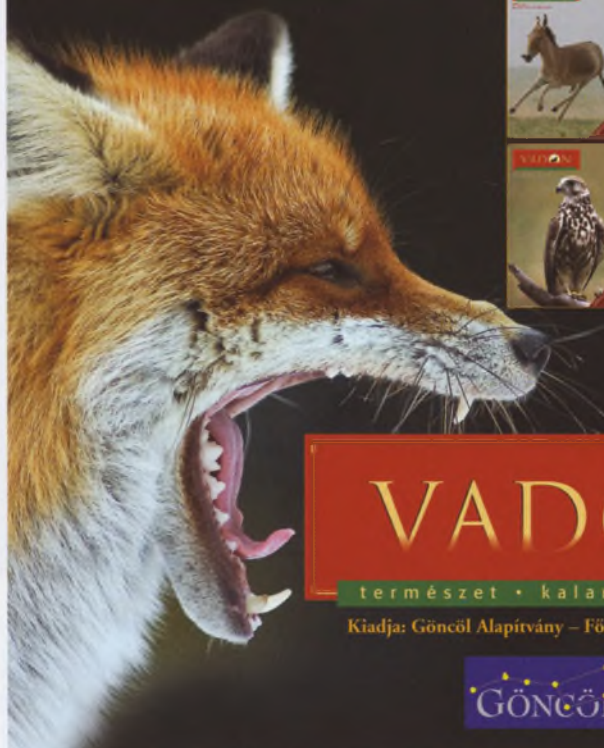
Nyomda: Arrabona Print Nyomda
Felelős vezető: Ványik László ügyvezető,
(info@arrabonaprint.hu)

A lap fő támogatói:
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium,
Nemzeti Kulturális Alap, Miniszterelnöki Hivatal,
Nemzeti Civil Alapprogram,
Szociális és Munkügyi Minisztérium,
ÖKO-Pannon Kht, Ipoly Erdő Zrt.

Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt.,
a regionális részvénnytársaságok, a Budapesti Hírlap Rt. Előfizetésben terjeszti
a Magyar Posta Rt. Levél- és Hírlapüzletági Igazgatósága (LHI).
Belföldi előfizetés: Budapesten az LHI ügyfélszolgálati irodájánál,
a hírlapkezelőknél, a Hírlapelőfizetési Irodában
(HELIR – Budapest, Orczy tér 1., levél cím: HELIR 1900 Budapest),
vidéken a postáknál és a kézbesítőknél.
Külföldi előfizetés: a Hírlapelőfizetési Irodában
(HELIR – Budapest, VIII. Orczy tér 1.,
levél cím: HELIR 1900 Budapest) ISSN: 1585-907x

1897 – 111 év

A TERMÉSZET magazin jogutódaként

VADON

természet • kaland • tudomány

Kiadja: Göncöl Alapítvány – Fővárosi Állat- és Növénykert

gyermekirodalmi folyóirat könyvtárosoknak, pedagógusoknak, szülőknek

43.

Csodaceruza

Megjelent a Csodaceruza legújabb száma!

Bővebb részletekért kattints a
www.csodaceruza.com/honlapra/

Utazó leopárdok

Jászberénybe költöztek az Állatkert 2008-ban született ifjú leopárdjai. A két állat, Csenge és Csiú november 19-én csütörtökön került át a jászvárosi állatkertbe. Az állatok szállítása természetesen csak úgy volt lehetséges, ha állatorvosaink előzőleg altatópuskával elkábítják őket. A bódult párducokat utazás előtt még egyszer alaposan megvizsgálták, és ellenőrizték a bőrük alá ültetett azonosító chipet is. Ezután kerültek be a ládába, amelyben a Jászberényig tartó utat megtették. A perzsa leopárdok állatkerti szaporítása különösen fontos, hiszen a természetben ma már igen ritka nagymacska-ról van szó. Mivel a tenyésztést az egyes állatkertek között európai szintű tenyésztési program hangolja össze, a kicsik nem kerülhetnek akárhová. Új otthonként leginkább az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetségének (EAZA) tagságába tartozó állatkertek jöhetnek szóba: a két ifjú leopárdot fogadó Jászberényi Állat- és Növénykert (Budapest, Debrecen, Nyíregyháza, Szeged és Veszprém után) épp a közelmúltban lett a szervezet tagja.

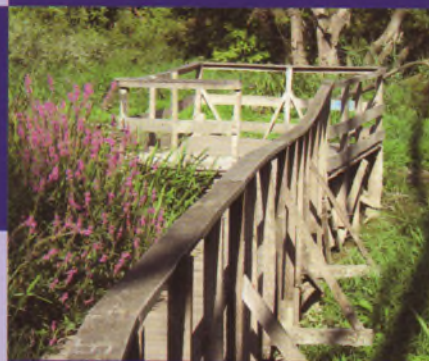
Élj úgy, mint az erdő - és az erdő is élni fog!

A fák tudják a titkot.
Annyit vesznek el,
amennyire szükségük van.
A vásárló hulladékot is vesz.
Vásárolj annyit és úgy, hogy
kevesebb szemét keletkezzék!

A fák nem szemetelnek.
Amit elhullatnak, később újra felhasználják.
A keletkezett hulladékot gyűjtsd szelektíven,
hogy újra termék, és ne szemét legyen belőle!

Magyarországon az ÖKO-Pannon Kht. koordinálja az újrahasznosításra kerülő
papír 60%-ának, más csomagolási anyagok 90%-ának szelektív összegyűjtését
és újrahasznosító üzemekbe történő továbbítását.

Váci Ártéri Tanösvény

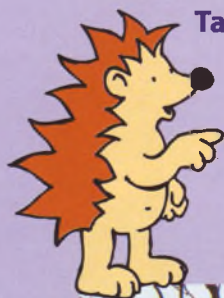

Tanulmányi kirándulásokra, kézműves foglalkozásokra

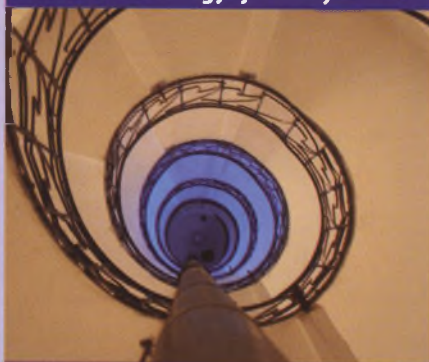
TÉLEN-NYÁRON TÉGED IS VÁR A GÖNCÖL HÁZ!

Cím: 2600 Vác, Ilona utca 3.

Tel.: (06-27) 512-034; e-mail: kmcs@goncol.hu

„A Földanya ékességei” közérdekű
muzeális gyűjtemény

Kilátó Galéria,
Margitszigeti Víztorony

Süni és Vadon magazin

...és hogy télen se fázz, a 100%-ban megújuló energiaforrásokkal üzemelő, bioszolár rendszerű fűtéshez a napkollektorokat az Optimus Sol Kft. szállította.